

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קל"ה | פרשת שלח | תשפ"ג

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
בגנז"ח	א"ת השבת	בבית השבת	בגנז"ח	א"ת השבת	בבית השבת	בגנז"ח	א"ת השבת	בבית השבת	בגנז"ח	א"ת השבת	בבית השבת
21:02	20:26	19:08	20:59	20:29	19:24	21:38	21:16	20:07	22:39	22:30	21:00

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

השבוע בגליון:

- חשיפה:** מי סטר על לחיו של הגה"צ רבי זרח ברורמן מנקיי הדעת שבירושלים, ומה היתה תגובתו המפתיעה | עמ' י"א
- סגולה:** מי שאינו מדבר בבית הכנסת-סגולה שלא ירקב בשרו | עמ' ב'
- אקטואליה:** שכחו לפתוח קופסת שימורים קודם השבת, ובה עיקר הסעודה | עמ' י"ג

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

עדות אישית ממה שאמר הגאון רבי מנחם זמבא בחנות אתרוגים

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג, טז) סיפר הגה"ח ר' יעקב מרדכי שוירץ ז"ל: הגאון הנודע רבי מנחם זעמבא זצ"ל היה מגאוני ווארשא רבתי, אך בהיותו ב'שטיבל' בין החסידים התנהג בענווה ובפשטות, עד שהיו קוראים לו בשמו ללא תוארים. פעם אחת בערב חג הסוכות נכנסתי לחנות אתרוגים, והנה אני רואה שם את רבי מנחם זעמבא זצ"ל מוקף באברכים שקוראים לו בשמו ושואלים את דעתו על האתרוגים.

ניגש אלי רבי מנחם ואמר לי: ידועים דברי התרגום יונתן "וכד חמא משה ענוותנותיה קרא להושע בן נון יהושע", ויש להבין וכי רק עתה הבחין משה בענוותו של יהושע, מדוע עד עתה לא שינה את שמו. אלא, יהושע היה השמש של בית המדרש וסידר את הספסלים, וכיון שכן קראו לו כולם 'הושע' ולא נהגו בו גינוני כבוד. אמנם עתה כשיצא יהושע לדרך, אמר משה מנהגי ענוה כאלו טובים בתוך בית המדרש בין התלמידי חכמים, אבל כשיוצאים לרחוב אין זה ראוי, כי ישנם אנשים שאינם מבינים 'נוסח' זה ויבאו לולול בכבוד התורה. על כן כשיצא יהושע לדרך שינה את שמו וקרא לו 'הושע', שם מכובד יותר, כדי שיינהגו בו כבוד... כמו כן - סיים רבי מנחם - על החסידים לדעת

קוברים אותו אלא מניחים אותו בארון עד שימות אדם חשוב, ואז קוברים אותם עמו כדי שייגן עליהם ויכנסו עמו לגן עדן. ואותו היום מת איוב, והוציאו עם ארונו כמה ארונות לקוברם עמו, והמרגלים ראו כל אותן ארונות, חשבו שכולם מתו כאחד, לזה אמרו "ארץ אוכלת יושביה הוא". שפתי כהן עה"ת - בפרשתנו

שאף אם בבית החסידים אין נוהגים בגינוני כבוד, מ"מ כשישנם אנשים אחרים מסביב, עליהם להיזהר יותר בכבוד תלמיד חכם. שיח הפרשה-פר' שלח

אותו היום מת איוב

ארץ אכלת יושביה וגו' (יג, לב). שמעתי שנמצא כתוב בשם הגאונים, שהיה מנהגם של אַמֹרִיִּים שכשמת להם מת לא היו

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ה

פניני אביר יעקב עמ' ד'

מדוע ירד מעונשם ט"ו יום?

וישלח אתם משה וגו' לם אנשים וגו' (יג, ג).
וברש"י ואותה שעה כשרים היו.

בדרך חידוד יש לומר, הנה העונש על המרגלים היה "יום לשנה יום לשנה תשא את עונותיכם" והובא במדרש (רבה פר' טז) "שגלוי היה לפני הקב"ה שהם באים ואומרים לשון הרע על הארץ, ונגזר על אותו הדור שנים של צרה יום לשנה", וכיון שארבעים שנה התחילו מיום צאת בני ישראל מארץ מצרים, היו הימים צריכים להסתיים בט"ו בניסן לסוף ארבעים שנה, ואילו בכתוב נאמר (יהושע ד, יט) "והעם עלו מן הירדן בעשור לחודש הראשון", הרי חסרים ארבעה ימים. ועוד כתוב (דברים א, ב) "אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע" הרי בלאו הכי היו צריכים לשהות במדבר אחד עשר יום, וביחד חסרים ט"ו יום, שהם חצי חודש. ו"ל שזה מה שמרמז רש"י "ואותה שעה כשרים

היו" כי לפי חשבון של יום לשנה, נמצא חצי חודש לכל שעה, ואחרי ששעה אחת כשרים היו יורד מהעונש של ארבעים שנה חמשה עשר יום. מטעמי יצחק (להגה"ק רבי איציקיל האמבורגער זצ"ל) – ליקוטים שבסוף הספר

התשובה לשאלתך כתובה היא בתורה...

הַמְּחַנִּים אִם בְּמִצְרַיִם (יג, יט).

אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר ז"ע, מפני מה נקרא הלומד בשם 'בן תורה' ולא 'בעל תורה', מפני שכמו הבן כשצריך איזה דבר הולך לאביו, כן האיש הדבוק בתורה כשצריך איזה דבר שואל להתורה הקדושה וממנה ידע מה לעשות, [וכן אמרו חז"ל במדרש הובא בספר בני יששכר, אם בקשת ליטול עצה מן התורה היה נוטל]. ופעם אחד בא איש אחד לפני הרה"ק מקאזמיר

ז"ע ושאל אותו אם לדור בעיר או בכפר, והשיב "הלא נכתב בתורה", ונשאר השואל משתומם כי לא ידע אנה נרמז בתורה אם לדור בעיר או בכפר. ושאל היכן, ואמר לו הרה"ק בפרשת שלח כאשר משה רבינו שלח את המרגלים אמר שיראו אם במחנים אם במבצרים, ופירש"י אם גבורים הם יושבין בפרזים שסומכין על גבורתם ואם בכרכין הם יושבין המה חלשים שבדאי ידאים מן האויב ועשו מבצרים. כמו כן האיש אשר מרגיש בעצמו כי הוא גבור (הכובש את יצרו) יוכל לדור בכל מקום, אף בכפר, אבל האיש שאינו מרגיש בעצמו שהוא גבור זה צריך להיות במבצר דהיינו בעיר שיש רב וש"ב ומקוה ושאר דברים. ולכן אם אתה מרגיש שגבור אתה בעבודת השי"ת, תוכל לדור בכל מקום שתמצא, ואם לאו ההכרח שתדור בעיר שהוא כמו מבצר בענייני עבודת השי"ת.

נחמד מזהב-בפרשתנו

סגולת השבוע

מי שאינו מדבר בבית הכנסת-סגולה שלא ירקב בשרו

והייתם קדשים לאלקים (טו, טז).

סיפר המגיד מישרים רבי מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א מארה"ק: מעשה נורא שמעתי לאחרונה מיהודי אחד בבארא פארק, הלה עוסק במקח וממכר, ומשמש כאחד מהחברא קדישא.

והנה אירע מקרה ונפטר יהודי אחד ל"ע, הלה הגיע להתעסק בטהרה, וכאשר רצה ליקרב להנפטר אחזו פחד ורעדה, וכך קרה כמה פעמים, וכשנתגבר על הפחד הרגיש במשך הטהרה התעוררות גדול, ולא ידע למה אירע לו כזה.

אחרי הלוייה שאל לרב של הבית המדרש אודות הנפטר במאי זהיר, ענה הלה משך שלושים שנים לא דיבר בתפלה, ולא זו בלבד אלא אף עסק רבות במצוה זו, והיה עושה ומעשה לאחרים לעוררן שלא ידברו בתפלה, וסמוך לשלחנו בבית המדרש עמדו כעשרה אברכים שנתעוררו בזכותו ולא דיברו אף מילה אחת בתפילה.

ואמרתיה להלה שהגה"ק רבי חיים פאלאגי בספרו תוכחת חיים (פ' תרומה) כתב בזה"ל: "כל מי שאינו מדבר בבית הכנסת אין בשרו נרקב", וממילא מובן למה נפל עליך פחד כזה, כי אפילו הרמה ותולעה מפחדין להתקרב לגוף קדוש כזה, ופלא הוא.

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לא דימייתי בנפשי שמחשבות עגומות יקננו בליבי ביום קבלת התוצאות. ומה יהיה אם... ואיך אודיע אם... גירשתי מחשבות זדוניות אלו ממוחי, ובראש מורם פסעתי למכון הלב כדי לקבל את התוצאות, המשמחות כמובן. בסביבות השעה שש נכנסתי אל הלובי המהודר של המכון. פגישה עם ידיד ותיק היתה בשבילי הפתעה נעימה, ועוד במקום כזה, ביום שכוה. שוחחנו על הא ועל דא, והנה, מן הקומה השנייה נשמע קולה של המזכירה הרפואית: מר משה... בבקשה להכנס. מר מ...

הזדרזתי לעלות לחדרו של הרופא, תוך נסיון שלא להתאמץ יתר על המידה. עוד חסר היה לי שהוא יודיע לי כי קצב פעימות הלב שלי מואץ יתר על המידה.

התיישבתי מול הרופא. ניסיתי לחלץ ממנו חיוך. פעם, פעמיים, ללא הועיל. מבע פניו היה אטום לחלוטין. הוא נעץ את עיניו ממושכות בצילומים שהחזיק בידיו, ואני, הסכנתי לשבת בדממה.

תראה מר משה, פלט באחת, כיווץ את שפתיו והמשיך. המצב לא טוב. עליך לעבור סדרת בדיקות נוספות, מקיפות יותר, אך כבר עתה ברור כי עליך להתכונן לניתוח מעקפים דחוף. איני מבין איך לא קרסת. למעשה ניתן לומר שאין לך לב. מבחינה רפואית כמובן.

אני הרגשתי שעוד מעט קט לא יהיה לי לב גם מבחינה פיזית. ארבעים שנה לא עשו לי מדרגות דירתי הממוקמת בקומה רביעית, את שעשה לי רופא זה בחצי דקה.

אתה בטוח? שאלתי אותו, ומיד התחרטתי. לא שואלים רופאים שאלות כאלו, הסבירו לי אחר כך.

מה זאת אומרת בטוח, זעף. אני בטוח בדברי, כשם שאתה בטוח ששמך הוא משה חיימסון.

מה??? שאגתי. אדוני, תרגע בבקשה, פלט ביבושת, בעודו שולף זריקת הרגעה מכיס חלוקו הצחור.

מה??? שאגתי. מר חיימסון, אני מבקש ממך להרגע. לטובתך, הוסיף באיום וציידד בעיניו לעבר חוד המחט.

אבל לא קוראים לי חיימסון!!!

מה??? שאג הרופא.

שמי אינו חיימסון!!!

מה??? שאג הרופא שנית.

הפעם היה זה תורי. אדוני, תרגע בבקשה, אמרתי לו. לטובתך...

כשורך ההלם התברר כי לאחר שאני, משה כהן, לא הופעתי בחדרו של הרופא במועד שנקבע לי,

התבקשה המזכירה לזמן לחדרו את הבא בתור, אדם בשם משה חיימסון... לאחר שנרגענו שנינו, יצאתי מן החדר, וראיתי, את חיימסון, יושב זחוח בחדר המתנה. נשאתי בליבי תפילה חרישית לשלומו ונמלטתי מן המקום כלעומת שבאתי.

הוא התרווח אחורנית על כסאו, נשם עמוקות ונעץ בי מבט משועשע. אתה מבין מדוע אני מספר לך זאת? הזמן. הזמן, ידידי, הזמן. הזמן הוא ידידו הטוב ביותר של האדם, אך אם האדם מזלזל בו, הוא הופך לאויבו המושבע. איחור של מספר דקות גורליות שינה אותי לחלוטין.

אני קורא את עלונכם בקביעות. אתם מרבים להתייחס למעלה העצומה של קביעת עיתים לתורה. בסיפורי אני רוצה להדגיש גם את הצורך הגדול לדייק בזמן. היום אני כבר יודע, שגם לאיחור של מספר דקות לשיעור של תורה, עלולה להיות השלכה גורלית. בשל חסרון ידיעת קטע הגמרא הראשון, אני עלול להוציא דברים מהקשרם, ולאורך מסכת שלמה לטעות בנושא מסויים...

(גליון מאורות דף היומי)

אַחַרִּי לְבַבְכֶּם:

דקות ספורות של טעות גורלית גרמה לחרדה עצומה, ומשם לתובנה מאלפת שלא כדאי לאחר לשיעור תורה ולו בַּדְּקָה...

התיישבתי מול הרופא. ניסיתי לחלץ ממנו חיוך. פעם, פעמיים, ללא הועיל. מבע פניו היה אטום לחלוטין. הוא נעץ את עיניו ממושכות בצילומים שהחזיק בידיו, ואני, הסכנתי לשבת בדממה.

תראה מר משה, פלט באחת, כיווץ את שפתיו והמשיך. המצב לא טוב. עליך לעבור סדרת בדיקות נוספות, מקיפות יותר, אך כבר עתה ברור כי עליך להתכונן לניתוח מעקפים דחוף. איני מבין איך לא קרסת. למעשה ניתן לומר שאין לך לב. מבחינה רפואית כמובן.

אני הרגשתי שעוד מעט קט לא יהיה לי לב גם מבחינה פיזית.

ארבעים שנה לא עשו לי מדרגות דירתי הממוקמת בקומה רביעית, את שעשה לי רופא זה בחצי דקה.

אתה בטוח? שאלתי אותו, ומיד התחרטתי. לא שואלים רופאים שאלות כאלו, הסבירו לי אחר כך. - ה זאת אומרת בטוח, זעף. אני בטוח בדברי, כשם שאתה בטוח ששמך הוא משה חיימסון. - מה??? שאגתי.

אדוני, תרגע בבקשה, פלט ביבושת, בעודו שולף זריקת הרגעה מכיס חלוקו הצחור. - מה??? שאגתי. מר חיימסון, אני מבקש ממך להרגע. לטובתך, הוסיף באיום וציידד בעיניו לעבר חוד המחט. - אבל לא קוראים לי חיימסון!!!

מה??? שאג הרופא. - שמי אינו חיימסון!!!

מה??? שאג הרופא שנית. - הפעם היה זה תורי. אדוני, תרגע בבקשה, אמרתי לו. לטובתך...

יהודי זקן שהמתין עמי לפני שנים אחדות לאוטובוס שבושש לבוא, שח לפני את משנתו על רגל אחת.

לדידי, אמר, העולם נחלק לשני סוגי אנשים – אלו שמדייקים בזמנים, ואלו שאינם מדייקים! דומה כי רבים מאיתנו פוסחים על שני הסעיפים... - פתח האיש וסיפר בשטף את המעשה הבא.

אני בן אדם בריא בדרך כלל, פתח, תוך שהוא טופח על חזהו בשביעות רצון. אבל, אתה יודע, רופא המשפחה המליץ על בדיקה שגרתית. רעייתי לחצה, ילדי המליצו, ומתוך מחשבה זחוחה נישגתי למכון הרפואי לעריכת הבדיקות השגרתיות, ולו כדי להוכיח ליקירי שככל הנראה הם יהיו בחברתי הבריאה בעשרות השנים הקרובות.

צילום משמאל, צילום מימין, והבדיקה הסתיימה. ביציאתי מחדר הבדיקות, שלשל פקיד הקבלה פתק זימון לידי, לקבלת התוצאות. ב"ה איני זקוק לפתקאות. הצצה חפוזה במספר טלפון או בהזמנה לחתונה, והפרטים חרותים במוחי. נדרשתי להתייצב בעוד חודש ימים בשעה שש אחרי הצהרים. בדיוק, נו. נו. בדיוק.

טאטי לומד עם פעטער ר' משה. בגיל שמונה הכל הסתיים. באותה שנה כמדי שנה בליל שבועות נמשכתי כמגנט לשוהל, מחכה אולי שוב אשמע את הצליל, ישבתי, בהיתי, כעסתי על כולם. דמעות בעיניי. מנסה להנפיק צליל דומה שיזכיר לי שאחווה שוב מעט את ההרגשה. היה זה לאחר שחוויתי כבר שבעה חודשים של גיהנום (!) בלי מסגרת לימודית...

טועם את טעם הבלי העולם בכמות גבוהה. "וואו כמו מלאך משמים, בשעה 12:30 בערך, מתיישב לידי הרב מ. ב. מניח את ידו על הכתף שלי. הגבתי בהתכווצות, והוא אומר: "אין לי חברותא, האם תוכל ללמוד איתי?" – דמעות זלגו על לחיי ללא הרף, הרב מ. יושב לידי. ידו על כתפי ולוחש: 'אני מבין אותך' – גם אני מתגעגע ללימוד שלי עם טאטי שלי ולשובבות שהייתה ונעלמה, אני זוכר אותך עם אביך לפני שבע שנים, בא לשוהל בליל שבועות. ומאז הכל נגמר..

"הוא המשיך בשקט: 'אני יודע שאת טאטי אף אחד לא יכול להחזיר לך, אך את השמחה גם אף אחד לא יוכל להחזיר לך חוץ ממך... בוא נתחיל ללמוד. מבלי להשתהות הוא פתח גמרא מסכת שבת בסוגיא של מתן תורה.

וכשסיימנו באור ראשון של שחר, אור ראשון של תקוה וכוח חדרו לליבי. הרב מ. הציל את חיי... הזמנתי אותו לחתונה מאוד מאוד מקווה שיגיע.

"מאמי תודה על הכל ושוב סליחה! בנך ש. –"

הדברים המדברים בעד עצמם פורסמו ע"י אם החתן, לעילוי נשמת בעלה ז"ל, כדי להחזיר את המודעות, עד כמה עלינו לשים לב לסובבים. ליתומים, או לכל ילד, נער ובחור, שזקוק לתשומת לב. לחיוך. למילה טובה. כי בידינו להציל נפשות.

(הרב אהרן ברגמן – המבשר)

והתחזקתם:

אמנם אנו כבר 'אחרי שבועות', אבל המכתב דלהלן מדם ליבו של בחור יתום שחייו הרוחניים ניצלו בליל שבועות, הוא אקטואלי וחשוב לאין ערוך במשך כל השנה...

-סיפור מרטיט הסכיתו ושמעו:

מכתב מבן יתום לאמו: "את בטח זוכרת את אותו היום שהחלטתי שאני לא חוזר לשיבה. לא יכולתי להיות כל הזמן ה'שונה' ה'מסכן' ה'יתום' וכו'.

'לא ביקשתי ממך עדיין סליחה על הצער שגרמתי לך אז ובכל התקופה של לפני ואחרי.

היום אני מבין כי צער גדול היה נחסך לו 'כן' הייתי משתף אותך.

וכך לאחר מסכת של ייסורים, הוא מספר: "בגיל 14 וחצי, ביום בהיר, החלטתי לשוב לעולם הישיבות ואת - שהתמדת בלקבל אותי כמי שאני ושתמיד הבנת לליבי וכאבת את כאבי - לא שאלת למה, הבעת שמחה הערכה, וליווית אותי למסגרת החדשה במהלך חודש סיוון.

"מעודי לא שיתפתי אותך מה קרה אז. כעת קודם לחופתי רצוני לשתףך.

אמנם אנו כבר 'אחרי שבועות', אבל המכתב דלהלן מדם ליבו של בחור יתום שחייו הרוחניים ניצלו בליל שבועות, הוא אקטואלי וחשוב לאין ערוך במשך כל השנה.

וכך כותב היתום שעומד לפני חופתו לאמו היקרה: "טייערע מאמי! – קשה לי מאוד לכתוב לך. הייתי בן 9 כשטאטי עליו השלום נפטר.

"באותו יום אחרי שהרבי בחיידר קרא לי והלך איתי הביתה ולא הבנתי למה. שאלתי אותו בתמימות "למה הרבה לוקח אותי הביתה?" – כשהגעתי הביתה אני זוכר עד היום את העיניים האדומות שלך, לווי, רמקול, שבעה, קדיש, הקמת מצביה, יארצייט, ובדידות שלא מסתיימת. מאותו היום אני לא אותו ילד. תמיד קנאתי בכל החברים שיש להם טאטי, שיהיה לי מי שייתן לי יד בדרך לשוהל ולא כל שבת פעטער אחר.

"את בטח זוכרת את אותו היום שהחלטתי שאני לא חוזר לשיבה. לא יכולתי להיות כל הזמן השונה' המסכן' ה'יתום' וכו'.

"לא ביקשתי ממך עדיין סליחה על הצער שגרמתי לך אז ובכל התקופה של לפני ואחרי.

היום אני מבין כי צער גדול היה נחסך לו 'כן' הייתי משתף אותך.

וכך לאחר מסכת של ייסורים, הוא מספר: "בגיל 14 וחצי, ביום בהיר, החלטתי לשוב לעולם הישיבות ואת - שהתמדת בלקבל אותי כמי שאני ושתמיד הבנת לליבי וכאבת את כאבי - לא שאלת למה, הבעת שמחה הערכה, וליווית אותי למסגרת החדשה במהלך חודש סיוון.

"מעודי לא שיתפתי אותך מה קרה אז. כעת קודם לחופתי רצוני לשתףך. "בל"ג בעומר, יומיים קודם היארצייט של טאטי, עלה בי הכאב והמתקן שהופיעו בי מדי שנה בתקופה זו. זיכרונות ליל שבועות ותיקון ליל שבועות בשוהל עם טאטי והלימוד עם המנגינה... המנגינה הכי מתוקה בעולם של

תְּרִימוֹ תְּרוּמָה:

כך הציל המלבי"ם אלמנה מחרפת רעב, ועזר לה להקים עסק מצליח ולהעמיד את המשפחה על רגליה...

המלבי"ם פתח את מגירת שולחנו, הוציא ממנה מאה רובל והגישם לאלמנה. התרגשותה של האישה גאתה והיא פרצה בבכי נסער. "אם תהיי עצובה ותבכי, הקב"ה יסלק את שכינתו ממך", התריע הרב. למשמע הדברים התעשתה האישה, וניגשה להתחיל בהקמת העסק.

מצוידת בברכת הרב החלה מאטע האלמנה להשקיע בעסק. בעיר התפרסם שמו של השותף לחנות הליביבות - המלבי"ם בכבודו ובעצמו.

כאשר החלה לשווק את תוצרתה, כמעט לא היה בית בעיר שלא קנה את הליביבות שלה. הכול רצו לאכול מהליביבות שרב העיר עצמו שותף בהן. אפילו המלמדים יצאו עם תלמידיהם לטעום מהליביבות המפורסמות.

"ספרי לי על כישרון מיוחד שניחנת בו, או על מלאכה כלשהי שבה את מצטיינת במיוחד, כדי שהברכה תוכל לחול על דבר מסוים".

זה היה בביתו של הרב החדש שבא לקהילה היהודית במוהילוב, שעל נהר הדניפר, בבלארוס. בני הקהילה החלו לבוא אל הרב מאיר-לייבוש ויזר, המלבי"ם, להתיעץ עימו בענייניהם.

דרכו של המלבי"ם הייתה נעימה ומאירת פנים. הוא קיבל את כל הפונים

הייתי קונה מצרכים בסיטונות, במחיר זול, וכמו-כן הייתי מצטיידת בציד המתאים, וכך הייתי יכולה להגדיל את כמות דברי המאפה.

הרב הקשיב לה ואמר: "אני מבין. רצוני להיות שותף עימך. אני אביא את הכסף הדרוש כדי להתחיל בעבודה, והקב"ה יעניק לנו את ברכתו".

המלבי"ם פתח את מגירת שולחנו, הוציא ממנה מאה רובל והגישים לאלמנה. התרגשותה של האישה גאתה והיא פרצה בבכי נסער. "אם תהי עצובה ותבכי, הקב"ה יסלק את שכינתו ממך", התריע הרב. למשמע הדברים התעשתה האישה, וניגשה להתחיל בהקמת העסק.

מצוידת בברכת הרב החלה מאטע האלמנה להשקיע בעסק. בעיר התפרסם שמו של השותף לחנות הלביבות – המלבי"ם בכבודו ובעצמו.

כאשר החלה לשווק את תוצרתה, כמעט לא היה בית בעיר שלא קנה את הלביבות שלה. הכול רצו לאכול מהלביבות שורב העיר עצמו שותף בהן. אפילו המלמדים יצאו עם תלמידיהם לטעום מהלביבות המפורסמות.

מיום ליום התפתח העסק החדש. בשל הביקוש הרב נצרכה האלמנה להגדיל את מצבת העובדים. היא גייסה שלוש נערות יתומות ואלה עבדו לצידה. בית המאפה גדל והלך, ושמה התפרסם בכל הסביבה. גם לא-יהודים צבאו על פתח חנותה.

עם פתיחת העסק ביקשה האלמנה מנער בעל ידע בניהול חשבונות, שמואל שמו, שיקנה בעבורה פנקס הכנסות והוצאות ויתעד בו את כל התנועות הכספיות של העסק. אימו של שמואל נהגה להתנאות בעזרת הנשים כי בנה הוא מנהל החשבונות של פירמת הלביבות של מאטע והמלבי"ם.

כעבור שישה חודשים ביקשה מאטע מהנער לעשות סיכום של ההכנסות וההוצאות. הצעיר ערך את החשבון ומצא כי בית המאפה הרוויח כמה מאות רובלים.

האלמנה הלכה בשמחה לבית הרב, הציגה את הפנקס ומסרה לידו את הסכום העולה בחלקו. הרב עיין בפנקס, ספר את הכסף ואמר: "אכן, הכול מדויק! אבל ודאי את יודעת כי דרכם של שותפים להשקיע את הרווח בעסק, כדי להגדילו. קחי את הכסף, השקיעי אותו בעסק, ורק רשמי לעצמך מה מגיע לך..."

כך ביסס המלבי"ם מקור פרנסה מבטיח לאלמנה ולילדיה, ושמו נישא בהערכה בקרב תושבי העיר.

(על-פי זיכרונות הרב יעקב מזא"ה, חלק ג/ גל שיחת השבוע)

אליו בסבר פנים יפות, השתתף בצערם, השיב וייעץ בכל עניין, כמו אב אוהב.

מאטע היה שמה של האישה שהתאלמנה בעת האחרונה. מצבה הכלכלי היה בכי רע. העוני והמחסור בביתה היו קשים. האלמנה שפכה את ליבה באוזני הרב החדש, וביקשה ממנו עצה וברכה, שתוכל להביא לחם לפיות עולליה.

"ממה התפרנס בעלך המנוח?", שאל הרב.

"הוא היה עגלון", השיבה.

"האם היה אדם הגון, ישר?", בירר המלבי"ם. "אמרי לי בבקשה את כל האמת".

"בעלי היה אדם ישר בתכלית, ולכן גם לא האריך ימים", נאנחה האלמנה. "כל ימיו היה עני מדוכא. לפרנסתו עמל בימים ובלילות, ורק באשמורת הבוקר היה מתפנה לומר תהילים בדמעות. האמן לי, כבוד הרב, כי כל דברי אמת".

תשובת האלמנה הניחה את דעתו של הרב. הוא האמין לדבריה הכנים. "האם את יודעת לקרוא בצאינה וראינה?", שאל.

"אינני יודעת לקרוא", השיבה מאטע, "אך אני שומעת מדי שבת נשים דרשניות המתרגמות את פרשיות החומש לידיש".

"את סיפור הנביא על האלמנה ולישיע הנביא את מכירה?", שאל הרב. כשנענה בחיוב, ביקש ממנה לספרו באוזניו, וכך עשתה.

"ובכן", אמר המלבי"ם, "הלוא סיפרת בעצמך כי הנביא שאל את האלמנה 'מה יש לך בבית', והיא השיבה: 'כי אם אסוך שמך'. על מעט השמן שנותר בביתה החיל הנביא את ברכתו והיא התעשרה בזכותו.

"אינני נביא ולא בן נביא", סיים הרב, "אבל כדי לעזור לך צריך אני לדעת איזו מלאכה או כישרון יש לך, כדי שהברכה תוכל לחול עליך".

האישה חשבה מעט, והשיבה כי היא יודעת לאפות לביבות טעימות. את הלביבות המיוחדות שלה אהבו לאכול לא רק אחיה היהודים, אלא גם גויים מזדמנים, כמו פקידי הרשויות שהריחו את הריח הטוב העולה מביתה, וביקשו לקנות אותן לארוחת בוקר.

"אך לצערי אין לי די אמצעים לפתח את הכישרון לעסק שבאמצעותו אפרנס את ילדיי", אמרה האלמנה בכאב. "אילו היה בידי סכום הכסף הדרוש,

נביאים וזתובים מאידיים נבדוּרָה

מחזורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

פנינים על הפרשה:

עצות וסגולות:

אכילה בקדושה (ב')

זהירות בנטילת ידים לפני אכילה

מזהרת התורה שיקדש האדם את גופו ויכונן בשעת אכילה. תחלה יעשה נטילת ידים כראוי, כי כל הנוטל ידיו ברובי מים מבטח לו שלא יחסרו מזונותיו, רק יהיו ברוח, ואם בהפך גורם לו עניות (שבת סב: זוהר ח"א פז:). וזה רמזו בראשי תבות 'על נטילת ידים', עני'.

(פיתוחי חותם פרשת עקב, ד"ה ארץ)

לא נברא הפרי אלא כדי שיברך עליו

צריך האדם לזהר אזהרה גדולה בכל הברכות שהוא מברך, שיברך כראוי. ובפרט בברכות הנהנין, כי לא ברא הקדוש ברוך הוא אותו הפרי, כי אם בשביל האדם הישראלי שיבוא ויודה לו ויברך ברכה הראויה לאותו פרי.

(אלף בינה מזמור קיא ב)

בברכה על מאכל בודד מעורר כל העולמות

ומי הוא האיש הירא המתבונן בנסח מטבע ברכה זו, ולא יחד לבבו ותסמר שערת בשרו, כמה עמקו נפלאותיו ותרבו, דעל אכילת פרי אחד או ירק אחד אנו מעוררים כל העולמות כלם, דכשאנו זוכרים עשר ספירות כל העולמות נכללים בהם. וממה שאנו זוכרים עשרה ספירות בברכות, הוא כדי להשפיע שפע וברכה בכל העולמות, על כן צריך האדם לזהר בכל ברכותיו, דדבר גדול הוא.

(אלף בינה שם)

בברכת המאכל מעורר גם עולמות עליונים

כשתדרש ותחקר בכל דבר ודבר עד שתדע שרשו וסודו, בזה תרוה צמאונך ותמצא כי הכל עשאו ותרבו על שרש ועקר עולמות עליונים למעלה, כי אין לך דבר של מטה שאין דגמתו למעלה, וכל דבר ודבר כשמתעורר למטה מעורר דגמתו של מעלה (ח"ג קנב). ולכן צריך לזהר לשבח ולברך על כל דבר ודבר בכונה בשמחה ובטוב לבב.

(אלף בינה שם)

יברך בכוונה ובמתנות

לא יברך בחפזון רק במתנו, כדי לכוון דעתו ולידע מה מוציא בשפתיו, ולמי הוא מברך, ולא כמצות אנשים מלמדה.

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות ל)

דביקות האדם בשכינה

שלה לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד אחד למטה אבתיו תשלחו כל נשיא בהם (במדבר יג ב). או יאמר בצרופ כל הפסוקים שאחר זה. אפשר דבא לרמז התדבקות האדם עם השכינה, דהרצוה להתדבק בשכינה להיות משושביני דמטרוניא, צריך לתקן עצמו יותר שלא יהיה בו שום פגם, ויהיה נזהר שלא לעבר על שום לאו מלא תעשה ולקיים כל מצוה שתבוא לידו ממצות עשה, ובפרט שיהיו אבריו מתקנים כראוי, כי זה העקר הגדול, דאין השכינה שורה במקום פגום, ואם אין אבריו מתקנים כראוי שוא שקד שומר, לכן צריך שיתקן אבריו כראוי, ויעשה כל תקון השכינה. והנה כל ההשגה שמשיגים הצדיקים, הכל מכח משה רבנו עליו השלום שמתנוצץ בהם, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא מס' דעמלק א) שקול משה כנגד כל ישראל:

הדביקות בשכינה מכחו של משה

וזהו כונת הפסוקים, ה' אמר למשה שלח לך אנשים, דהינו מכחך ישלחו האנשים, ויתרו את ארץ כנען, היא השכינה, אשר אני נתן לבני ישראל, כי בני ישראל האמתיים הם המתדבקים בה. וזהו איש אחד, דהינו המיוחד בעם במעשיו הטובים הוא הראוי להתדבק בה. למטה אבתיו תשלחו, הוא האוחז במעשי אבותיו הטובים שהם אבות העולם. ומה שאמר תשלחו לשון רבים, כמו שכתבנו בסמוך, דרומז על כל כחות משה רבנו עליו השלום שהם נפש רוח גשמה חיה יחידה, שמכחם משתלחת הקדשה לישראל. כל נשיא בהם, לרמז דהמתדבקים בשכינה בעיני שיהיו בעלי תורה, והזוכה לתורה נקרא מלך ושר ונשיא, כמו שנאמר (משלי ח טו) 'בי מלכים ימלכו וגו', וכמו שנאמר (שם ל לב) 'אם נבלת בהתנשא'. וזהו שאמר כאן כל נשיא בהם, דהינו שהוא נשיא דברי תורה, אלה הם הראויים להתדבק בשכינה:

וישלח אתם משה ממדבר פארן [על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה]. בא לרמז, דהר סיני נקרא פארן, כמו שאמרנו בתלמוד (שבת פט). משום שפרו ורבו ישראל עליו, וכל מי שזוכה בישראל, מהר סיני באה לו הזכות ועל ידי משה (שמו"ד כח ו), כמו שנאמר (דברים כט יד) 'כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום'. וזה שאמר וישלח

אתם משה ממדבר פארן, זה השליחות מהר סיני היא על פי ה'. כלם אנשים ראשי בני ישראל המה, דהינו כל אלה המתדבקים בשכינה כלם אנשים דהינו צדיקים, ראשי בני ישראל המה בתורה ובמעשים טובים:

הדבק בשכינה צריך שיהיו אבריו מתוקנים: ישמור עיניו

ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור. עכשו בא לרמז שכל אבריהם מתקנים כראוי, דזהו העקר הגדול, דאין השכינה שורה במקום פגום. לפיכך קאמר, בוא וראה מה מעשיהם של הצדיקים הראויים להתדבק בשכינה, שהם מתקנים אבריהם כראוי. וזהו ואלה שמותם למטה ראובן, זה רמז לעינים כמשמעו לשון ראייה, ודהינו זה הצדיק שומר עיניו ואינו מביט בשום דבר רע, רק מקיים מה שכתוב בפרשת ציצית (להלן טו לט) 'וראייתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' [ועשיתם אתם] ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, דהמביט בציצית וזכר מצות ה' בזה לא יבוא לידי ראייה רעה. וזהו שאמר, זה הצדיק שומר עיניו בשביל שישומע לדבר ה' שאמר 'וראייתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'', וזהו בן זכור, דהינו זוכר תמיד לזה הדבר ואינו פוגם עיניו:

ישמור אזניו

למטה שמעון שפט בן חורי. שמעון הוא כנגד האזנים שבהם תלוייה השמיעה, דהינו זה הצדיק תקן אזניו כראוי, לדברי ה' מטה אזניו לשמע, ולדברים בטלים וכיוצא עושה עצמו כחדש לא ישמע ואוטם אזניו משמע רע. והנה מצינו כל מצות התורה תלויים כי אם בשמיעה, 'שמע ישראל' (דברים ו ד), 'אם שמע תשמעו' (שם יא ג), 'ואם לא תשמעו' (ויקרא כו יד), כל דיני התורה תלויים בשמיעת האזן, וזהו שפט בן חורי, דהינו כל דיני התורה הנקראת 'חרות' בשמיעה תלויים, וזה הצדיק קיים זה הדבר ותקן אזניו:

ישמור פיו מדיבורים אסורים

למטה יהודה כלב בן יפנה. כאן בא לרמז על הפה, דיהודה לשון הודאה, וההודאה היא בפה. ובא לרמז כאן, דהצדיק הזה שומר פיו עם בני אדם, הן שלו צדק ולא שלו צדק, משאו ומתנו באמונה, אינו דובר שקרים ואינו מתלוצץ. וזהו שאמר למטה יהודה, הינו הפה שבו תלוייה ההודאה, כלב בן יפנה, כלב ראשי תבות כחש ליצנות בידאות, דהינו, זה הצדיק, הכחש והליצנות והבדאות, יפנה, דהינו מפנה ומרחיק:

אל תבישני, דהינו מלהתדבק בך, וזו היא מעלה שביעית:

(מחשוף הלבן פרשת צו)

יתפלל לזכות להתדבק לגמרי בהשי"ת

קראתי בכל לב, ענני ה', חקיך אצרה (תהלים קיט קמה). באות זה בא לומר, דאם השאלות שהוא שואל אינם מתקבלות עד שיהיו בצעקה וצעקה ושוועה (דבר ב א), הנה הוא מקים גם הדבר הזה. והנה הקריאה בקול גדול, הכל נכלל בה, בין צעקה, בין זעקה, בין שוועה, בין נאקה, הכל נכלל בקריאה בקול גדול. וזהו שאמר קראתי בכל לב, דהינו, בכל מיני קריאה אני קורא לפניך, ואני שואל מלפניך ענני. וכל מנמתי לא לכבוד עצמי אני דורש, רק חקיך אצרה, עזרני לדעת מצות עשה שהם חקיך על אמתתם, ואעשה להם שמירה שלא (תשג) [תשכח]:

תפילתו היא בלב שלם בלי פניות

אי נמי, דרחמנא לבא בעי, ובעינן שיהיה השואל דבר מלפניו פיו ולבו שוין, לא כמו שנקאמר (תהלים עח לו-לז) 'ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו, וכמו שמצינו (ברכות כח). מי שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש, דבעינן הפה והלב יהיו שוין. וזהו שאמר קראתי בכל לב, גלוי וידוע לפניך שפי ולבי שוין, ואדבא, יש חשק בלבי יותר ממה שאני שואל בפי, ולהכי נקט בכל לב, וכיון דהכי הוא, ענני. וכמו שלבי שלם כל כך בשאלתי בלי שום תערובת מחשבה ופניה אחרת, גם אתה עזרני שחקיך אצרה, שאהיה שומר מצותיך כראוי ולא יתערב זר בהם:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ק)

להיות דבוק תמיד בכל עת בהשי"ת

אך אלקים יפדה נפשי מיד שאול כי יקחני סלה (תהלים מט טז). בא דוד המלך עליו השלום לבקש על עצמו ולהורות גם לבני אדם הדרך שבה נצולים משאול, והיא כמו שכתב במקום אחר ושונה, כי לא שיק שינצל האדם מדיו גיהנם ויזכה לגן עדן, וזולת הבהתדבקו בו יתברך תמיד, ולא יפנה מחשבתו ממנו בכל עת, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני כל אמוני. כי אם לא יעשה כן האדם, בהכרח שישגה ויחטא, וכשיעשה כן ולא יפריד מחשבתו מהבורא יתברך שמו כלל, אפלו הכי לא יתלה הגדלה בעצמו ויאמר כמה גבור וחסיד אני, רק יתלה הכל בחסדו יתברך שמו שעזרו עליו, כמו שכתוב (שם לו לג) 'ה' לא יעזבנו בידו' (סוכה נב:). וזה שאמר אך אלקים יפדה נפשי מיד שאול, ותני והדר מפרש, תדע במה יפדנו משאול, כשיעשה לו זאת, והוא כי יקחני סלה, דהינו יקחני לחלקו, ולא תהיה מחשבתו ועסקו כי אם עמו, על דרך 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. ואף על גב דהדבר הזה דההתדבקות תלוי בידי אדם, מאחר דהעזר תלוי בידו יתברך, תלה הדבר בו ואמר כי יקחני סלה:

(דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

דבקות בה' - מידה כנגד מידה

דבקתי בעדותיך ה' אל תבישני (תהלים קיט לא). זה מדבר על המעלה שזוכה בדבקות בו יתברך, ואומר לפניו יתברך עשה לי מדה כנגד מדה, כשם שאני דבקתי בעדותיך ואיני מתפרש מהם, גם אתה עשה לי התדבקות בך, וזהו ה'

תמיד יעסוק בפיו בתורה ויוסיף בלימודו

למטה ישיכר יגאל בן יוסף. גם זה בא לרמז על השפתים, וזה בא לרמז על עסק השפתים בתורה. וידוע דהעוסק בתורה צריך להוסיף מדי יום ביומו, וכמאמר התנא (אבות פ"א מ"ג) ודלא מוסיף יסף. ועוד צריך העוסק בתורה לומר דבר בשם אומרו, שהאומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם (שם פ"ו מ"ו). וזהו למטה ישיכר, ישיכר גימטריא 'שפתים', וישיכר נמי תמיד היה עוסק בשפתיו בתורה, ובא לרמז דזה הצדיק עוסק תמיד בשפתיו בתורה, ובכל יום מוסיף, ועוד אומר דבר בשם אומרו שבה מביא גאלה לעולם, וזהו יגאל בן יוסף. ואף על גב דכבר רמזנו הפה בלמטה יהודה' (לעיל פסוק ו), שם רמזנו בעניני העולם שהוא שומר פיו ולשונו, והכא בענין עסק התורה שהוא עוסק בה לשמה עד שראוי להביא גאלה לעולם:

ישמור בריתו ויזכה בזה לאור חמישים שערי בינה

למטה אפרים הושע בן נון. בא לרמז כאן על הברית, שבו תלויה פריה ורבייה. והנה הברית נקרא 'שלום', והשומר עושה שלום למעלה ולמטה. ועוד, הברית נקרא 'כל כידוע, וכל גימטריא ג', לרמז דהשומר יזכה לאור חמשים שערי בינה. וזהו למטה אפרים, אפרים לשון פריה, דהינו הברית שבו תלויה הפריה, והרמז הוא דזה הצדיק שומר בריתו כי אם לפריה ורבייה דוקא. וכיון שכן הוא, על ידו הוי השלום, וזוכה לחמשים שערי בינה, וזהו הושע, גימטריא 'השלום', נון הוא חמשים, רמז לחמשים שערי בינה:

(פיתוחי חותם פרשת שלח)

ישועות יעקב
דקה מתורתו של האביר יעקב

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אוצרותיהם של מגידים

ויהי ממחרת בעודם מהלכים ועוסקים בעבודתם וכבר נכנס 'האלים' אליו הראה מיודעינו ל'דריווער' שבידו ציק על סך אלף ושמונה מאות דולר, הדריווער שהכיר את בעל הצ'ק תמה על סכום נכבד כזה כי לא הכירו כאחד מעשירי העיר, בירר אצלו והעלה בידו כי הלה 'סגר' עסק נכבד וקיבל על עצמו לתת את 'מעשרותיו' לנצרך הראשון שייקלע לידיו וזה האיש פגע בו ראשונה, שאלו הדריווער והרי היה לפניו עוד 'גברא' ולא ידע בן שיחו מה הוא רוצה מעמו, עד שנתברר שבאותה שעה שעבר הראשון היה זה האיש בבית הכסא ולא ראהו..

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: כך צריכה להיות אמונת איש הישראלי, לא בלבד בשעה שרואה מבוא ודרך לישועתו גם ע"פ שכלו ודרך הטבע - יאמין בה' שיושיעהו ויתחזק, גם בשעה שאינו רואה ח"ו שום מבוא ע"פ שכל ודרך הטבע לישועתו, יאמין בה' שיושיעהו, ויתחזק באמונתו ובטחונו...

מיודעינו נצטרף אחד שהיה גבר אלים מאותם המצפצפים ואומרים בכל עת ועונה 'כולה שלי' באופן של 'כל דאלים'.. הלה הכריז ופקד על מיודעינו כי הוא נכנס ראשונה לכל ביהמ"ד וביהכ"ס שיגיעו אליו רק לאחר שיעשה 'סיום' מתיר לו לערוך ג'כ 'סיבוב' באותו ביהכ"ס - אף שלא היו בדבריו אלו אלא 'חוצפה ועזות פנים' קיבל מיודעינו את הדין באהבה ולא השיב כסיל כאיוולתו.

ויהי ממחרת בעודם מהלכים ועוסקים בעבודתם וכבר נכנס 'האלים' אליו הראה מיודעינו ל'דריווער' שבידו ציק על סך אלף ושמונה מאות דולר, הדריווער שהכיר את בעל הצ'ק תמה על סכום נכבד כזה כי לא הכירו כאחד מעשירי העיר, בירר אצלו והעלה בידו כי הלה 'סגר' עסק נכבד וקיבל על עצמו לתת את 'מעשרותיו' לנצרך הראשון שייקלע לידיו וזה האיש פגע בו ראשונה, שאלו הדריווער והרי היה לפניו עוד 'גברא' ולא ידע בן שיחו מה הוא רוצה מעמו, עד שנתברר שבאותה שעה שעבר הראשון היה זה האיש בבית הכסא ולא ראהו..

נמצא זה האיש האלים חשב שבידו לסדר לעצמו - אני ראשון ואיש לא יקח מאומה ממני, ולא הבין שהכל מן השמים, לכל אחד יגיע את שלו ברגע הנכון, מבלי יכולת לבריה בעולם לקחת ממנו, כי 'זריזותו' של הראשון סייעה לידי כך שהסכום הנכבד יגיע לידי השני בעתו ובזמנו.

***

כתב הגר"ק החפץ חיים ז"ע (שם עולם, שער שמירת השבת פ"ג בהגה"ה) ו"ל, וכיון שדעת האדם מעוטה כל כך אין לנו לחקור אחד הנהגתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות ולהאמין שכל מה שהוא עושה, הוא הכל לטובה, כי מפי עליון לא תצא הרעות, ואז בוודאי יזכה לראות בסוף באלו הדברים גופא שהיא הכל רב טוב וחסד,

כי הקב"ה הוא 'יוצר המאורות' להאיר לכל איש מישראל, לכל חד וחד בדליה, ואף אם 'נראה' לו גדול החושך החופף עליו יומם ולילה, ידע כי באמת אין כאן כל חושך אלא אור המוסתר' בהסתרה גדולה, אלא שעליו לפקוח עיניו אז יתגלה לנגד עיניו אור גדול, שהרי 'הטוב כי לא כלו רחמיו והמרחם כי לא תמו חסדיו' א"כ בוודאי שהכל לטובה ולברכה (אף אם אינה נראית מיד ישמח לבו כי קרובה ישועתו לבוא בעזהש"ת). ואף כשאינו רואה ישועה בדרכי הטבע יעצום עיניו מלחפש אחר ה'דרך' שמשם תבוא ישועתו, ובקרב ימצא כי הישועה כבר מצאה את דרכה אליו.

***

שמעו נא רבותי למעשה שסיפור לי אחד מבני חבורתינו בע"ת 'בית שמש' יצ"ו, הלה עמד להשיא את בתו בשעטומ"צ ומכיוון שכה לתואר 'ביתו ריקם' בהידור רב, נדד לאחינו שבגולה ליכות אותם ליטול חלק ונחלה במצוות 'הכנסת כלה' אף לא פסח מיודעינו על המנהג לקחת את עזרתו של הדריווער (נהג) המוליך ומביא את המשלוחים מהכא להתם להכא, והנה אל

בפרשתו (יג כח-ל) הובא באריכות כיצד התלוננו בני ישראל ובכו מרוב פחדם על שאין בכוחם לערוך מלחמה כנגד הגיבורים 'לידי הענק' מ' העמים היושבים בארץ כנען, לעומתם טען כלב בן יפונה ויאמר עלה נעלה, וברש"י עלה נעלה - אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו.

ולכאורה תמיהה מילתא, וכי זו תשובה היא על טענתם, והרי הם טענו 'דברים של טעם' - כי גיבורים הם הענקים אשר שם, מדוע לא התוכח כלב לסתור טענותיהם, אלא סתם ולא פירש עלה נעלה.. והרי הוא נחשב כ'מודה שלא ממין הטענה.

ביאור אור יקרות ביאר הר"ק מפיאסנא ז"ע הי"ד, ו"ל. 'אבל כך צריכה להיות אמונת איש הישראלי, לא בלבד בשעה שרואה מבוא ודרך לישועתו גם ע"פ שכלו ודרך הטבע - יאמין בה' שיושיעהו ויתחזק, גם בשעה שאינו רואה ח"ו שום מבוא ע"פ שכל ודרך הטבע לישועתו, יאמין בה' שיושיעהו, ויתחזק באמונתו ובטחונו.

אדרבה, בשעה זו טוב שלא יתקש למצוא איזה שכל ומבוא בדרך הטבע, כי מכיוון שע"פ פשוט לא ימצא, אז ח"ו תוכל אמונתו ע"ז להפגם, ופגם באמונתו בה' יכול לעצור את ישועתו ח"ו, רק צריך לאמור - הכל אמת שעז העם היושב בה, כנים הדברים שהערים בצורות וכ' מ"מ הנני מאמין בה' שהוא למעלה מהגבול והטבע שיושיענו, 'עלה נעלה וירשנו אותה' - בלא שכל ובלא סברה, אמונה ובטחון בה' באופן כזה תקרב את ישועתו.

ובזה מבאר את דברי כלב, אמנם, אף אם ע"פ דרך הטבע אין בידנו לכבוד את הארץ, כי עז העם.. והערים בצורות גדולות מאד.. מכל מקום מבלי כל שכל נחזק את האמונה, אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו.

אוצרותיהם של מגידים

פעם פגשתי את אחד מאנשי ירושלים כשכולו אומר שמחה וצהלה, שאלתי אותו לשמחה מה זו מה עושה, פתח פיו בחכמה ואמר, כי הנה כתיב 'שמחו השמים ותגל הארץ', הרי שלמעלה ממני שרויים בשמחה וכיוצא בדבר גם למטה ממני, ומה לי להלך באמצע כ'אבל בין חתנים'..
(הגאון רבי אלימלך בידרמן שליט"א – באר הפרשה)

אחד מישראל חקוקה האמונה בהקב"ה, ואין זה אלא התגברות היצה"ר להפילו, וממילא לא יפול ברוחו, ויבין שכל פתויי היצר אינו אלא דמיונות שוא, כי היאך תביים שביום האתמול רעדו עד כדי מוות מאותם הנפילים' ומיד למחרת הם אומרים 'הגנו ועלינו'.. ובע"כ תאמר, שהכל רק דמיונות, וברגע שהיצר הניחם לנפשם נתפקחו והבינו שאין כאן כלל ממה לחשוש ולפחד.

כמו שמובא בגמרא, (ברכות ס:) במעשה דרבי עקיבא עכ"ל.

עוד חיזוק גדול למדנו מפרשתך, שגם אם יש לו לאדם 'נפילה' ואינו מרגיש את אור האמונה או אפילו אם ח"ו יש בו הרהורי כפירה רח"ל אל ירך לבבו ואל יתייאש מתוך מחשבה פסולה על מצבו השל וכי 'כופר' הוא רח"ל, אלא ידע כי עדיין מאמין הוא בהקב"ה, כי בפנימיות נפשו של כל

רבים הנבוכים, שואלים מה יהיה. מרבתינו קיבלנו, שכל התשובות מצויות בתורה. וחייב האדם לחיות עם פרשת השבוע.

אין זו פרשה מרנינה, פרשת שילוח המרגלים, אך יש בה להאיר את עינינו. רבים שאלו על מה נענשו המרגלים, ובחומרה כה נוקבת הלא דיווחו אמת: "זבת חלב ודבש היא, וזה פריה, אפס כי עז העם היושב בארץ, והערים בצורות גדולות מאוד", הכל נכון! וכך כתב רבינו הרמב"ן זצ"ל: "הנה בכל זה אמרו אמת, והשיבו על מה שנצטוו... כי יש להם להשיב דברי אמת לשולחם, כי כן ציוה אותם!" הרוע כולו, כל הרעל, מתומצת במלה אחת: "אפס!" לאמר: הכל טוב - אבל... "ואין עוד, אפס (זולת) אלוקים!" קורא הרמב"ן, אין: "אבל!" אילו היו מסתפקים בדיווח, מצטיינים היו בשליחותם.

הגאון רבי שלום מאיר וולך: לקח מאלף מפרשתנו, אין לנו אלא מה שעינינו רואות, סמוכים ובטוחים אנו שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

אביון ורש, שפרנסתו ופרנסת אשתו מפרתם הכחושה. כשהגיעו, ראום בני הזוג שישבו בפתח הבית. מיד קמו לקראתם, הזמינום לביתם בכבוד ויקר, והגישו לפניהם חלב וגבינה מתנובת הפרה. ארחום והלינום, ובבוקר נפרדו מהם לשלום. בצאתם, התפלל אליהו על הפרה שתמות. עודם הולכים בדרך, ולאזניהם הגיעו זעקות השבר של בני הזוג. תמה רבי יהושע ולבו התפלץ. חשב במרירות: כלום לא נמצא שכר טוב לעני זה מאשר הריגת פרתו? שאל לאלהיו: "אדוני, למה המתת את פרתו של האיש הטוב?" ענהו אליהו: "זכור את התנאי שבינינו, אלא אם חפץ אתה שייפרדו דרכינו ואומר לך". החריש רבי יהושע, והמשיכו בדרך.

עשיותיו לטובה.

הלכו כל היום, ולערב הגיעו לבית עשיר קמצן. התעלם מהם העשיר, ולא פנה להאכילם ולהשקותם. בקושי נעטר להפצרתם והניח להם ללון בחצרו, בין ערימות הלבנים וצרכי הבנין. כי עמד בשיפוץ ביתו, ביקש להרוס קיר רעוע ולבנות קיר אחר במקומו. לנו רעבים, בלא אכילה ושתייה. בבוקר התפלל אליהו הנביא שהקיר הרעוע יתחזק וייעלמו סדקיו. פנה לבעל הבית ואמר: "למה תוציא הוצאות לחינם, ראה - הקיר חזק ואיתן!" בדק האיש וראה שאין כל צורך בהריסה ובניה, והם פנו והלכו לדרך.

לא יכול היה רבי יהושע בן לוי להתאפק, ושאל: "רבי, עולם הפוך רואה אני! בני הזוג האביונים,

ב"ספר המעשיות" לרבינו ניסים זצ"ל מצינו סיפור מאלף: רבי יהושע בן לוי צם ימים רבים והתפלל לה' שיזכה לגילוי אליהו הנביא, והנה אליהו לקראתו. שאל התשבי: "מה תחפוץ, ואמלא משאלתך". אמר לו: "נכסף אני להלוות אליך ולראות מעשיך בעולם, ובכך אלמד חכמה". אמר לו אליהו: "לא תוכל לשאת ולסבול מה שתראה, ותטריחני לגלות טעמי בכל דבר שאעשה ואפעל". קיבל עליו רבי יהושע שלא ישאל מאומה, והסכים לתנאו של אליהו הנביא שאם יבקש לדעת מדוע פעל כפי שפעל ייפרדו דרכיהם.

הלכו שניהם עד שהגיעו לבית איש מסכן,

אפס כי עז העם הישוב בארץ והערים בצורות גדולות מאד וגם ילדי הענק ראינו שם (יג, כח).

רבים הנבוכים, שואלים מה יהיה. מרבתינו קיבלנו, שכל התשובות מצויות בתורה.

וחייב האדם לחיות עם פרשת השבוע. אין זו פרשה מרנינה, פרשת שילוח המרגלים, אך יש בה להאיר את עינינו. רבים שאלו על מה נענשו המרגלים, ובחומרה כה נוקבת הלא דיווחו אמת: "זבת חלב ודבש היא, וזה פריה, אפס כי עז העם היושב בארץ, והערים בצורות גדולות מאוד", הכל נכון! וכך כתב רבינו הרמב"ן זצ"ל: "הנה בכל זה אמרו אמת, והשיבו על מה שנצטוו... כי יש להם להשיב דברי אמת לשולחם, כי כן ציוה אותם!" הרוע כולו, כל הרעל, מתומצת במלה אחת: "אפס!" לאמר: הכל טוב - אבל... "ואין עוד, אפס (זולת) אלוקים!" קורא הרמב"ן, אין: "אבל!" אילו היו מסתפקים בדיווח, מצטיינים היו בשליחותם.

אך משנתנו פרשנות, הסמיכו חוות דעת, חרוג מסמכותם! ומדוע? כי לא יבצר מה' דבר, ואדרבה, יוכיח גבורותיו בעם עז ובבני נפילים: "ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם, אשר כגובה ארזים גובהו וחסון הוא כאלונים, ואשמיד פרוי ממעל ושרשיו מתחת! (עמוס ב)."

זה הלך עברונו מפרשתנו. כולנו רואים את הנעשה, אך את המשמעות הצפונה במאורעות יודע מסבב הסיבות ברוך הוא בלבד, שכל

אוצרותיהם של מגידים

ידעתי כי אם יסתור את כותלו ימצא תחתיו אוצר, מטמון כסף זהב. התפללתי איפוא וחיזקתי את הכותל, ויישאר האוצר מוסתר מעיניו!"
אין לנו אלא מה שעיינינו ראוות סמוכים ובטוחים אנו שכל מה דעביד רחמנא לטוב עביד. (וקראת לשבת עונג)

האורחים נגזר עליה למות, ונגזר על בעלה להתאלמן, כמאמר חכמים: אין אישה מתה אלא לבעלה (סנהדרין כב.). התפללתי עליהם והמתקתי את הגזירה, והמרתיה במיתת הפרה, כפדיון כפרות נפש תחת נפש. ומעתה תשלח האישה ידה במסחר ויראו הצלחה גדולה. ואותו עשיר כילי,

אשר יצאו מגידם כדי לארחינו - נענשו על ידך ונשללה פרנסתם ומתה פרתם.
ועשיר כילי זה אשר קפץ ידו ואימץ לבבו בפני עוברי אורח זכה לתגמול טוב ולשכר?!"
ענהו התשבי: "אם מוכן אתה להפרד מעלי, אענה לך על תמיהותיך. דע לך, שהאישה מכניסת

אני מתפעל יותר, מהמיקרוסקופ. נקודה פצפונת על התפוז, גארנישט מיט נישט, אולם כשאתה מביט עליה מבעד למיקרוסקופ, אתה רואה יצור חי, ענק, עם שתיים עשרה רגלים, קרניים לראשו וכו'. פתאום אתה רואה שהגארנישט הזה הוא עולם ומלואו.

מסיים ה"בן איש חי": רבי יצחק נתן חצי פרוטה. זה נראה באמת גארנישט. אבל בשמים מסתכלים על זה במיקרוסקופ. חצי הפרוטה הזאת מתגלית כעולם ענק. וגם במצבים שרבי שמעון לא יכול היה להציל, הגארנישט הזה הוא זה שהציל.

הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א: גודל מעלת נתניה לצדקה, אף פרוטה קטנה יכולה להציל מחיים למות

הוריו הלכו עמו לבקש רפואה מרופא לרופא, ועד לפראפעסאר של העיר הגדולה הגיעו, אולם כולם קבעו פה אחד שאין תקנה לעיני הילד, וכך ישאר כל ימי חייו, סומא בשתי עיניו.

כיון שראו שאפסה התקוה בדרך הטבע, לא התייאשו, ולקחו את הילד אל העיר סעליש, אל הרה"ק בעל 'חקל יצחק' מספינקא זצ"ל (יודה"ל י"ג סיון), וציוו להעביר חוטי הצפיצית על עיני הילד, ולמרבה הפלא נפקחו עיניו של הילד והתחיל לראות כאחד האדם, גם הנפיחות נתרפאה לגמרי, ולא זו בלבד, אלא עד סוף ימיו כשכבר הגיע לזקנה ושיבה לא נזקק כלל לבתי עינים. ללמדך כמה גדול כוחה של מצות צפיצית.

(הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א - נר המאיר)

דוחק גדול, ומחמת כן נדחף הילד לכותל הבאן ואחד מחלקי הברזל של הבאן נכנס בתוך עיניו, ועי"ז ניזוק קשות עד שאבד את ראייתו רח"ל,

ראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם וגו' (טו, לט).

דבר נפלא כתב הבאר היטב בהלכות צפיצית (סי' כ"ד סק"ב) וז"ל: 'נמצא בשם הקדמונים, שכל המעביר צפיצית על עיניו כשקורא פרשת צפיצית, מובטח לו שלא יבוא לידי סימוי עינים'.

ובענין זה שמעתי מבני משפחתי של מו"ה ר' שמואל דרוממער ע"ה מכפר אתא, שבילדותו היה דר בבערענגסאז, והיתה שם משפחה נכבדת וחשובה, ופעם אחת באו לבקרם קרובים מאמעריקא, ובימים ההם היה בכך חידוש גדול, והכל רצו אל ה'באן סטאנציע' לקבל את הבאים, ולראות במו עיניהם יהודים מן ה'גאלדענע אמעריקא'. גם הילד שמואל הנ"ל היה בין ההולכים, וכאשר הגיע הבאן היה שם

אוצרותיהם של מגידים

היה זה זמן רב לאחר סגירת הגמ"ח, החלות כולם כבר חולקו מלפני כמה שעות ותמו ואזלו עד האחרונה שבהם, ולא נותרה באמתחתו של ר' זרח אף לא חלה אחת!
הוא נאלץ אפוא להשיב את פניו של המבקש ריקם, תוך שהוא מוסיף את התנצלותו על כך שבשעה מאוחרת כזו כבר לא נשאר כלום!
אך האיש שהיה כנראה ממורמר ומדוכה, וחשב לתומו שהיהודי שלפניו אינו אלא 'גבאי' הגמ"ח שמתעצל להוציא לפניו את החלה... התרגז לפתע מאוד עד שבכעסו סטר בחוזקה על פניו של ר' זרח הצדיק!

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א: צא ולמד, עד היכן הגיעה דרגתם הנשגבה של נקיי הדעת שבירושלים, שהיו עמלים עד כלות הנפש בתיקון מידותיהם לטובה ולברכה.

את עצמו: זרח! זרח! האם כדי לעורר אותך לגשת ולעזור ליהודי צריך 'לשלוח' לך תזכורת כואבת כזו של סטירת לחי מצלצלת?... בלי שתקבל מכה הגונה שכזו לא חשבת מעצמך שיש להזדרז ולסייע ליהודי? – והלא העזרה לאיש ישראל חשובה כעזרה לשכינה הקדושה עצמה! כמו"ש במדרש תנחומא (פרשת ויחי אות ה): "אמר רבי שמעון בר יוחאי, כל העוזר את ישראל כאלו עוזר את השכינה, שנאמר (שופטים ה, כג) 'אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת ה'', וכי צריך הוא לסיוע, אלא ללמדך שכל העוזר לישראל כאלו עוזר את השכינה" ע"כ.

עילאה, ולא השיב כלום למכהו חרפה, כי אם קיים בנפשו להיות מן הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים! (גיטין לו:). הוא פנה אל היהודי המסכן וביקשו להמתין קמעה, והיכף יצא לחזר על פתחי כמה נדיבים, ובזמן מועט השיגה ידו די הצורך וחזר והעניק לאיש בשמחה כמה חלות טובות ומשובחות, שופרא דשופרא!

שעה ארוכה ישב כך ר' זרח על הארץ וייסר את עצמו, כשהוא ממרר בבכיות וחרטה גמורה, ולא זו משם עד ששב בתשובה שלמה, וקיבל על עצמו בקבלה איתנה להקדים תמיד ולעזור לכל איש ישראל הנצרך, ושלא להתמהמה מאומה בהצעת עזרתו!

משסיים את מלאכתו מלאכת הקודש, והיהודי יצא בשמחה ובטוב לבב, נכנס רבי זרח לחדרו האישי פנימה ואת הדלת נעל אחריו, הוא נפל על הארץ ופרץ בבכיות נוראות, כשהוא צועק ומוכיח

צא ולמד, עד היכן הגיעה דרגתם הנשגבה של נקיי הדעת שבירושלים, שהיו עמלים עד כלות הנפש בתיקון מידותיהם לטובה ולברכה.

(הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א - טיב הקהילה)

ראשית צדקתכם חלה תדימו וגו' (טו, כ).
סיפר הגאון המקובל רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א:

אחד מטובי בני ציון היקרים היה הגאון מוהר"ר זרח ברוורמן זצ"ל, תלמיד מובהק למרן הגאב"ד המהר"ל דיסקין זצוק"ל, שהתפרסם בירושלים בצדקותיו המופלאות ובמפעלי הגמחים השונים שייסד לטובת אנשי קרתא דשופריא.

ביום השישי ערב שבת קודש היה לו לר' זרח גמ"ח מיוחד לחלוקת 'חלות של שבת' לנצרכים, מבעוד מועד הכין לו ר' זרח כמות גדולה של חלות גדולות ומשובחות, כמות שיש בה כדי חלוקה לכל המשפחות הנזקקות.

באחד מערבי השבתות בשעה מאוחרת סמוך ונראה לכניסת השבת, נשמעו נקישות רמות על דלת ביתו של ר' זרח, הזדרז ר' זרח וניגש אל הפתח, שם עמד יהודי אחד ושאל אם כאן זה הגמ"ח של החלות, ומשנענה בחיוב ביקש חלה אחת לכבוד שבת, באומרו שכשחיפש אחר חלה לשבת שלחו אותו לכאן כדי לקבל חלה.

היה זה זמן רב לאחר סגירת הגמ"ח, החלות כולם כבר חולקו מלפני כמה שעות ותמו ואזלו עד האחרונה שבהם, ולא נותרה באמתחתו של ר' זרח אף לא חלה אחת!

הוא נאלץ אפוא להשיב את פניו של המבקש ריקם, תוך שהוא מוסיף את התנצלותו על כך שבשעה מאוחרת כזו כבר לא נשאר כלום!

אך האיש שהיה כנראה ממורמר ומדוכה, וחשב לתומו שהיהודי שלפניו אינו אלא 'גבאי' הגמ"ח שמתעצל להוציא לפניו את החלה... התרגז לפתע מאוד עד שבכעסו סטר בחוזקה על פניו של ר' זרח הצדיק!

ברם, רבי זרח עצמו הבין תיכף לנפשו של הסוטר, ואדרבה דווקא מתוך אותה מכה קשה שחטף הבין עד כמה מצבו של היהודי קשה וחמור, הוא העביר אפוא על מידותיו בגבורה

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

האם ראוי להתפלל במנין קבוע, או שדי שמתפלל בבית כנסת קבוע | המכניס בנו לתלמוד תורה, האם מותר בעשיית מלאכה באותו יום | שכחו לפתוח קופסת שימורים קודם השבת, ובה עיקר הסעודה | טלטול מגן-שקע בשבת | טלטול מפתח בעיר אחרת | האם יש לברך שהחיינו כשאוכל אבוקדו הטפל לסלט | האם יש לברך שהחיינו על מיץ פרי שלא אכל ממנו בשנה זו | האם יש לברך שהחיינו על ב' סוגי אגסים מזנים שונים | האם יש לברך שהחיינו על אכילת מלון שניתן להשיגו כל ימות השנה | שכח לברך שהחיינו קודם אכילת הפרי החדש, האם יכול לברך בפעם הבאה | בדין שמע הרצאה בלא רשות של המרצה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

האם ראוי להתפלל במנין קבוע, או שדי שמתפלל בבית כנסת קבוע

שאלה: ראובן המתפלל בבית כנסת קבוע, שיש שם כמה מנינים, ומקיים דברי הגמרא בברכות (דף ו ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, ויש לו מקום קבוע לתפלתו, אך אין לו מנין קבוע, ולפעמים מתפלל במנין זה, ולפעמים במנין אחר, האם יש ענין שיתפלל באותו מנין?

תשובה: בראש השנה דף יז ע"ב מבואר שיורדי הים באניות, אף שהם רבים אינם נחשבים אלא כיחידין, ולכאורה קשה כיון שיש שם עשרה בספינה, למה אינם חשובים כרבים, ותירץ בפרשת דרכים (דרוש יג) שכיון שיורדי הים, כל אחד נתון בצרה, וכל אחד מתפלל על עצמו, ואינו מתפלל על חבריו חשובים כולם כיחידים.

וכעין זה תירץ האבני נזר מובא בשם משמואל (שבועות עמו פט): דציבור מקרי שכל אחד מיצר בצער הכלל כולו, ולא מפני צער לבד, אבל יורדי הים שמתקבצין אנשים שונים שאין מכירין זה את זה, וכל אחד מיצר בצרתו הפרטית ולא אכפת ליה בזולתו, ע"כ כיחידים דמו.

לאור זאת נראה שאם מתפלל במנין קבוע, וכל אחד מכיר את השני, ומכיר גם בצרתו ומתפלל

את בנו לבית הספר ללמוד תורה או מכניסו למילה], דא קרבנא שלים לאתקבלא [זהו כקרבת שלם שמתקבל לפני הקדוש ברוך הוא]. וא"כ לאור דבריו יש להסתפק ביום שמכניס את בנו לחיידר האם יאסר בעשיית מלאכה, כמו המקריב קרבן?

תשובה: לענין ברית מילה, כתב הגהות באר יעקב (כללי מילה עמוד סג) שנוהגים שאין האב עושה מלאכה קודם המילה, כי יום טוב שלו הוא, והביא ראיה מהירושלמי שביום שמביא קרבן אסור לעשות מלאכה, אולם בספר זכר דוד (פרק סט) העיר עליו שאדרבה בפר"ח (סימן קלה) כתב שלא אשכחן איסור מלאכה בבעל ברית.

ובשור"ת דברי משה (סימן עג) נשאל על הנאמר בקב הישר (פרק עב) כי מן הראוי שיתענו ההורים ביום שמוליכים את בנם לחיידר, ולכאורה לפי דברי הזוהר שהיו כהקרבנות הקרבן, אדרבה אסור להתענות באותו יום, שהרי ביום שהביא קרבן דינו כיו"ט שאין מתענין בו.

והשיב שאינו דומה, שאף שמצינו שהשווה יום הכנסת הבן ליום הבאת הקרבן, אין זה אלא לענין חשיבותו ורוממותו בסוד הדברים, אבל אין זה שיהיה שווה בכל הדינים להבאת קרבן, וכמו שהעוסק בפרשת הקרבנות כאילו הקריב קרבן, וא"כ בזמנינו שקוראים בכל יום פרשת הקרבנות, אטו נאמר שיהיה אסור במלאכה ובתענית והספד משום שהיה כאילו הקריב קרבן, אלא על כרחך

עליו, אלו נחשבים כמנין, אבל כאשר עשרה אנשים מתאספים במנין אקראי, ואינם מכירים אחד את השני, יש בזה קצת פגם במעלת המנין. אולם מסתבר שלגבי תפילה בציבור, דהיינו קדיש וקדושה וברכו הם נחשבים למנין, ורק לגבי תפילה מיוחדת להנצל מגלי הים אינם נחשבים כציבור אלא כיחידים, מאחר ואינם מכירים זה את זה, וכל אחד מתפלל על צרתו הפרטית.

המכניס בנו לתלמוד תורה, האם מותר בעשיית מלאכה באותו יום

שאלה: כתוב בזוהר (פרשת שלח דף קסד ע"א) קרבנא דרביא [המקריב בנו לקרבן], כד קרב בר נש בריה לבי ספרא או למילה, [המביא

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

כפי שכתוב בחומש, הפרשה, וגם צריך ללמוד הלכותיה ולהבין מה שאומר, אבל בלאו הכי אין זה כהקדמת קרבן, ומה שאנו אומרים בכל יום, אין זה די להחשב כהקדמת קרבן.

אומרים בכל יום פרשת הקרבנות, אטו נאמר שכל יום יהיה כיו"ט, הנה אף שכתב השו"ע שאומרים פרשת הקרבנות, אולם יע"ש בביאור הלכה סדר אמירת הקרבנות, שצריך לומר

אינו כן, שרק בסוד הענינים הרי זה נחשב כהבאת קרבן. ויש להעיר במה שהביא ראה מזה שאנו

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

פ"ט סכ"א ובהערה עדר, מעשה שבת (כהן) פ"ט סכ"ד.

אוסרים לפותחן בשבת משום איסור נוסף על עשיית כלי והוא מלאכת מחתך, אך המיקל בכך יש לו על מי לסמוך, ועדיף לפותחו מצד שני ללא משיכת הלשונית.

שכחו לפתוח קופסת שימורים ובה עיקר הסעודה

שאלה: שרה עשתה לה למנהג להזמין לביתה לסעודה שלישיית את גיסותיה, הכל הוכן מערב שבת בצורה מושלמת, אבל בצוהרי השבת נזכרה שרה ששכחה לפתוח את קופסאות השימורים שבהם נתחי הטונה שאותם תכננה להגיש עם רוטב שהכינה כאחת המנות העיקריות בסעודה. תהיה לה עגמת נפש מרובה אם לא תוכל להגיש את הטונה, אך האם יש דרך מותרת לפתוח את הקופסאות?

טלטול מפתח בעיר אחרת

שאלה: נסענו לכבוד שבת מברכים לירושלים והתאכסנו באכסניה שבה התאפשר לנו ללון, אך את סעודות השבת אכלנו אצל קרובי משפחה וידידים.

מקורות לעיון והרחבה: תהלה לדוד (סי' שיד ס"ק יב) משום סותר, חזו"א סי' נא ס"ק יא, משום איסור בונה, ארחות שבת פ"ב סעיפים א' ב' והע"ח, שמירת שבת כהלכתה פ"ט ס"ג. וראה אגרות משה (או"ח סי' קכב), מנחת יצחק (ח"ד סוף סי' פב). יש לציין שלדעת האוסרים פתיחת קופסת שימורים בשבת, אף האוכל שנמצא בתוכו מוקצה. ארחות שבת פ"ט סעיף שעה. ארחות שבת פ"ג סעיף סז. מנחת שלמה ח"ב סי' יב, ארחות שבת פ"א סע' מג.

תשובה: קופסאות שימורים אשר הדרך להשתמש בהם שימוש חוזר או מתמשך כאשר משאירים בהם את תכולתם, צריך לפתחם קודם השבת, ואסור לפתחם בשבת כיון שעל ידי פתיחתם עושה אותם כלי, ואף אם בכוונתו שלא להשתמש בהם אחרי כן, כיון שבשעת פתיחתו עושה אותו לכלי. יש שמקילים כאשר מתכוונים לשפוך את תכולת הכלי ולזרוק את הכלי מיד ושלא לעשות בה שימוש חוזר.

טלטול מגן-שקע בשבת

שאלה: מצויים פקקי פלסטיק שנועדו לתחיבה אל תוך נקבי שקעי החשמל בשעה שאינם בשימוש. בערב שבת הפעלנו את המאוורר וחברנו אותו לשקע, את הפקק הנחנו על מדף סמוך, אך משום מה הוא נפל ואנחנו חוששים שהילדים ישרו אותו או ישליכו אותו. האם יש איזו בעיה של מוקצה עם פיסת הפלסטיק הזו?

ומכל מקום גם לדעת האוסרים, נהגו להקל בשעת הדחק בפתיחתם על ידי עשיית נקב קטן בתחתית הקופסא, ואחר כך פותח אותה כרגיל, כיון שעל ידי עשיית הנקב הוא פוסל את הקופסא מלהיות כלי. וצריך לדעת שיש חולקים גם בזה כי בעשיית הנקב בפעם ראשונה, הרי הוא עושה בזה כלי, ומכל מקום המיקל יש לו על מי לסמוך. כשיש אפשרות לפתוח את הקופסא על ידי נכרי, הדבר עדיף, ואף שעושה בזה כלי, מכל מקום אין דעתו על עשיית הכלי אלא על האוכל המונח בתוכו.

תשובה: כיסוי זה אינו עשוי לצורך החשמל אלא כדי שלא יכניסו בהם הילדים ברזל או שאר דברי סכנה, ולכן נידון ככלי שמלאכתו להיתר ומותר בטלטול.

תשובה: מפתח נחשב כלי שמלאכתו להיתר ולכן כל שיש צורך כלשהו לטלטלו לא נאסר בטלטול. העובדה שאי אפשר להשתמש בו עתה לייעודו המקורי אלא על ידי יציאה חוץ לתחום, אין בה כדי להחשיב את המפתח למוקצה, כיון שהמפתח עצמו ראוי לשימוש, ומה שאין אפשרות להשתמש בו עתה הוא מחמת סיבה חיצונית, ולכן מותר לטלטל את המפתח בשבת.

ומכל מקום גם לדעת האוסרים, נהגו להקל בשעת הדחק בפתיחתם על ידי עשיית נקב קטן בתחתית הקופסא, ואחר כך פותח אותה כרגיל, כיון שעל ידי עשיית הנקב הוא פוסל את הקופסא מלהיות כלי. וצריך לדעת שיש חולקים גם בזה כי בעשיית הנקב בפעם ראשונה, הרי הוא עושה בזה כלי, ומכל מקום המיקל יש לו על מי לסמוך. כשיש אפשרות לפתוח את הקופסא על ידי נכרי, הדבר עדיף, ואף שעושה בזה כלי, מכל מקום אין דעתו על עשיית הכלי אלא על האוכל המונח בתוכו.

מקורות לעיון והרחבה: אף שמפתח משמש לנעילת הדלתות שמחוברות לבית, כבר נקטו הפוסקים שהכנסת המפתח לחור המנעול או הוצאתו ממנו אינה נחשבת לפעולה אסורה משום בונה וסותר, ולכן הוא מוגדר כלי שמלאכתו להיתר. ראו: תוספות (שבת קכו). ר"ן (שם קכו); טור ושו"ע (סי' שיג ס"א). ארחות שבת פ"ט סעיף קסה והערה רטז.

תשובה: כיסוי זה אינו עשוי לצורך החשמל אלא כדי שלא יכניסו בהם הילדים ברזל או שאר דברי סכנה, ולכן נידון ככלי שמלאכתו להיתר ומותר בטלטול.

מקורות לעיון והרחבה: מנחת יצחק (ח"ד סי' קכב אות טז ואות כב), ארחות שבת

בשעת עשיית הנקב יש לזוהר שלא לקלקל ציוד או אותיות המודפסות במקום עשיית הנקב. קופסאות שדרך פתיחתן הוא על ידי משיכת לשונית אשר במשיכתה נוצר פתח נאה, יש

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

מסתפק בדרך אמונה [תרומות יד, א] בשם החזון איש אם ניתן להרכיבם יחד.

ברכה בעת אכילתו השניה

שאלה: שכה לברך שהחיינו קודם אכילת הפרי החדש, האם יכול לברך בפעם הבאה.

תשובה: ניתן לברך רק בעת האכילה הראשונה. אמנם אם לא בירך קודם תחילת האכילה, יכול עדיין לברך תוך כדי האכילה שהרי שמחתו הראשונה לא פגה (משנה ברורה שם, יג). ומה שכתב "אם טועם מעט ואחר כך מברך שהחיינו שפיר דמי", היינו אפילו לכתחילה.

שהחיינו - מלון ופרי הדר

שאלה: האם יש לברך שהחיינו על אכילת מלון שניתן להשיגו כל ימות השנה.

תשובה: אין לברך על מלון שהחיינו שהרי שניתן להשיגו מגידולי חממה בכל ימות השנה, ומברכים רק על פרי או ירק עונתי שאינו מצוי כל השנה (משנה ברורה רכה, יח). אכן פירות שניתן להשיגם כל השנה רק מקירור אם הפירות הטריים ניכרים במראה ובטעם יש לברך עליהם, ולכן יש לברך על פירות ההדר למרות שניתן להשיגם בכל השנה.

אגסים מזנים שונים.

תשובה: המשנה ברורה (רכה, יד) הביא בזה מחלוקת הפוסקים, ומסקנת השער הציון (שם יח) "דעביד כמד עביד ודעביד כמד עביד, וטוב יותר שייקח פרי של מין חדש שעדיין לא ברך עליה ויכון להוציא גם את זה".

אמנם הוראת רבינו הגר"ש אלישיב לברך ובלבד שיהיה ניכר ההבדל בטעם השונה כענבים שחורים וירוקים, אכן אם מסופק אם שונה טעמו של הזן החדש לא יברך, שהרי ספק ברכות להקל. ומחמת כן הורה על תפוז, קלמנטינה ואשכולית לברך על כל מין שהחיינו כיון שכולם פירות הדר (למרות שלעניין כלאיים

אבוקדו בסלט

שאלה: האם יש לברך שהחיינו כשאוכל אבוקדו הטפל לסלט.

תשובה: אם חש בטעמו, יש לברך עליו (הגר"ש אלישיב, דעת תורה רכה, ג), שהרי הטפל חייב בברכת הנהנין אלא שנפטר בברכת העיקר. אמנם רצוי ליטלו בפני עצמו ולברך עליו. וניתן לברך אף כשמרוח על הלחם, למרות שכבר איבד מחשיבותו וברכתו שהכל.

מיץ פירות

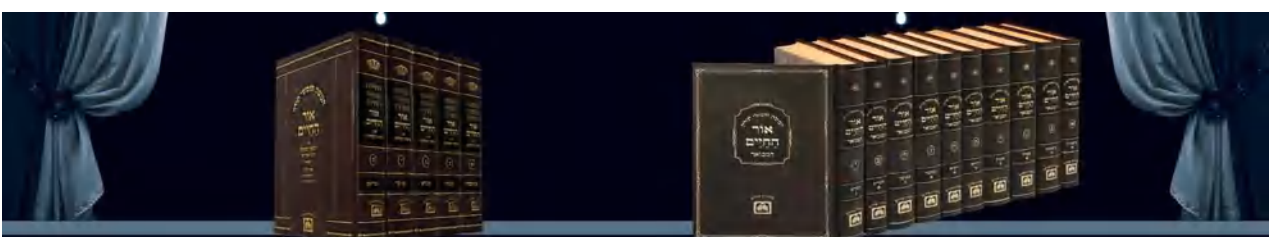
שאלה: האם יש לברך שהחיינו על מיץ פרי שלא אכל ממנו בשנה זו.

תשובה: יש לברך שהחיינו על מיץ פרי חדש למרות שאין זה פרי אלא זיעה בעלמא, כיון שהברכה על השמחה ויש שמחה בכל צורה שאוכל אותו, שהרי מעיקר הדין מברכים אף על ראייה הגורמת שמחה בלא אכילה (הגרא"ל שטיינמן - לקט הלכות מצויות ה, מט). ובלבד שמדגיש בשתיית המיץ את חידוש הטעם מהפרי החדש (משנה ברורה רכה, טו).

פירות מזנים שונים

שאלה: האם יש לברך שהחיינו על ב' סוגי

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמיכת עשירה ממודרי הביאור 'מאורי אור'
וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב יחיד ביאמות בית המילים
'אור תורה' | 'זרות חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מודרי עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מחיקות נצחיות:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - סארי ענין הממד'
'מאורי החיים' - מקורות מחיל'
ביאור רש"י
עימוד מודרי עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

מדין גזלה

הנה מדין גזלה אי אפשר לחייב את השומע, כיון שלא גזל דבר ממשי, שהרי קול אין בו ממש, ואפילו אם עושה קונם לאסור את קולו על חברו, כתב הפרי חדש (אורח חיים סימן תקפו סעיף ה) וז"ל "ומסתברא שאם אמר קונם "קול" שופר עלי דלא הוי כלום, דקול לית ביה ממש, ואין הנדר חל אלא בדבר שיש בו ממש" עכ"ל.

ואפילו אם נאמר שהדיבור הוא דבר ממשי, וכמו שפסק בשו"ת יביע אומר (חלק ו - אורח חיים סימן לד) שקול יש בו ממשות לאסור על חברו, מכל מקום הגונב, אין חייב על הנאתו מהדבר הגנוב, אלא שחייב להשיב מה שגנב, כגון הגונב רכב של חברו ונסע עמו, אין חייב לשלם את ההנאה שהיתה לו מהרכב, כמו שפסק המחבר בחושן משפט (שסג ג) "הגוזל בהמה ונשא עליה משא, או רכב עליה או חרש או דש בה וכיוצא בזה והחזירה לבעליה, אף על פי שעבר בלא תעשה, אינו חייב לשלם כלום, שהרי לא הפסידה ולא הכחישה" ע"כ, והטעם כתב הסמ"ע (ס"ק ז) וז"ל "אינו חייב לשלם כלום. פירוש, אף על פי שגם בעל הבהמה היה צריך לבהמה זו לעשות בה מלאכתו וביטלה ממנו, אפילו הכי כיון דלא הפסידה יכול להחזירה בעינה, דק"ל דגולן אינו משלם אלא כשעת הגזילה" עכ"ל.

והטעם בזה הוא, שגולן קנה את הדבר הגזול, ושללו הוא, ולכן חייב באונסין, ומטעם זה פטור גם על כל הנאה שיש לו מהמטלטלין הגנובים, [ועיין בדברי חיים, מהגאון רבי יצחק אייזיק אויערברג זצ"ל בהלכות גניבה סימן כו, שהאר"ק בטעם פטור גנב משכר שימוש, ועיין בהגהת בנו של המחבר, ואין כאן המקום]. לפיכך אין לחייב

בדין שמע הרצאה בלא רשות של המרצה

ובו יבואר: א. גנב רכב, ונהנה ממנו, האם חייב לשלם שכירות. ב. פתח חנות ליד חנות חברו באיסור, והשיג גבולו, האם חייב לשלם לו על הפסד קונים שלא קנו אצלו. ג. נהנה מנכסי חברו, וחבירו לא חסר, האם חייב לשלם על הנאתו. ד. הרויח ממון מממון חברו, וחבירו לא חסר, האם חייב לשלם לחבירו מה שהרויח. ה. שמע הרצאות מחוץ לאולם בלא רשות של המרצה, האם חייב לשלם למרצה.

הנידון: "יש לי קורס מאוד ייחודי בנושא מסויים, של שלושה הרצאות, שלמדתי עליו שנים רבות. כל הרצאה היא כמה שעות, ועלות הקורס הוא חמשת אלפים שקלים, בטופס הרישום כתוב שאסור להקליט ולהעביר את ההרצאה לאחרים. היום נודע לי שמישהו שמע על ההרצאה והחליט 'לגנוב' את ההרצאה ללא תשלום, הוא ישוב חוץ לאולם ליד הדלת, והקשיב לכל ההרצאות שנאמרו ברמקול שמאפשר לשמוע למי שיושב סמוך לדלת. אני רוצה לתבוע ממנו תשלום מלא על הרצאות. אבקש לדעת מה היא דעת התורה בדין זה, האם באמת אני זכאי לקבל ממנו תשלום מלא, או חלקי על הקורס ש'גנב' ממני".

תשובה: חייב לשלם למרצה מחצית עלות הקורס, ואם המקום בחוץ היה מאוד נוח, יש לשלם שני שלישי של עלות הקורס.

ביאור התשובה:

צדדי הספק

כדי לבאר נידון זה, יש לברר האם יש לחייבו בתשלום על כמה ענינים: א. מדין גזלה שגול הרצאה של המרצה ששויה כסף רב. ב. מדין השגת גבול, שכיון שהקורס היא פרנסתו, הרי ששיג גבולו בזה. ג. מדין נהנה מחבירו. ונבאר כל דין ודין בנפרד בס"ד.

מדין גניבה.

העולה מזה: אין לחייב את השומע הרצאה מדין שגנב הרצאה, שקול אין בו ממש, ואפילו לסוברים שקול יש בו ממש, גנב אין חייב לשלם שכר על שימוש בדבר הנגנב, אלא חייב להחזירו בלבד.

מדין משיג גבולו

אבל יש לברר אם יש לחייבו מדין משיג גבולו של חברו, שהרי הקורס הוא פרנסת המרצה, ומשיג גבולו שלמד בחינם, וכמו שפסק בפתחי חושן (חלק ה גניבה ואונאה, פרק ט סעיף יא) וז"ל "ונראה שכל המצאה או חידוש באומנות או במלאכה (כגון פטנט) יש בו משום השגת גבול" עכ"ל, ושם בהערה כז מבאר יותר, וז"ל "כן נראה פשוט על פי המבואר לעיל, וכ"ש הוא, דכיון שהוא חידוש דבר זה והשקיע בו טרחה, וכ"ש כשהשקיע בזה הוצאות ועיין מה שכתבתי להלן הערה כח מדברי החת"ס, שלכאורה נראה שאין איסור ליהנות מהמצאת חברו, וכבר כתבתי שם שבאומנות ופרנסה מסתבר שמודה" עכ"ל.

אבל מכל מקום כל זה אינו אלא שיש לאסור לבוא ולשמוע את ההרצאה בלא רשותו, אבל לחייב תשלום בודאי אי אפשר לחייב, כמו כל דין משיג גבולו של חברו, שאם פתח חנות סמוך לחברו אינו חייב לשלם על זה שהשיג גבולו, אבל יכול חברו לכופו לסלק חנותו משם, וכן פסק שם בפתחי חושן בהערה שם. וז"ל "ויש לעיין אם יוצא בדיינים, דאפשר דמה שאמרו בעני המנקה שאין בו אלא מפני דרכי שלום ואינו יוצא בדיינים, היינו בדבר שאין זה אומנתו, אבל באומנתו מסתבר שמוציאין בדיינים, והיינו לעכב עליו, אבל אין צריך לשלם, כמו שכתבו הפוסקים שאינו אלא כמבטל כיסו של חברו" עכ"ל, ויש בזה אריכות גדולה בדברי הפוסקים.

הנה מבואר שגם מדין השגת גבול אי אפשר לחייב לשלם, ואפשר רק למנוע מחבירו לפתוח חנות, אבל אם פתח חנות, אי אפשר לחייבו לשלם על מה שהברו הפסיד. כמו כן בנידון דידן, אפשר אולי למנוע לשמוע את ההרצאה, אבל אי אפשר לחייב מדין השגת גבול.

העולה מזה: גם מדין השגת גבול אי אפשר לחייב לשלם, הוא רק למנוע מחבירו לפתוח חנות, אבל אם פתח חנות, אי אפשר לחייבו לשלם על מה שהברו הפסיד. כמו כן בנידון דידן,

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

ההרצאה מדין נהנה מנכסי חבירו, דאין לחייב מדין נהנה אם אין חבירו חסר. אבל חייב לשלם לו מדין משתרשי ליה, שהרויח ממון חבירו, אבל כיון ששמע בחוץ ולא נהנה כל כך, ולא היה יכול לשאול שאלות, ישלם מחצה, ואם היה מקום טוב בחוץ, ישלם שני שלישי.

דינים העולים:

א. אין לחייב את השומע הרצאה מדין שגנב הרצאה, שקול אין בו ממש, ואפילו לסוברים שקול יש בו ממש, גנב אין חייב לשלם שכר על שימוש בדבר הנגנב, אלא חייב להחזירו בלבד.

ב. גם מדין השגת גבול אי אפשר לחייב לשלם, הוא רק למנוע מחבירו לפתוח חנות, אבל אם פתח חנות, אי אפשר לחייבו לשלם על מה שחברו הפסיד. כמו כן בנידון דידן, אפשר אולי למנוע לשמוע את ההרצאה, אבל אי אפשר לחייב מדין השגת גבול.

ג. אין לחייב על זה ששמע את ההרצאה מדין נהנה מנכסי חבירו, דאין לחייב מדין נהנה אם אין חבירו חסר. אבל חייב לשלם לו מדין משתרשי ליה, שהרויח ממון חבירו, אבל כיון ששמע בחוץ ולא נהנה כל כך, ולא היה יכול לשאול שאלות, ישלם מחצה, ואם היה מקום טוב בחוץ, ישלם שני שלישי.

חסר פטור, זה רק בהנאה גרידא ולא במשתרשי ליה כו' עכ"ל, והאריך שם מאוד בזה.

וכן פסק בפתחי חושן (חלק ה גניבה ואונאה, פרק ת, הערה א) וז"ל "ובסיכום נראה מדברי הפוסקים בהלכה דנהנה משל חבירו, כמה צדדים לחיוב. א. כשבעל הממון חסר (כולו או חסרון קצת). ב. ואף כשאינו חסר יש חיוב משום נהנה או משתרשי (פירוש שמרויח ממון אחר ע"י הנאתו). ג. ומצד עושה סחורה. ולפעמים חייב בכל ההנאה ולפעמים רק בחלק, וכמו שנתבאר בפרק זה ובפרק הקודם (וגם בכמה מקומות מפורטים בחיבור זה), ואם כי לא מצאתי הגדרה ברורה בדברי הפוסקים" עכ"ל.

נהנה מבואר דהיא דהרויח ממון על ידי ממון חבירו חייב לשלם כמה שהרויח. לפי זה נראה ברור שהרצאה זו שהיא שוה כסף, וישב בחוץ כדי לשמוע וללמוד, הרי הוא משתרשי ליה וחייב לשלם כמה שהרויח, ואין לחייבו מחיר שלם של הרצאה, כיון שלא שמע באולם רגיל ובהנאה כמו כולם, אבל נראה שישלם למרצה מחצית התשלום, כיון שלשמע הרצאה בחוץ, וגם אין אפשרות לשאול שאלות, זה שווה מחצה. ואם היה מקום מאוד נוח וממש כמו ששומע בפנים יש להפחית רק שלישי.

העולה מזה: אין לחייב על זה ששמע את

אפשר אולי למנוע לשמוע את ההרצאה, אבל אי אפשר לחייב מדין השגת גבול.

מדין נהנה או מדין משתרשי ליה

ויש לברר האם יש לחייבו על ששמע את ההרצאה מדין נהנה מנכסי חבירו. והנה מבואר בבבא קמא (כ, ב) דאין לחייב על נהנה מנכסי חבירו, אם חבירו לא נחסר, דזה נהנה זה לא חסר, אם כן גם כאן לא חסר. אבל באמת, יש לחייב מדין משתרשי ליה, דביארנו בסימן קמב באריכות, דאם נהנה ממון חבירו ועל ידי זה הרויח ממון חייב לשלם, וכן מבואר בחלקת יואב (שור"ת חלקת יואב מהדורא קמא חושן משפט סימן ט) וז"ל "וע"כ נלפענ"ד דענין זה נהנה זה לא חסר שבש"ס, לא נאמר רק בהנאה גרידא, אבל במקום דמשתרשי ליה ע"י ממון חבירו, אף שחבירו לא חסר בזה, שפיר צריך לשלם, דהרי מבואר בחולין ר"פ הזרוע (ק"ל ע"ב) דמזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור מלשלם, אף שאכלן ונהנה מטעם ממון שאין לו תובעין, ופריך הש"ס (שם דף קל"א ע"א) מאנסו בית המלך גרנו אם בחובו חייב לעשר, ומשני שאני התם דקא משתרשי ליה, וכתבו התוס' שם (קל"א ע"א) ד"ה שאני, דבאכילה לא מיקרי מישתרשי ליה דהיה מתענה ולא מיקרי רק הנאה, וע"כ, נהי דזה נהנה זה לא

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

מסכת גיטין דף כו-לב

של ראשונים ד"ה ובשולחן) נשאל על מי שהוא עם אשתו זמן הרבה ורוצה לחדש שמחתו לשים שושבינין, אם הדבר מותר. והשיב, אין הדברים הללו ראויים לשאול לאדם חכם כמון, כיון שכנס את אשתו ובירכום שבע ברכות מה נשאר עוד לעשות, אין זה כי אם חוכא ואטלולא, אם נתאהה האיש הזה להיות חתן בכל שנה, יתן גט ויחזור ויקדש ויכנס ואז יברך ברכת אירוסין ונישואין.

והנה בסוגיין דנו מדוע יש לכתוב זמן בגט מהאירוסין, אחד הטעמים שהובא על כך הוא כדי שלא יאמרו גיטה קודם לבנה. וביאר רש"י (ד"ה הכא נמי) שפגם משפחה הוא אם יאמרו נתעברה בלא קידושין וכתובה. ובשולחן שם עולם (אבהע"ז סי' ב) כתב ללמוד מסוגיין, שאלו המתחדשים הנהוגים לעשות חתונת זהב במלאות לאדם חמישים שנים מחתונתו, ועושים כעין חופה וקידושין מחדש כאות לשמחתם, גורמים בזה לחשש ופגם למשפחה שאנשים יאמרו שבני בלא קידושין וכתובה נולדו, ולכן יש להמנע מדרך החדשים ולהמשיך בדרך שנהנו אבותינו ואבות אבותינו.

ובשאלת ישרון (ח"א סי' לד) האריך בחומרת האיסור לנהוג במנהג זה, וכתב שבהגיע אדם לשנת החמישים מאז שבא בקשר החיתון, מהדראי שיודה וישבח ל' על החסד הגדול שחננו ד', וידבה באותו היום בצדקות ובחסד וישתדל באורייתא, אך ח"ו לא ינהג כמנהג הגויים שעושים כעין חופה מחדש.

כיוצא בזה כתב בספר טל השמים (ה' שאול בראך אב"ד קאשוי, הקדמה סי') שמנהג חתונת זהב וכסף הוא מנהג עכ"ם. וע"ע בשולחן שער שמים (ח"א סי' מו).

מי שברך ותפילה על חולה ספק חי ספק מת

בגמרא: אמר רבא לא שנו אלא זקן שלא הגיע לגבורות וחולה שרוב חוליים לחיים (גיטין כח, א). בלקוטי מהר"ל (מנהגים ריש הלכות שמחות) פסק שאין לברך חולה במקום שאין החולה שם שמא כבר מת או הבריא.

אך הנחלת שבעה (תשובות סי' לט) חלק על דעתו וסבר שאין לחשוש בזה, שהרי מבואר בסוגיין שאין חוששים על אדם אלא 'שמא ימות' אך אין חוששים שמא מת כבר, היות ומניחים אותו בחזקתו שהוא קיים ועדיין לא מת, ואף אם המדובר בגוסס שרוב גוססין למיתה, מ"מ אפשר לברכו או להתפלל עליו, ואין חשש איסור בזה שהרי אין מזכירים שם שמם בעת שמברכים אותו ואין חשש איסור בזה.

וכך נהג הנחלת שבעה למעשה כפי שהעיד בעצמו, 'עובדא בא לפני שני פעמים, והנחתי לברך חולה בבית הכנסת פה ק"ק שטיינר, והחולה היה בישוב אחר מהלך שעה ויותר מכאן דהיינו מחוץ לתחום הרבה, ולא השגחתי עצמי במה שכתב בלקוטי מהר"ל. ואין להשיב ממתניתין (ברכות נד).

כתב, ראיתי אחדים מדקדקים לכתוב בידם כל הכתובה ואין רוצים ליקח כתובות הנדפסים אף אלו שנדפסו כהונן, וברור שאין בזה שום מעלה ועדיפות מהכתובות הנדפסים, שאין צריכים לכתוב הכתובה לשמה כמו שאין צריך בשאר שטרות, ואין שום חילוק בין שטרי ממון לכתובה, ואפילו בגיטין שיטת הרמב"ם (גירושין פ"ג ה"ז) שיותר לכתולה לסופר לכתוב טופסי גיטין, ואף לדעת הר"ף והרא"ש שפסקו שאסור לכתוב טופסי גיטין, מ"מ ודאי שיותר לכתוב לכתולה טופסי השטרות ואין שום מעלה ועדיפות לכתוב הכתובה ביד, והוא טירחה שלא לצורך ממש, שאף שר' יהודה פוסל שם במתני' גם בשטרות לכתוב טופסין מגזירה אטו גיטין וטופס אטו תורף, אין שום עדיפות להחמיר כמו תנא שנפסק בגמ' לא כמותו, שרק בפסקי הגאונים שייך להחמיר לעשות מעלה יותר, ועדיפות אף כשיטת היחיד משום שאפשר גם לחלוק על פסקי הגאונים שאחר הגמ' ולכן יש מקום להחמיר, אבל נגד פסק הגמ' שא"א לשום גאון לחלוק על זה אין שום מקום להחמיר כהתנא והאמורא שנפסק שלא כמותו.

מבואר מדבריו, שהיות וההלכה שיותר לכתוב טופסי שטרות אין חשש להשתמש בכתובה המודפסת.

ובספר כתובה כהלכתה (ח"ב סי' כו) הביא תשובה מבעל השבט הלוי, שאע"פ שבודאי מי שכתוב הכתובה בעצמו או ע"י סופר, ומדקדק בה כהלכתה יש בו משום הידור הלכה, מכל מקום הנסיון מלמד שהרבה כותבים כתובותיהם על פיסת נייר שאינו מכובד ובודאי לא יעמוד ימים רבים, וגם אינם בקיאים כל כך, על כן מן הראוי יותר להשתמש בכתובות עם טופס נדפס כהלכה וגם בצורה מכובדת למען יעמדו ימים רבים, ובפרט אלו שנעשו עפ"י ת"ח אמיתי ומורה צדק. וע"ע בשולחן להורות נתן (ח"ה סי' צ) ובשולחן חסד יהושע (מהדורת סי' לב) מה שכתבו בעניין זה.

עשיית חתונת כסף וזהב

בגמ': ואמר עולא מה טעם גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה (גיטין כו, ב).

בשולחן רבינו ישעיה מטראני (ה"ד בספר מתורן

כתובה מודפסת

במשנה. הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן וכו', שטרי מקח צריך שיניח מקום הלוקה ומקום המוכר מקום המעות מקום השדה ומקום הזמן. ר' יהודה פוסל בכלן, ר' אלעזר מכשיר בכלן חוץ מגיטי נשים. (גיטין כו, א).

בראשונים נחלקו אם ר' אלעזר מכשיר בכלן רק כשיייר בשטר את המקומות המבוארים במשנה שיש לשייר [כך ביאר רש"י (ד"ה ר"א)], או שמא לדעת ר' אלעזר אף אם לא שיייר בשטר כלום, דהיינו שכתב את השטר כולו, את שמות הלווה המלווה ואת סכום המעות, הרי זה כשור, [כך דעת תוס' (ד"ה ר"א)].

בשולחן ערוך (ח"מ סי' מח ס"א) פסק המחבר, 'סופר שבא לכתוב טופסי שטרות כדי שיהיו מצויים אצלו, הרשות בידו. ויכול לכתוב הכל, שם הלווה והמלווה והמעות, רק שיניח מקום הזמן, שלא יהיה מוקדם'.

בדברי המחבר מבואר כדעת תוס' שאין חשש להכין שטרות מוכנים אף אם כותב את כל תוכן השטר, ובנתיבות המשפט (חדושים סק"א) הביא בשם התומים שכך מנהג העולם, אולם בש"ך (סק"א) הביא את דעת רש"י שצריך להניח מקום הלווה והמלווה והמעות והזמן, וכן בשטרי מקח צריך להניח מקום הלוקה והמוכר והמעות והשדה והזמן, דגורנין שטרות בתורף אטו גיטין שהרי בגיטין ברור שפסול. וכתב 'נראה לי כדבריו, והביא שכן כתבו הר"ן והראב"ן'.

ובערוך השולחן (שם) כתב שבמקום שאין מנהג לכתוב גם התורף, יש לחשוש לדעת הש"ך.

והנה בפוסקים דנו על כתובות מודפסות אם אפשר להשתמש בהם, או שמא יש בהם חשש, ובשולחן אפרקסתא דעניא (ח"א סי' פא) כתב, אני מרחק מאד את הכתובות הנדפסות ומעולם לא נתתי אותם לבא בגבולי, בראותי בכל אשר באו לידי כי מלאים שיבושים הצריכים תיקון וממילא צריכים אשרתא, ואפילו ימצא מדפיס אחד מאלף שידקדק הדק היטב בלי שום שגיאה הכל כנמסר לנו בספר נחלת שבעה, מ"מ בע"כ יניח חלק כדי למלאות התורף, וא"א לכיין שלא יהיה אחרי שימלאו אותו בכת"י קלקול בכמה דברים, ובכמה קהילות הדבר נמסר להדיוטים שאינם יודעים פרק בדינים אלו.

והביא מספר שלחן העזר (סי' ו ס"ח בשמלה לצבי סק"א) שהביא תשובה מבעל הערוגת הבושים שכתב על טופסי כתובות הנדפסות שמיניחים רק שם האיש ואשה והזמן שאינו נכון, משום שחשש לדעת הש"ך שצריך להניח מקום התורף לגמרי.

אולם השמלה לצבי (שם) יישב המנהג במקום שנהגו כך, על פי דברי הנתיבות שהמנהג הוא שלא כדעת הש"ך.

ובשולחן אגרות משה (אבהע"ז ח"א סי' קעח)

היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זה תפלת שוא, אי"ז דומה לשם מפני ששם הרי זה ודאי תפלת שוא, מה שאין כן כאן הרי זה ספק תפילת שוא וספק נפשות להקל, שמה עדיין חי ושמה נוכל להצילו על ידי תפלה.

אולם הגאון רבי תנן סג"ל מווינא זצ"ל (ה"ד ב"ש ס' עז), השיג על דבריו, ובתחילת הדברים כתב שאף שאינו נוהג להכריע ולהתערב בשום דין או איסור והיתר, וגם בדין זה היה ברצונו להחריש ולא לחלוק, מכל מקום בכדי שלא יגרם נזק למעמד הנחלת שבעה בכך שפסק נגד המנהג במדינת אשכנז שבה זקני המנהיגים מוסרים את נפשם שלא לעבור על מנהג אף שאין לו שחר ויסוד כל עיקר, יותר מאשר הם מוסרים את נפשם על גופי תורה, עד שכמעט בעוונותינו הרבים התורה כרוכה ומונחת בקרן זווית, ואדם אין בארץ אשר יתן אל לבו ללמד את בנו תורה להרבות ישיבה להגדיל תורה ולהאדיר, משא"כ לקיים המנהג הוא עוקר הרים כדי שלא לבטלם, על כן כתב לזה אני אומר טוב למעלת כבוד תורתו להניחם להיות שוגגים שלא להעבירם על מנהגם בשום ענין, ואף שאין להם על מה לסמוך, ונהרא נהרא ופשטיה, ומי יודע שאין כל מנהגם מיוסדים על אדני האמת על פי אבותיהם הקדושים אשר בארץ המה, אשר מהם יצאה הוראה לכל ישראל, ואפשר שסתמו דבריהם ולא נתנו לכתוב, וכל שכן בנדון זה שיש להם על מה שיסמוכו, הלא הוא האשל הגדול, מפורסם גברא דאתמחי לכל מדינת אשכנז [המהר"ל] שקבלו עליהם הוראותיו, בפרט במדינה זו שאנכי הוראה פה שאינם מטים מדבריו ימין ושמאל, א"כ מה האדם שיבא אחר המלך מלכי רבנו, את אשר כבר נעשה ונזכר בספרו, בלתי ספק יקומו כל השומעים נגד מעלת כבוד תורתו להעמיד מנהגי מהר"ל, אף אם היה נגד הבנת התלמוד או הפוסקים.

ולעיקר הדין כתב שהיות והולכים אחר הרוב, ורוב עדיף מחזקה, על כן יש לומר שחולה ממקום אחר שהיה גוסס אין לברך אותו כיון שרוב גוססים למיתה, ואם אינו גוסס הרי רוב חולים חוזרים לחיים, וא"כ יש לומר שוודאי החולה הבריא ואין להתפלל עליו, ואין לומר שחזקתו חולה כיון שרוב עדיף מחזקה.

ואכן הנחלת שבעה (שם ס' עח) הסכים עם רבי תנן סג"ל מווינא במה שהשיג עליו שלא לשנות מהמנהג, אך כתב שענין זה אינו שייך למנהגים ולכל אדם, אלא הוא דבר שתלוי בדין, והרי הוא שייך לבעלי הוראה ואין לילך אחר מנהג שאינו נקבע על פי התיקין.

והוסיף הנחלת שבעה להוכיח כדבריו, שהרי אי אפשר להכחיש את המציאות שכל החולים אינם חוזרים לבריאותם בפעם אחת רק מעט מעט, ועל כן יש לברך ולהתפלל על החולה, ואף אם תאמר רוב חולים לחיים ואין צריך לברכה, מכל מקום יש לחשוש למיעוט, ומפני הספק אף על פי שהוא ספק כל דהו נברך אותו שהרי ניתן לחלל שבת על הספק, ואם הוא גוסס ורוב גוססים למיתה, מכל מקום המיעוט פורשין לחיים, ושמה על ידי התפלה יהיה

זה מן המיעוט הפורשים לחיים וספק נפשות להקל ולמה לא נברך אותו.

עוד כתב (ס' פ) שיוכל להתפלל בלשון תנאי כגון רבנו של עולם אם חולה פלוני במקום פלוני עדיין חי יהי רצון שיתרפא, וכך לא יהא בזה חשש תפילת שוא וכמו כן כששמע קול צווחה יוכל להתפלל רבנו של עולם אם אין קול צווחה זו בביתו יהי רצון שלא תבא לתוך ביתי, וכמו הרבה תפלות שנתקנו בלשון ספק, כמו שכתבו חכמי האמת בספריהם, בעל הראשית חכמה ובתיקוני שבת ואחריהם בשל"ה, שיש לומר אם פגמתי באות ראשון של שם הוי"ה וכו', וכיוצא.

ובשורת קול גדול (ס' טז) כתב שמתפללים על חולה המסוכן בשבת ואין חילוק בין תפלת יחיד או רבים, מפני שאנו אומרים שמה ישמע הקב"ה תפלתו ויציל לחולה ממות ואין לך דבר העומד בפני פקוח נפש.

ובספר אורחות חיים (ס' קיט סק"א) כתב בשם מאורי אור שאם החולה רחוק ולא ידוע מה מצבו יתפלל עליו בנוסח לא יאונה רע לפלוני עיי"ש. והמהר"ם שיק (או"ח ס' כו) כתב שיאמר בנוסח זה אם עדיין הוא חולה ה' ישלח לו רפואה שלימה. וע"ע בשערי תשובה (ס' רפח ס"ק יג), בשבות יעקב (ח"א י"ד ס' צ) ובשורת אבני צדק (או"ח ס' יד).

ממתי נקרא אדם זקן

בגמ': אבל זקן שהגיע לגבורות וגוסס שרוב גוססין למיתה לא (גיטין כח, א).

בשור"ע (אבהע"ז ס' ט ס"א) נפסק שאשה שמתו לה שני אנשים לא תנשא לשלישי שכבר הוחזקה להיות אנשיה מתים.

בב"ש (סק"ו) כתב שאם היה אחד מהם זקן, מקילים ואומרים שאינה קטלנית, ובפתחי תשובה (סק"ב) הביא מחלוקת בזה, וחילק אם הזקן הזה מת על מיטתו שאפשר להקל ובין אם מת באופן בלתי טבעי עיי"ש.

ובן כמה חשוב זקן, כתב החכמת שלמה (שם) שמשמונים שנה ואילך חשוב זקן, והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין, המביא גט ממדה"י נותנו לה בחזקת שהוא חי, ואמר רבא לא שנו אלא זקן שלא הגיע לגבורות אבל זקן שהגיע לגבורות לא. ומכיון שיש לו חזקת חי, יש לה ג"כ דין קטלנית, אבל משמונים

ואילך שאם היה מביא גט ממנו היה ספק חי ספק מת אין לה דין קטלנית שמת מפני שהיה זקן. והוסיף כן גראה לי שספק נפשות הוא וראוי להחמיר בו מה שאפשר.

אולם בשורת אבני זכרון (ח"א ס' יד) דחה דברי הגר"ש"ק בחכמת שלמה הנ"ל, שא"כ אם היה בן ק' ויותר שאנו אומרים שכבר הפליג, לא נאמר שמת מיתה טבעית ונתלה בה להחזיקה בקטלנית, וזה דבר תימה שעד כמה יחיה ולא ימות באשר הוא סוף האדם. ולכן העיקר כהח"ס (ראה לקמן) שמבן שבעים והלאה חשוב זקן ואינו עולה מן המנין. ע"ש. ובפרשת מרדכי (ס' טז) כתב שמששים שנה ואילך חשוב זקן וכמפורש במשנה באבות (פ"ה מ"כ) בן שישים לזקנה.

והח"ס (אבהע"ז א ס' כג) כתב שזקן הוא מבן שבעים, שאילו בן ששים הרי אביו חי שישים שנה (ר"ה יח). ובגמ' (כתובות סה). כתוב שאשת אביו היתה קטלנית, אולם בשורת אבני נור (אבהע"ז ס' מה) כתב לדחות דבריו, ונקט שזקן הוא בן ששים. ובשורת אגרות משה (אבהע"ז ח"ד ס' מג) הביא דברי הגר"ש"ק בחכמת שלמה שכתב שזקן הוא בן שמונים, וכתב שדבריו לא מסתבר כלל ולא שייך כלל למה שמבואר בסוגיין לענין חזקת חיים בנתינת גט, ותמה וכי להפוסקים לא כרבו וסוברים שאף לבן שמונים נותנים גטו בחזקת שהוא קיים לא יהיה דין זקן.

ובשורת מהר"ם שיק (תאבהע"ז ס' כג) כתב, שגראה שבזקן מופלג קרוב לשמונים שנה, בודאי מצד השכל מת מיתה טבעית, וכמו שנאמר (תהלים צ"י) ואם בגבורות שמונים שנה. ואע"ג שמבואר בגיטין (כח) כיון שאפליג אפליג, היינו רק שלא אומרים שמה מת כבר אלא הוא בחזקת חי, אבל בודאי הוא עומד למות מיתה טבעית.

נתן מעשרות מראש, ונפטר

בגמרא: המלוה מעות את הכהן כו'. (גיטין ל, א). בסוגיין המלוה מעות את הכהן כו'. על פי משנה זו פסק הרמ"א (י"ד ס' רגז ס"ה) שמי שמפריש מעשרותיו, והלוה לעני משלו לפני שהפריש, מפריש מעשר שלו ומחשב על זה שהלוה לעני, ומעכב לעצמו מה שהפריש בתורת פרעון חובו של העני.

כתב הנודע ביהודה (מהד"ק י"ד ס' עג) נשאלתי, במי שהיה נוהג כל ימיו מעשר הריוח שלו היה מחלק לעניים, והיה לו פנקס מיוחד כתב בו כל הכנסות שלו כמה מעשר מגיע, וכמו כן רשום חלוקת הצדקות ממעות מעשר, ולפעמים היה מקדים לחלק לעניים ועדיין לא היה בידו ריוח, ואח"כ כשהיה מרויח היה מנכה לעצמו הכל לפי החשבון הכתוב בפנקס שלו, והאיש הנ"ל מת ונמצא בפנקס של החלוקה מה שנתן לעניים עולה יותר ממה שהיה מגיע ממנו מעשר, ונמצא המעשר חייב לו סכום מסויים, אם יש ביד הירודים לנכות זה ממעשר המגיע מהם מירושתם.

תשובה, אני אומר שדבר זה שאפילו החי בעודו

שאף שלדעת הרמב"ם יכול לבטל את הגט, אין לך בו אלא חידושו, דהיינו כשאומר בפירוש גט זה היא בטל, וכמו שכתב הרמב"ם, אבל לא כשאומר לא אתן הגט, משום שמנין לנו שרצה לבטל גוף הגט באופן זה, והלא לא אמר אלא שאינו רוצה לתת הגט. וכן כתב במשכנות יעקב (מהר"י מקרלין שו"ת אבהע"ז סי' לא).

והנה מהר"ח פלאגי בס' גנזי חיים (מערכת גט סי' פז) כתב, שבא מעשה לידו שאחר שהגיע הסופר לחתיבת אגרת שבוקין וגט פיטורין, התרגז הבעל ואמר, איני נותן הגט, ונמצא שביטל הגט בדברים אלו, והרי כתבו הטור ושר"ע (אבהע"ז סדר הגט סי' קנד סכ"ג) שטוב שיהיה הבעל אצל הסופר והעדים עד שיכתב הגט ויחתם וינתן כדי שלא ימסור מודעא, וכן הרמ"א, גם שלא ידבר מעניני הגט עד אחר הנתינה פן ידבר דברים המביאים לידי ביטול הגט, וכ"כ האחרונים, ולכן חזרנו לכתוב גט מחדש עם ביטול מודעות וכ"כ ע"כ.

אולם השדי חמד (מערכת גט סי' א אות כא) העיר על דברי הגנזי חיים, מדברי הרוב דגן (דף עא ע"ב אות תלא) שהעתיק דברי הישמח לב (פראנאלי, ח"ב סי' כט) שהאריך לחלוק על דבריו, והעיר מתשו' מהר"ם מינין (סי' יז) שסובר ג"כ שאמירת לא אתן גט חשיב כביטול הגט. וכ"כ שם (סי' ל), ולמעשה העיר ממה שמצא במזכרת הגיטין של הרה"ג מהר"י דאנון וז"ל, גירש המומר כלב לאשתו אסתר בת יוסף, ולפני הנתינה קפץ ונשבע שלא יתן לה הגט, והפצירו בו עד בוש, ונתנו לה, והיה עיגון גדול בדבר, והסכמנו להתיר עפ"ד האחרונים שאם לא התירו למי שנשבע שלא לגרש יש להקל בדיעבד.

וכן הביא השדי חמד דברי השואל ומשיב (מהדור'ק ח"ב סי' קנה) שנשאל במעשה באיש שבא לגרש ואחר כתיבת וחתימת הגט כדת, כשבאו לדבר עמו על נתינת הגט, אמר שלא יתן גט, ושוב פייסוהו ונתן הגט, והאריך הרב השואל אם חשוב כאילו ביטל הגט, והביא מחלוקת הראשונים אם מועיל ביטול לגט, וכתב ע"ז השו"ם, וכשאני לעצמי נלע"ד שאין כאן בית מיוחש כלל, שאף שלדעת הרמב"ם יכול לבטל הגט, אין לך בו אלא חידושו, דהיינו כשאומר בפירוש גט זה היא בטל, וכמ"ש הרמב"ם, אבל לא כשאומר לא אתן הגט, מפני שבאופן זה מי אומר לנו שרצה לבטל גוף הגט, והלא לא אמר אלא שאינו רוצה לתת הגט. ועיין בשו"ת מהר"ם (סי' לח) מה שכתב בנידון זה.

בפוסקים דנו אם אמר לא אתן את הגט, אם גם זה בכלל ביטול הגט, ואין להשתמש בגט זה, כמו שנפסק בשו"ע שאנו חוששים שהוא פסול או שלשון זה אינו לשון שבמשמעו ביטול הגט.

בספר משתא דרבוותא (ח"א סי' קמא סס"ו דקמ"א ע"ב) הביא תשובה בשם אבי המחבר שנשאל שאלה זו ופסק שאמירה זו נחשבת כביטול. אך בשו"ת הריב"ש (סי' קכז ד"ה ועתה) הביא מעשה באחד שבא לגרש, ולאחר כתיבת הגט וחתימתו קודם נתינה ראה את דודו שהיה בוכה ואמר לו המגרש מה צורך לבכות אני נותן הגט בכה, והיינו שאמר שאינו רוצה לתת את הגט וכופים אותו על כך. וכתב הריב"ש, שנראה ברור שאפילו לדעת הרמב"ם שסובר שיכול לבטל את הגט לאחר כתיבתו, זהו כשאומר בפירוש שהוא מבטל גופו של גט, ואומר יהא כחרס או יהיה בטל, אבל כשלא אמר לשון ביטול הגט עצמו, אלא אמר על הנתינה שהוא נותנו בכה, אפילו אם היה אומר בפירוש שאונסים אותו על נתינת הגט אין זה ביטול על הגט עצמו שלא יוכל לחזור ולגרש בו, אלא מסירת מודעה היא על הנתינה וגופו של הגט אינו בטל, שכשם שאם הגט ביד השליח ואמר הבעל יהא בטל, אנו תולים לומר שלא ביטל הגט עצמו אלא רק שליחות השליח וחזרו ומגרש בו, כמו כן בשאינו ביד שליח אין הגט בטל אלא א"כ ביטלו בפירוש בלשון שיהא מבואר שכוונתו על הגט עצמו, אבל כל שאפשר לתלות שלא ביטל גוף הגט תולים בזה ויכול לחזור ולגרש בו.

וכן מסיק למעשה בשואל ומשיב (קמא ח"ב סי' קנה), שנשאל במעשה באיש שבא לגרש ואחר כתיבת וחתימת הגט כדת, כשבאו לדבר עמו על נתינת הגט, אמר שלא יתן גט, ושוב פייסוהו ונתן הגט, והאריך הרב השואל אם נחשב כביטול הגט, וכתב השואל ומשיב שאין כאן בית מיוחש כלל,

בחיים שינכה ממעשר ממה שכבר חילק לעניים לפני שהתחייב במעשר הוא מהלכות עמומות, כי מן שורת הדין אין דבר זה מבורר להיות, ומה שמבואר במשנה להיות וכן פסק הרמ"א (יו"ד סי' רנו ס"ה), הנה כל זה במלוה לעני שנתן מתחלה בתורת הלואה, אבל בנותן לעני סתם דרך צדקה ומתנה אין לו על מה לחשוב ומה שנתן נתן, וא"א לו לעכב לעצמו המעשר המגיע מהריוח שאח"כ, אמנם הואיל וכבר נהגו להיות צ"ל כיון שגם במלוה לעני אינו הלואה גמורה שהרי אין העני צריך לפרוע משלו, אף אם העני נעשה עשיר אח"כ ששוב אין העשיר המלוה מפריש עליו, מ"מ העני ההוא שהעשיר עתה פטור מלשלם, א"כ אין ההלואה חל על גוף העני, ולכן אפילו נותן לו סתם ע"פ מנהג שמלוה זה למעשר שלו בסתם, הרי זה כאילו פירש שמלוה להעני וא"צ להודיע להעני, ולכן יוכל לנכות אח"כ ממעשר שלו על סמך שמזכה לאותו עני שכבר נתן לו, ואף שאינו מזכה בפירוש סמכו בזה על הרמ"א שמשמע מדבריו שעשו בזה שאינו זוכה כזוכה.

והנה בשו"ת אבני ישרה (ח"ג סי' צא) נשאל על אדם שנותן שיקים דחויים עבור מעשר כספים אם נחשב כנותן מעשר, או שמא כיון שהוא כבר נתן את הכסף לפני שנתחייב במעשר שהרי השיק הדחוי הוא שוה כסף ואנשים מוכנים לשלם חלק גדול של הסכום הכתוב בשיק תמורתו אע"פ שיכול לפדותו רק לאחר זמן, וא"כ הרי הוא דבר השווה כסף והרי זה כאילו נתן את הכסף היום עם הפחתת ערך מעט, ואין יוצא ידי חובת מעשר על רווחים שאח"כ.

ולכן כתב שלצאת מכל חשש, יאמר התורם לגובה שכסף של השיק הוא בינתיים הלואה, וכאשר יגיע מועד הפירעון של השיק אז הוא יהפך להיות מתנה בתורת צדקה. ובשם בעל המנחת שלמה הביא שיש לסמוך על סברת הג"ב, ואע"פ שנותן את הכסף מיד הוא יכול לחשב לאחר זמן כמה מעשרות נתן לפי רווחיו כאשר הוא עושה חשבון בסוף החודש או השנה.

בעל שאמר לא אתן לך גט

גנזי: עובד כוכבים נמי דלאו בר היתירא הוא (גיטין לב, א).

נחלקו הראשונים אם בעל יכול לבטל גט או לא, דעת הרמב"ם שאפשר לבטל גט, וכתב (גירושין פ"ו הכ"א) שאם היה הגט ביד הבעל ובטלו כגון שאמר גט זה בטל הוא אינו מגרש בו לעולם והרי הוא כחדש הנשבר ואם גירש בו אינה מגורשת. אכן במגיד משנה (שם) הביא את דעת הרמב"ן והרשב"א שחולקים וסוברים שאפי' ביטל הגט ממש אין זה ביכולתו ואם רצה לחזור ולגרש בו חזרו ומגרש בו. וכן דעת התוס', וסיים המגיד משנה שמי"מ לכ"ע יש לחוש בדבר.

ובשו"ע (אבהע"ז סי' קמא סס"ו) נפסק שאם ביטל הגט לא יגרש בו, ואם גירש בו הרי היא ספק מגורשת, וכתב הבית שמואל (ס"ק ק"ג) שהשו"ע מסתפק אם מועיל ביטול לגט או לא, ולכן כתב שהיא ספק מגורשת.

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999

הרה"ק רבי ישכר בער מראדאשיץ זי"ע ח"י סיון תר"ג

רבינו נולד בשנת תקכ"ה לאביו רבי יצחק ז"ל אשר על מציבתו חרות "איש תם וישר וירא ה'". אביו עוד זכה לשמש את הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, ומסופר שהמגיד הק' היה השדכן בין ר' יצחק לזוגתו, ואף הבטיח שיוולד לו ממנה בן שיאיר את העולם.

כבר משחר נעוריו נודע רבינו בפרישותו וקדושתו, והיה רגיל לטבול במקוה בימי ילדותו אף בימות החורף והקור, במסירות נפש עצומה להש"ת ולעבודתו.

מעת התמנותו לכהן ברבנות עיר ראדאשיץ נתפרסם שמו כפועל ישועות בקרב הארץ בהראותו אותות ומופתים להושיע אנשים ממצוקותיהם, ולרפא חולים מתחלואיהם, ורבים נקבצו והתדפקו על דלתו להתברך ולהיושע בכחו הגדול והקדוש. ואף בקרב גויי הארץ יצא שמעו לתהלה והיו משחרים לפתחו לעצה ולברכה. ורבינו העיד על עצמו שלכן מרבה הוא במופתים כי הוא נשלח לעולם הזה לפרסם אלקותו ית"ש בעולם.

רבינו נסתלק לשמי רום ביום י"ח סיון שנת תר"ג לפ"ק ומנוחתו כבוד בעיר ראדאשיץ, גם לאחר פטירתו נקבצו ובאו המונים להשתטח על קברו וראו שמה פלאות וישועות כמו בחיים חיותו.

עד מתי תבשלי תפוחי אדמה עם תפוחי אדמה

סיפר הרה"ק רבי ישכר בער מראדושיץ זצ"ל, בעודו רך בימים והיה נודד בגלות, אירע לו פעם אחת בהיותו הולך בדרך והיה עייף מטורח הדרך, עבר דרך כפר אחד שהיה דר שם אופה יהודי והיה לו קר, כי היה אז ימי החורף, וביקש מהיהודי שיניח לו ללון אצלו, והאופה לא היה לו רק חדר אחד קטן אצל חדר בית האופה.

ויהי בלילה אחר חצות בעת שכולם כבר ישנו, והנה שמע רבינו קול אנחה ויללה מהכפרי שהיה גונח מאד. וסיפר רבינו שבכל פעם בעת שמעו היה נשבר לבו בקרבו ונפל ממנו תלחי תלחי, והיה בוש מאד על עצמו וסבל חולשת הדעת גדולה מאד, כי אם אדם פשוט וכפרי אשר הוא עם הארץ ומצער כל כך על גלות השכינה איך יכול להרים ראשו נגדו, ורצה לעשות מעשה לסגף עצמו עוד יותר.

עד ששמע קול זוגתו ששאלה אותו "מוישה, למה אתה מתאנח כל כך?", והוא ענה לה "יענטע עד מתי תבשלי תפוחי אדמה עם תפוחי אדמה,

כבר בא העת שתבשלי לביבות קליסקעליך...
נפלאות הסבא קדישא

רפואה בלחם ומים

מסופר על הסבא קדישא הרה"ק רבי ישכר בער מראדאשיץ זי"ע, א"א, גופא דעובדא הכי הוה,

כשזכה פעם הראשונה לגילוי אליהו, שקיבל על עצמו שלא לפשוט ידו לבקש מתנת בשר ודם, מתוך ידיעה דמה שנקצב לו יקבל מידו יתברך שמו הפתוחה הקדושה והרחבה, ורצו מן השמים לנסותו ונסבב הדבר שאף אחד לא יביא לו כלום, והיה שרוי בצום משך כמה ימים, כשבנוסף לכך שרר אז קור מקפיא ולא היה לו במה לחמם את הדירה, אבל הוא לא ביקש מאף אחד, ועד שהגיע לכלות הכוחות ובכל זאת עמד בשלו ואמר: אם ברצוני יתברך שמו לקחת אותי מן העולם, הנני מוכן ומזומן לכך, אבל בשום אופן לא אעבור על הקבלה טובה שקבלתי עלי, והתחיל כבר לעשות הכנות ולכוון הכוונות שצריכים לכיון קודם יציאת נשמה. ובתוך כך נפרצה הדלת על ידי אליהו הנביא שהכניס לתוך פיו יין שרף ומיני מרקחת להשיב את נפשו, וגם הסיק את התנור, וגילה לו שהיה זה נסיון מן השמים, ושמתה אכן לא יצטרך לבקש כי ייצא טבעו

בעולם והכל ירצו אחריו להנות אותו מנכסיהם. והגיד על כך הרה"ק מצאנו קלויזנבורג זי"ע (שפע חיים' פרשת תולדות תשכ"ו): וכן נהגו כל הצדיקים שלא לבקש מתנת בשר ודם, כי רצו לקבל מחיתם מיד הבורא ית"ש בעצמו, וכאמור (תהלים קמה טז) 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון', שכביכול מזין את האדם ומכניס מאכלו לתוך הפה ממש, דמי שראוי לכך אינו זקוק לשום נברא ואינו צריך אפילו ללכת וליקח את מזונו. וזה שאמר הכתוב (תהלים קיב א-ג) 'אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאוד' וגו', ולפי שהוא חפץ רק במצוות ה' וזכה אשר הוון ועושר בביתו ואינו צריך לצאת ולבקש טרפו. וגם יבואר 'אשרי איש ירא את ה' וגו', שבידאתו ובבטחונו החזק באלקיו הוא מבקש הוון ועושר בביתו דייקא, שאינו רוצה מה שלא מגיע אליו לתך הבית ואינו פושט ידו לקבל מתנת בשר ודם.

(ספיר ויהלום נח ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי זאב טווערסקי זי"ע האדמו"ר מראחמיסטריווקא כ"א סיון תרצ"ז

"זיין קענעכטליך, א זיינס איז נישטאוי", כאומר שידיעתו בתורה של הרה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע היתה עד להפליא, שלא ראה דוגמתה. בדומה לכך שמעתי מאדמו"ר רבי מנחם שלמה מסוכטשוב זצ"ל שנהרג בתאונת דרכים בשנת תשכ"ט, שדודו הרה"ק רבי דוד מסוכטשוב זי"ע סבר שהרה"ק מראחמיסטריווקא הינו גדול הדור, ואילו הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי בעל ה'קהילות יעקב' זצ"ל התבטא עליו שהיה "גאון הגאונים".

(פרקי אבות מ'פ"ד וסופרים ח"ב, עמ' סג)

הרה"ק רבי זאב המכונה רבי וועלוועלי מראחמיסטריווקא זי"ע, נולד ביום ה' באדר תר"א לאביו הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע צעיר בנו של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע.

בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית בת שבע ע"ה בת הרה"ק רבי ישעי' משולם זוסיא מטשערנאביל זצ"ל. בזיו"ש נשא את הרבנית צפורה ברכה בת הרה"ק רבי יעקב שמשון חודרוב מבהאפאלי זצ"ל.

עוד בחיי אביו וע"פ פקודתו, קיבל סמיכה מדודו הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, ומאז החל בהנהגת עדת ישורון. עם הסתלקות אביו הק' בשנת תרנ"ה, מילא מקומו בראחמיסטריווקא יחד עם אחיו הק'. בשנות הזעם כאשר הקומוניסטים עלו לשלטון ברוסיה נמלט לעיר זלאטאפאלי מחמת המצוק. בשנת תרצ"ד זכה להנצל מעמק הבכא, עלה לארצנו הקדושה והתיישב בעיה"ק ירושלים ת"ו. (אחרי ששנים מאחיו עלו לארה"ק לפניו, ה"ה: אחיו הרה"ק רבי מרדכי זי"ע שעלה לראשונה בשנת תרס"ד, נפצע בפסח תר"פ בידי פורעים ערביים בדרכו אל הכותל המערבי, ונפטר ב"א באייר. ואחיו הרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע שעלה בשנת תרפ"ד, ונפטר בכ"ח שבט תרצ"ו).

הרה"ק נתבקש לשיבה של מעלה ביום כ' בסיון תרצ"ז, בשנתו הפ"ז, ומנו"כ באהל צדיקי בית ראחמיסטריווקא שבמדומי הר הזיתים.

ה'קהילות יעקב' זצ"ל התבטא עליו שהיה "גאון הגאונים"

סיפר הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן זצ"ל: בזיווג ראשון היה הרה"ק רבי וועלוועלי

יצאה נשמתו בטהרה

גם כשכחו תש והוא היה רתוק למטתו שנה שלמה, לא פסק פומיה מגירסא, ומתחת לידיו יצאה תשובה להלכה בת עשרים עמודים, בדיני עירובין הקשים והסבוכים, תשובה מלאה בחריפות ובקיאות, בה סלל דרך מקורית ליישב שיטת הרמב"ם התמוהה שגדולי הראשונים ז"ל הקשו עליה קושיות קשות כברזל.

ימים ספורים לפני פטירתו לחיי עולם, כשחולשה עצומה תקפתו, הגיעה אליו מרוסיה שאלה בעניני מקואות. הוא עשה מאמצים כבידים להשיב עליה, ומקורביו השתוממו באיזו מסירות נפש כתב את התשובה.

זמן מועט לאחר שסיים לכותבה, מסר את נשמתו הטהורה ליוצרה. כשעיינו בתשובה ראו שהיא מסתיימת במלה "טהור". וכעין בת קול שיצאה על בן דמא (עז כז, ב) ורבה בר נחמני (ב"מ פו, א) "אשריך שגופך טהור, ויצאה נשמתך בטהרה".

(תפארת אבות ח"א, עמ' 205)

מראחמיסטריווקא זי"ע גיסו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, (שניהם היו חתניו של הרה"ק רבי ישעי' משולם זושא זי"ע בן הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע בנו הגדול של המגיד הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע), וכאשר היו שניהם סמוכים על שלחן חו"ז (הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע) התקשרו זה לזה בעבותות אהבה ובקשר אמיץ כל ינתק.

מהרי"ד העריך מאד את ידיעתו המופלגת של רבי וועלוועלי בתורה, וסיפרה לי בתו (של הרה"ק רבי וועלוועלי זי"ע ה"ה) הרבנית של האמרי חיים ע"ה, שבחתונת גיסה הרה"ק רבי ברוך בעל ה'מקור ברוך' מסערט-ויזניץ עם בתה של הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, צוה המחותן מהרי"ד להביא כסא עבורה לשבת, והיא התביישה מכך שהרי היתה אשה צעירה מאד, מה גם שהיו שם עמה גיסותיה, א"ח של הרה"ק מושווא והדמשק אליעזר, שהיו גדולים ממנה בשנים, ולסובבים פנה מהרי"ד והסביר: הרי היא בת תלמיד חכם,

הגאון החסיד רבי דוד מנחם מאניש באב"ד זצ"ל

בעל חבצלת השרון ואבד"ק טארנאפל

כ"א סיון תרצ"ז

היותו בקי גם במה שקוראים שו"ע החמישי. השם באב"ד נגזר מנוטריקון בן אב"ב"ת ד"ן.

מלא וגדוש הגיע רבינו לבית חתונה הגה"צ ר' יואל לאנדא אבד"ק יאברוב, שה' מהגאונים המפורסמים בדורו ומגדולי הפוסקים. אשת רבינו, הרבנית לאה ע"ה, "השליכה מנגד כל תענוגות ומחמדי תבל, ותשוקתה וחפצה כל היום

משפחת באב"ד במשך קרוב לארבע מאות שנים העמידה שולשלת גדולה של רבנים וגאונים גדולי ישראל, יושבי על מדין ופדנסי ציבור, שהיו עטרת הזוהר של יהדות גאליציה. שרביט הרבנות עבר במשפחה זו מדור לדור, לא בירושה כי אם בתורה מורשה. כל ילד ידע כי הוא נועד לכהן רב בישראל ולאור זה התחנך ושימש אבותיו עד

הגה"צ מטרנאפול נולד בשנת תרכ"ה זמן קצר לפני שאביו רבי יהושע העשיל זצ"ל נתמנה לרבנות הראשונה שלו בק"ק סטריסוב נכד הפני יהושע והתייחס דור עשירי, בן אחרי בן, להגה"ק מקראקא הרבי ר' העשיל זי"ע (רבו של הש"ך) והמשיך את המסורת המפוארה של הרבנים מבית באב"ד היושבים ראשונה במלכות התורה.

להגאון הצדיק מוה"ר דוד מנחם מאניש באב"ד זצ"ל אבד"ק טארנופול, שבימיו עלתה השאלה על דבר שהמלכות הרשעה במדינת אשכנז גזרה שלא לשחוט בהמות אלא אם כן יהממו אותן קודם שחיתטן ע"י זרם עלעקטרי, ומתחלה כתב הגה"צ הנ"ל כמה צדדי היתר בזה, ושוב כאשר נודע לו שהרבנים היראים באותה מדינה דעתם לאיסור, כתב לשואלו וז"ל:

"לענין מעשה מודיע אנכי לכתה"ר שכפי שהיו לי ידיעות שונות ממדינתכם על ידי אנשים הבאים משם לכאן, חוזר אנכי לגמרי מדעתי הראשונה לבקש מזה צדדי היתר, ונא מכתה"ר שישמע לעצתי שלא יתן גם כה"ר ידו עם המתירים, כי אם חכמה אין בי תל"ת זקנה יש בי, וכלל זה מסוד בידי מאז ומקדם, שבכל דבר שאנכי רואה שיראי ה' מזדנזין בדבר ואין דעתם נוחה בזה, אף אם יהיה אצלי ההלכה ברורה כשמלה, אנכי בורח מזה, כי אף אם יהיה אדם בקי בכל התורה כולה לא יוכל לכוון הלכה לאמתה אם לא בסייעתא דשמיא, וזה האות כשאין דעת יראי ה' נוחה מזה, מסתמא גם מהשמים לא יסכימו לזה, וסוד ה' ליראיו כתיב".

והם דברים קילורין לעינים. ובזה יתפרש לנכון "ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי", כי במה שאראה שישמחו חברי יראי ה' בדבר הלכה שהוריתי, הרי זה אות ומופת שלא נכשלתי בדבר הלכה ומן השמים הסכימו לה. (ש"ת להורות נתן חלק א הקדמה)

עם ספר מתלמידי הבעש"ט הק' ז"ע. וישב ללמוד במתיקות עצומה ונפלאה, עד שתלמיד אחד התעורר באמצע הלילה, ושמע את הלימוד המתוק היה ברור לו ש"תפס" את רבו בלימוד קבלה. וכשנכנס ראה לומד בחשוקות והתמדה גמרא פסחים. ואש להבה זו בערה בקרבו בעת קיום כל מצוה, ובפרט בשבתות ומועדי ישראל.

כשיראי ה' מזדנזין בדבר - אנכי בורח מזה

כונה גנוזה בנוסח התפלה "ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי" - והוא על פי מה שראיתי בש"ת תבצלת השרון (מהדורא תנינא סימן כ"ה)

אך לעמוד לימין בעלה, לפרוק מעליו עול ביתו הטרדות והתלאות, למען יוכל לעבוד עבודתו בקודש".

קרוב לעשר שנים עד לפטירת חותנו ישב סמוך על שלחנו, וניצל את ההזדמנות למצות מדותיו בהלכה של חותנו. לפעמים היה הגה"צ קורא את חתנו הצעיר להיות נוכח בדיני תורה, וכשמשיב הוראות למעשה, גם כדי לשמוע חוות דעתו, ובעיקר מתוך כוונה להרגילו בשימוש חכמים. כן למד הרבה שנים ביחד עם הרה"ק רבי פייביש מברוב זצ"ל.

באגרת לחתנו משנת תרצ"ו אנו קוראים: "זה יותר משתי שנים שאנכי מדוכא ביסורים רח"ל וקרוב לשתי שנים שהושלכתי מביתי ומזרעי ומאוהבי למדינה רחוקה, למקום שאינו מהישוב, לולא שבחמלת הש"ת נתן בלבי גם עדותיך שעשועי לא הייתי עוצר כה לעמוד בכל זה... תהלה לך יתברך שלמדתי בכאן... קרוב לחצי ש"ס ט"ז מסכתות וכל מסכת ארבע פעמים... כאשר הייתי רגיל מנעורי ואנכי מקווה שזה חלקי מכל עמלי, ולא יוכל שום אדם להכחיש מקרא מלא פקודי ה' ישרים משמחי לב...".

גמרא או שו"ע הרב אחר עריכת הסדר נאכט

וסיפרו כמה וכמה מתלמידיו שהיו ישנים אצלו, שבליל פסח אחרי עריכת הסדר בדחילו ורחימו והתלהבות, נכנס לחדרו עם גמרא או שו"ע הרב

הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל גאב"ד חוג חתם סופר ור"י מחנה אברהם כ"ב סיון תשס"ד

הגר"ש לסייע לו בעבודת הקודש. בפרוץ השואה, כאשר שטה כרם בית ישראל את כוס התרעלה, פנה רבי אברהם צבי אל בנו יקירו הגר"ש זצ"ל ואמר לו: "דע לך, שמתוך בני המשפחה, תזכה אתה ועוד ארבעה לשרוד בחסד ה'. מבקשני ממך, כי תמשיך את המורשת בשייבה קדושה שתרביץ בה תורה לתלמידים".

כמצווה ועושה, יסד הגר"ש לימים ישיבה קדושה על שמו של אביו ה"ד בעמח"ס "מחנה אברהם". כאן חונכו צעירי הצאן על פי מורשתו הקדושה, של תורה ויראה טהורה.

בשנות השואה התגלגל במחנות שונים, חלק מהזמן שהה יחד עם הרה"ק רבי יקותיאל יהודה מצאנז-קלויזנבורג זצוק"ל, ובחסדי שמים ניצל לחיים. בשנת תש"ו הקים את ביתו עם הרבנית מרת רחל ע"ה. באותם ימים התקבצו סביבו

הגה"צ רבי שבתאי שעפטיל ווייס זצ"ל אבד"ק שימאני, בעמח"ס "הלכתא רבתא לשבתא", הכתירו בנזר ההוראה. אף שלא היה נותן היתרי-הוראה לבחורים, חרג מגדרו כאשר שמע שאביו רבי אברהם צבי חלה במחלה קשה, ועל בנו

הגר"ש זצ"ל נולד ב"ז אדר השני שנת תרפ"א בעיר בעלעד כבן בכור לאביו הגה"צ רבי אברהם צבי זצ"ל ה"ד בעל "מחנה אברהם" ואב"ד קאפאוואר - ולאמו הצ' מרת חוה לאה.

כבר בצעירותו ניכרו בו תכונות נפלאות, כשרונות מופלאים ואצילות נפש.

בבחרותו נשלח ע"י אביו זצ"ל ללמוד אצל הגה"צ ה"ויגד יעקב" מפאפא זצוק"ל, שם לא מש מאהלה של תורה ולא זהו ידו מתחת יד רבו. בשנים ההן מילא את אוצרו הטוב בקנייני התורה, עד שרכש ידע עצום בתורה ובהלכה, כשכל לימודו היה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. הרב מפאפא זצ"ל הסתופף בצל צדיקי בית בעלזא זיע"א, והוא שקירב את תלמידו הגר"ש אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל. מאז עד אחרית ימיו היה הגר"ש דבוק בבית בעלזא.

ב"ה, הוא יום ההצלה שבו בשנת תש"ה נשתחרר מידי הרשעים ימ"ש. השחרור היה בהיותו במחנה 'טרייזשטאט', שם חלה כמו רבים במחלת 'פלעק טיפוס' - 'טיפוס הבהרות', מלווה בחום גבוה, עד שהתדרדר מצבו וחלה בדלקת קרום המוח. כך שכב כשבועיים בלי הכרה בבית חולים צבאי רוסי שהיה שם. למראה מצבו הגרוע חשבוהו כמת והשליכו אותו דרך החלון לערימת המתים בחצר בית החולים. בדרך נס עבר שם רופא והחליק ונפל על הערימה הזאת בדיוק על גופו, והנה הוא בתור רופא שומע שיש בו דופק ורוח חיים. מיד החזירו אותו לבית החולים ושם טיפלו בו עד שלאט לאט שב לאיתנו.

לימים סיפר שמצבו היה אז כתינוק שנולד, כי שכח כל תלמודו וכמעט לא ידע אפילו צורת אות, עד שריחמו עליו מן השמים ועל ידי יגיעה רבה שב לתלמודו ולאיתנו הראשון.

בימים ההם ששכב עוד בלי הכרה ומשותק בצד שמאל, התעורר במקצת והנה הוא רואה במחזה את אביו ואמו מוקפים באש, ומתחיל לצעוק אליהם: מפני מה נשארתי אני כאן בעולם העכור ולא זכיתי להסתלק על קידוש ה' כמוכם? הרי בין כה איני יודע ללמוד ולהתפלל ולמה לי חיים? ענה לו אביו להרגיעו: תדע לך וזכור שכבר הבטחתי לך כשנפרדתי ממך שתזכה להרביץ תורה ברבים. ומאמי גם בקשתי ברכה, וברכה אותי באריכות ימים. לבקשתי שרצוני לנשק ידך, ענו לי: אנו כבר בבחינת 'אש' ואין לך רשות ליגע בנו.

(ספיר ויהלום פר' כי תצא תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

עם התלמידים נמשך שנים רבות, כאשר הם קשורים אליו בעבותות אהבה.

לצד עמידתו בניהול העדה ובראשות הישיבה, כיהן כדומ"ץ בבד"ץ ד"זכרון מאיר", שהיה בראשות מרן ה"שבט הלוי" זצ"ל והגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל.

ביום כ"ב סיון שנת תשס"ד נתבקש לישיבה של מעלה, ז"ע.

לא תגורו מפני איש - גם מפני אלמנה

הייתי נוכח פעם בדין תורה אצל שלשה גאוני עולם ה"ה הגר"ש וואזנר זצ"ל, הגר"נ געשטעטנער זצ"ל, ודודי הג"ר יצחק שלמה אונגאר זצ"ל, מצד אחד עמדה אלמנה, והב"ד פסקו שלא לטובתה.

כשמעה האלמנה את הפסק צעקה ואמרה: אם פוסקין נגדי אמות...

הגר"ש וואזנער והגר"נ געשטעטנער נבהלו קצת, אולם הגר"ש אונגאר נענה ואמר: אז איהר ווילט קענט איהר דא שטארבן, מיר זענען ניט קיין כהנים... (=אם אתם רוצים, אתם יכולים למות פה, אינני כהנים)...

(הג"ד יחיאל מיכל שטיינמעץ שליט"א, דומ"ץ סקווירא ב.פ.)

דמות דיוקנו של אביו

יום כ"ב באייר היה אצל הגאון רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל יום המיוחד לשבח והודיה להבורא

השרידיים, והכתירוהו כרב מחנה העקורים ווינדסהיים שבגרמניה.

עם עלותו לארץ הקודש, הוכתר כרב שכונת דיר-יאסין (לימים גבעת שאול ב') בירושלים. במשך השנים החזיק בעול ההנהגה כשהוא קשור בקשר הדוק עם גדולי מאורי ישראל.

בעידודם של הרה"ק מבעלזא זצ"ל והגר"ע סופר זצ"ל גאב"ד פרעשבורג, קיבל על עצמו בשנת תשט"ו את עטרת רבנות "חוג חתם סופר" בבני-ברק. מאז עד אחרית ימיו ניהל את ענייני הקהילה המפוארת ברמה, תחת הנהגתו קמה מערכת הכשרות "חוג חתם סופר", כשהוא מפקח באופן אישי על כל עניני הכשרות.

בשנת תשכ"ד קיים את צוואת אביו זצ"ל והקים את הישיבה לצעירים "חוג חתם סופר" - "מחנה אברהם". כעבור ארבע שנים הקים את הישיבה הגדולה כהמשך לישיבה לצעירים. הגר"ש אונגאר מסר בעצמו את השיעורים בישיבה, והשגיח באופן אישי על התקדמות הרוחנית של כל אחד מהתלמידים, כאשר לצידו הצטרפו למלאכת הקודש ראשי ישיבות ומנהלים רוחניים, אשר יחדיו הקימו דורות של חסידים ואנשי מעשה, ותלמידי חכמים מופלגים שחלקם מכהנים כיום כרבנים וראשי ישיבות.

הוא נטל את עול החזקת הישיבה על שכמו, ולצד שיעוריו המופלאים היה דואג לכל מחסורם של התלמידים. תלמידיו ראו בו דמות מיוחדת, שהקרינה על כל אחד מאוד פנים ושמחה. בכל עת עודד וחזק בכל יכולתו, עומק ואיכות קשריו

הגה"ק רבי יהודה אסאד זי"ע

אב"ד סארדאהלי- בעל 'שו"ת מהרי"א' ו'יהודה יעלה' כ"ג סיון תרכ"ו

בין השאר היה רבנו מגדולי המשיבים בדורו, והשיב אלפי תשובות גדושות חריפות ובקיאיות יוצאות-מהכלל לשואלים מקרוב ומרחוק. רבנו שמר העתקים של חלק מתשובותיו, ומהם הכין לדפוס בנו וממלא מקומו, רבי אהרן שמואל אסאד (תק"ץ-תרס"ה). ששימש כרב העיר במשך ל"ט שנים, את שו"ת מהר"א 'יהודה יעלה'. רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ"ג סיון תרכ"ו.

הגדול רבנו יהודה אסאד נולד בעיר אסוד שבהונגריה בשנת תקנ"ד.

הוא למד בישיבתו של מהר"ם בנעט, גדול רבני מורביה (צ'כיה), ובהמשך שימש כדיין בעיר סרדהל (סערדאהעלי; כיום - דונאיסקה סטרדה, דרום סלובקיה). העיר שכנה במחוז פרשבורג (היום ברטיסלבה), והתקיימה בה קהילה גדולה וחשובה במשך מאות שנים, עד השואה הארורה בה נרצחו כל יהודיה שהיוו כמחצית מתושבי העיר. מאוחר יותר שימש רבנו במשך כמה שנים כרב בכמה עיירות, ובשנת תר"ד שב לסרדהל ושימש כרבה במשך כשתים עשרה שנה, עד לפטירתו בשנת תרכ"ו, לפני קנ"א שנים. הוא הקים בה ישיבה גדולה והפך את העיר לתל תלפיות, עד שסרדהל נחשבה מהקהילות החשובות בהונגריה.

טעימה מכוס הדמעות

סיפר מרן (רבי שמואל רזנברג מאונסדורף) ז"ל דבר נפלא, כי בעת שבא על כור הבחינה בימי בחרותו נסע להגאון הצדיק רבי יודא אסאד ז"ל

לקבל ברכתו. ופתח הגאון את הארגז ונטל מתוכו כוס מלא, וממנו נתן לטעום לו, ומי שטעם מכוס זה ניצל מידם.

ואמר מרן ז"ל שהכוס היה מלא דמעות של בכי, אשר שפך הצדיק עת אמירת תיקון חצות, ונתן אז הכוס על הארץ והדמעות נשפכו לתוכה, ומדמעות כשרות אלו עמד רווח והצלחה ליהודים. תולדות שמואל עמ' מג

מליצה בדרך צחות למניחים חיי עולם

ואספת דגנך ותיירשך ויצהרך (פר' עקב יא, יד).

בגמ' ברכות (לה, ב) מחלוקת ר' ישמעאל ורשב"י, דר"י ס"ל הנהג מנהג דרך ארץ, והיינו

הקרא באין עושים רצונו של מקום. וביאר, כי דרך ההמון מניחים עסקיהם הנחוצים והולכים למקומות מושב ליצים וכדו' וסומכים על המשרתים שלהם שהם יסדרו עבורם עניני המסחר כראוי, אך כשמגיע הזמן ללכת לביהכ"ס וכדו' אומרים - אין אנו יכולים כעת ללכת כיון שאנו חייבים לסדר עניני העסקים לבד, שאין אנו יכולים לסמוך על אחרים, זה הפי': כשעושים רצונו של מקום, היינו כשבא העת לעשות רצונו של מקום, להתפלל וכדו', אז אומרים: ואספת דגנך, מוכרח אני בעצמי לאסוף הדגן, אבל כשלא עושים רצונו של מקום, לעניני ליצנות וכדו' אז סומכים על אחרים ומתקיים בהם אז: ועמדו זרים וגו' עכ"ד ודפח"ח.

שיחות מלוה מלכה - להגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל

שלא ס"ל דמש"כ "לא ימוש" הוא כפשוטו, אך גם ללמוד וגם לעסוק במסחר וכדו', ורשב"י פליג וס"ל דבזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום אז נאמר: ואספת דגנך, אבל אם עושים רצונו של מקום אזי יכולים לעסוק כל היום בתורה ומתקיים בהו ועמדו זרים ודעו צאנכם, שמלאכתם נעשית ע"י אחרים ע"ש בגמ'.

וע"ש במהרש"א שהקשה דאיך אפשר לומר לדעת רשב"י דהקרא דכאן איירי כשאין עושים רצונו של מקום והרי כתיב כאן מפורש: והי' אם שמוע וגו' וא"כ איירי הקרא כאן בזמן שעושים רצונו של מקום.

בקובץ מגד ירחים (שנה א קו' ב עמ' י"ב) הביא בשם הג"ר יהודה אסאד זצ"ל שפירש כאן בדרך צחות ביישוב קושית המהרש"א הנ"ל, דהרי בקרא דכאן כתיב והיה אם שמוע וגו' ואיך אפשר לפרש

הגה"צ רבי ישראל חיים פרידמאן זצ"ל

בעל ליקוטי מהרי"ח כ"ד סיון תרפ"ב

שבת בשבתו - אנטוורפן

אמרינן בשבת (דף קי"ט) חמין במו"ש מלוגמא, פת חמה במוצאי שבת מלוגמא, פי' רש"י חמין לשותות ולרחוץ, מלוגמא רפואה, והנה לרחוץ בחמין במוצ"ש לא נהגו בשום מקרה, וגם לאכול פת חמה לא ראיתי לדקדק, אלא שבלקוטי מהרי"ח הביא שהמהר"ם א"ש דקדק לאכול פת חמה (ואף דאמרו ביומא דפת חמה סכנה היינו דוקא חמה ביותר, או דהגמ' ביומא מיירי בפת חמה היוצא מן התנור שנאפה בו, אבל אם אחר שכבר נתקרר מחום האפיה ועבר זמן מה ורוצה לחממו מחדש שפיר דמי, ע"י בארחות חיים), אמנם לשתות חמין כבר נתפשט בין חסידים ואנשי מעשה ששותין קאווע או טייה במוצ"ש.

והטעם שיש ענין בשתייה דוקא כתב באשל אברהם במהד"ת, דכיון שהאבר נסכוי אינו נהנה אלא מהסעודה היא כמובא בפוסקים ועצמות נהנים משתי' כמשאחז"ל אודת היכר בעצמות אם ה' יין מזוג, ומ"מ מסיים דיש ג"כ סמיכה על שתיית יין הבדלה היטב ע"ש, אמנם לפי פי' רש"י דחמין במוצ"ש מלוגמא הכוונה על שתייה א"כ אינו יוצא ביין הבדלה.

וכתב בספר דברי יצחק בשם הרה"ק רבי ר' זושיא זי"ע. דמה שאמרו דחמין במוצ"ש מלוגמא הכוונה שהוא רפואה שלא יהי' לו עצבות והוא מרומז בפסוק ומחבש לעצבותם, מחבש ר"ת חמין במוצאי שבת מלוגמא וסמך ליה לעצבותם לומר שהוא רפואה לעצבות, ובארחות חיים הביא שטוב לומר כן מפורש בשעת אכילת חמין שיאמר חמין במוצ"ש מלוגמא ע"כ.

הגה"צ רבי ישראל חיים פרידמאן זצ"ל בעל ליקוטי מהרי"ח, נולד בשנת תר"ט לאביו הרה"ח ר' יהודה פרידמאן זלה"ה, ואמו החשובה מרת מרים ע"ה. מאז ילדותו היה ניכר רבינו בכשרונותיו הנדירים כי לגדלות נוצר, והיה מצויין בין חבריו לשבח ולהתלהב בתורה ובמדות טובות.

בימי בחרותו עלה רבינו ללמוד בישיבת מרן הרה"ק הייטב לב זצ"ל והיה מתלמידי המצוינים והחביבים עליו, ומאז קשר קשר אמין וחזק עם רבו שלמדו תורה והיה מחסידי המובהקים.

בשנת תרמ"ד נתקבל רבינו להיות אב"ד העיר ראחוב, עיר קטנה במאמרורש, רומניען. ניהל את עניני העיר ביד רמה ובד בבד המשיך לעסוק בדברי תורה ולהרביץ תורה ויראה לעדרים, והיתה לו קבוצה של תלמידים עמהם למד מדי יום ביומו. רבינו הוציא לאור את ספרו המפורסם "ליקוטי מהרי"ח" על נוסחאות התפילה והתנהגות האדם בכל יום מימות השנה בסדר נפלא ובחיפוש מקורות מנהגי ישראל, בידיעה מופלגת ובבקיאות עצומה, ועוד בחייו זכה ונתקבל הספר בחבה אצל גדולי ישראל ואצל כל מבקשי תורה, וחיבה זו נותרה עד היום הזה.

פטירתו של רבינו היתה באופן עצוב ביותר, היה זה כאשר נסע רבינו לצרכי כשרות, אשר העגלה עליה ישב נסחפה למים הזידונים, ונסתלק לבית עולמו במים רבים אדירים משברי ים, לאחר שלשה ימים נמצאה גופתו הקדושה של רבינו ונערכה ליה גדולה כראוי למעמדו הרם, והביאוהו למנוחת עולמים בעירו ראחוב. (גל

כשאוכל ושותה יאמר בפיו "לכבוד שבת קודש"

בליקוטי מהרי"ח (סעודת ליל שבת) כתב שבשבת קודש, כשאוכל ושותה ומקיים שאר תענוגים וכבוד שבת, יאמר בפיו 'לכבוד שבת קודש', ומביא סמך לזה בדברי המדרש (אסתר רבה ז יב) מדברי המן שהלשין על ישראל שאוכלין ושותין ואומרים עונג שבת ועונג יום טוב.

לאכול פת חמה במוצ"ש

אמרו חז"ל (שבת קיט, ב) חמין במוצאי שבת מלוגמא - פת חמה במוצאי שבת מלוגמא. כתב בספר מנהג ישראל תורה (סי' ע' ס"ק ג):

איתא בחופת אליהו רבא, עשרה דברים ממעטים כח בני אדם וחד מינייהו פת חמה ע"כ. ולפי"ז מיושבת הקושי הג"ל מהגמ' ביומא דר"ק. (דף על הדף שבת קיט, ב)

רע לחולים, קאמר דהחמין בסעודת לוייה במוצאי שבת הם רפואה כמו מלוגמא. ובכף החיים כתב, דהא דאיתא בגמ' חמה. אינה חמה ממש, אלא למעוטי קיבר, שהרי

וכתב המהרש"א בח"א טעם הדבר דיש לכבד השבת בסעודת לוייה בדבר חדש שנתחמם אחר השבת ליהנות ממנו, שהיה אסור בו ביום שבת העבר, ומשום דרוב אכילות ומשקין בשבת קרים

מסר חסידי לפרשת השבוע

ענותות הפסולה של הרשע

מתוך גרונו, מבטיח אני בהן צדק כי מיד לאחר השבת אשיב את הגזילה למקומה, פרוטה לא תעדר, רק הואילו נא בטובכם בבלתי גלות את הרז לאיש, יישאר נא הסוד כמוס בחביונכם לעד ולנצח נצחים, ובל יודע חלילה כי ידי היתה במעל הזה:

אך רבי זושא לא הניח לאיש להיפטר במחי יד. הוא עיכבו עימו לשעה ארוכה והשמיע באוזניו שיחת מוסר היורדת חדרי בטן. ביני לביני התברר כי לא היה זה כמובן החטא הראשון שנכשל בו, וכי קופה של חטאים קודמים כבר תלויה לו לאותו בעל הבית מאחוריו, שכן לא בבת ראש נהפך אדם מאיגרא רמא לבידא עמיקתא ונוחת לדיוטה כה תחתונה. ושיחתו של רבי זושא לא היתה לריק. בלבו של האיש נפתחו שערי תשובה לרווחה וכל מילה שיצאה מפיו של רבי זושא קנתה בקרבו שביחה וחוללה מהפכה לטובה. עד שנטש רבי זושא את העיר היה כבר אותו אדם בעל תשובה מושלם וכל ימיו לא חדל לברך את רבי זושא אשר הצילו מרדת שחת והעמידו על רגליו (צנתרות הזהב ח"ב פרק כד).

***

ב'אור החכמה' להרה"ק מדובענקא זיע"א, תלמיד רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א (ענייני ראש השנה) כתב בשמו: וזו ענין הלצה שאמר בעל השם ע"ה גב"מ, כמו שכתוב (תהלים י ג) 'כי הלל רשע על תאות נפשו', הוא כנגד התאוה מחשב עצמו כאין כמו הלל, וכלי שהוא חומר הוא בחינת גלגלתא בחינת ענוה, והבן.

***

וכתב הרה"ק הייטב לב' זיע"א (פרשת תצוה): וכך דרכו של יצר הרע, להקטין האדם בעיניו לבלי להתאמץ ללכת ממדרגה למדרגה בדרך התורה והמצוה כאחד המיוחד שבעם, ולהתיר לעצמו תאוותיו הבהמיות אשר לא יאתה לאיש נכבד מגזע קודש זרע אברהם יצחק ויעקב, על דרך שאמר הצדיק הקדוש רבי זוסא ז"ל 'כי הלל רשע על תאות נפשו', שיעושה עצמו עניו כהלל, כדי למלאות תאוותו רח"ל.

***

פעם בגשת הרה"ק ה'אמרי חיים' מוויזניץ זיע"א לתקיעת שופר, שח ואמר: הנה הבעל תפלה נגש לתביה לומר 'הנני העני ממעש', ואומר שם לשונות כגון 'כי חוטא ופושע אני'. נסה נא לגשת אתה אליו והגד לו אותן הלשונות, מה יגיד עליך, האם לא יכעס עליך?

ופירש לפי זה את הפסוק בפרשת שלח (במדבר יד ט) 'אך בה' אל תמרדו', אך רומזת לענוה, 'אכן ורקין מעוטיך ה'. אך אמנם צריך להיות בענוה, אבל 'בה' אל תמרדו' אל תשתמשו בענוה כדי למרוד בו יתברך, שלא יאמר אדם: לי מותר להיות בחברת אינשי דלא מעלי כי איני טוב מהם, וכדומה. ועל דרך הכתוב 'כי הלל רשע על תאות נפשו' כפירושו של הרה"ק הרבי ר' זושא זיע"א, שהרשע חפץ לבצע תאות נפשו ועל כן עושה עצמו עניו כהלל כנ"ל (מאיר החיים ח"ד עמוד שנה).

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבות ומגוונות היו הדרכים בהן השתמש הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א כדי להחזיר יהודים, קהלים כיחידים, בתשובה שלימה. אינסוף אמצעים עמדו לרשותו לשם כך, נפלאים ונעלים כל אחד לעצמו, לא ראי זה כראי זה. תוך כדי גלותו נקלע פעם רבי זושא לעיר זרה בערב שבת, באין לו גואל ומודע אשר יזמינו לשבות שבת במעונו. בדלית ברירה פנה אל פרנס הקהילה אשר אחראי היה מתוקף תפקידו על הכנסת האורחים הנקלעים לעיר, והלה הפנה אותו לסעוד על שולחנו של אחד מבעלי הבתים דמתא.

במהלך סעודת השבת פנה המארח אל רבי זושא וביקשו כי יכבד את השולחן באמירת דבר תורה כנהוג. נענה רבי זושא בשפלות רוחו הנודעת ואמר: יהודי פשוט אנוכי ואמירת דבר תורה היא למעלה ממדרגתי. התקצף בעל הבית וקרא בזעף: חוצפתו של פרנס! הזהרתי אותך זה כמה, לבל ישגר אלי אורחים, כי אם תלמידי חכמים, והנה עמד ושיגר אלי עם הארץ כגון זה. שלם ישלם בעד כך!

אל בחמתכם, ניסה רבי זושא להרגיע את בעל הבית הזועם, הפרנס אינו אשם מאומה, ואם תרצו דווקא, אוכל להשמיע לכם דבר תורה על פסוק בתהילים, שכן נוהג אני לומר תהילים כפעם בפעם. קינח המארח את הזיעה ממצחו, התנשם והתנשף בכבדות, והואיל להטות אוזנו לשמוע את דבר התורה שבפי האורח.

פתח רבי זושא: במזמור י' בספר תהילים נאמר 'כי הלל רשע', והוא פלא גדול, שהרי בגמרא מוזכר 'הלל בתור צדיק גדול ונשגב. כשמוע בעל הבית את הקושיא' קפץ ממקומו כנשון נחש, ותוך שהוא רוקע ברגליו קרא: עם ארצות כזו טרם שמעתי מעודי אני עוד אלמד את הפרנס לקח בל יישכח על האורח הבור והנבער ששיגר אליו הוא עוד יתן את הדין על כך!

משך רבי זושא בשרוולו של המארח, ואמר: הירגעו נא! יש לי גם תירוץ על הקושיא אולי ייטב הוא בעיניכם. לאחר שנה קימעה מזעפו, ניאות המארח לשמוע את התירוץ שבפי האורח.

החל רבי זושא לשטוח את תירוצו: הלל הזקן היה כידוע עניו גדול, כמו שאמרו במסכת שבת (לא.), והנה ישנם אנשים אשר בדרך כלל אינם ענווים כלל ועיקר, ושומרים על כבודם מכל משמר, אמנם בהגיעם לידי עבירה מוכנים הם להתבזות בתכלית הביזוי, להשפיל את עצמם עד עפר ולכרות אפילו ברית שותפות עם שני פורצים נוכריים כדי לפצח בצוותא את קופת הקהל ולגנוב את תכולתה. הוא שהכתוב אומר 'כי הלל רשע על תאוות נפשו', בבואו למלא את תאוותו השפלה נהפך הרשע להיות ענוותן כהלל!

אך שמע בעל הבית את התירוץ, מיד נשתנו פניו ככרום. הוא האין להגיש מים אחרונים ומיהר לברך ברכת המזון. כתום הסעודה, כאשר נפרד רבי זושא ויצא ללכת אל עבר בית המדרש, שם אמר היה ללון על ספסל במבואה, יצא בעל הבית חרש בעקבותיו. במטותא מכס יהודי קדוש, לחש בעל הבית על אזנו בחוץ, מאחר ונוכחתי לדעת כי רוח הקודש מדברת

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

חדש בממלכת התורה

חדש

סידור בית כנסת אביר יעקב נוסח עדות מזרח

מהדורת 'קרן טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סידור לבית כנסת עם תהלים – נוסח עדות
מזרח, מהדורת 'קרן טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה, בהוצאת
ממלכת התורה
'עוז והדר' עיצוב
מרהיב עין
ומשוכב נפש.
תתקבל צלותהון
ובעותהון!

חדש

תלמוד ירושלמי - תרומות

מהדורת פריעדמאן
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

המהדורה הטובה ביותר של התלמוד
הירושלמי 'עוז והדר', עם כל פרשני הירושלמי
ובתוספת פירושו של מרן הגאון רבי חיים
קניבסקי זצוק"ל. המהדורה מצטיינת בהגהה
מדוייקת, בעימוד נאה ומרהיב עין, לתועלת
הלומדים. ועתה יוצאת לאור במהדורה מפוארת
ובגודל מתאים ללומדי בית המדרש כגודל
גמרות עוז והדר לנוחות הלימוד.

חדש

תהלים אביר יעקב עם מנחה וערבית

מהדורת פריעדמאן
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
ספר תהלים באותיות מאירות עינים עם
מנחה וערבית נוסח עדות מזרח ככריכת
דמוי עור מהודרת.

חדש

שוע מתיכתא הז"מ הלכות שבועה בבית דין ב סימנים צב-צו

מהדורת לאנדא
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
ספר הטור עם הערות וצינונים, עם ספר
שולחן ערוך ונושאי כליו, כתוספת מדורי
ביאור נרחבים והערות נחוצות, ועוד
שלל רב של הוספות לתועלת הלומד.
הביאור 'מתיכתא' ערוך בשפה ברורה,
ונוחה, כשאליו נוספים: 'ילקוט ביאורים',
ועוד מדורי ליקוט
שונים ומגוונים,
כשהכל ערוך ומוגה
על פי דפוסים ישנים,
במהדורה מהודרת
ומאירת עיניים,
לתועלת הלומדים.

חדש

ביאורי התוספות בכא בתרא א כרך חדש

מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
כל דברי התוספות מנוקדים ומבוארים,
עם ביאור משולב בתוך לשונם, ובסוף
כל דיבור נערך סיכום הענין, לתועלת
הלומדים.
בסוף כל
כרך נסדר
מדור שינון
התוספות,
להועיל
לחזרה
וזכירת דברי
התוספות.

האדמו"ר מקרעטשניף - ירושלים בביקור בבית מדרש 'באר ישראל'

בעז"ה מדי ערב מתקיים
שיעור דף היומי
 מפי הרה"ג
משה דאובן אדלד
 שליט"א

לאחר תפילת ערבית בשעה 8:30 בערב
 בבית מדרשנו
 ברחוב דבז פנחס בן יאיר 20 בית שמש

שמעו ותחי נפשכם

דברי התעוררות וחיזוק בלימוד האור החיים הקדוש
 והכנה לשבת קודש מהגאון רבי פרץ טוביה
בינדר שליט"א רב דחסידי צאנז בית שמש
 ח'צבה עמודיה שבעה' אלו שבעה ספרי תורה מרמז שהתורה
 צריכים ללמוד ברציפות בשבעה ימי השבוע בלי הפסק

מלון ירוזן וזוזושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הָיָא חֲזוֹן־הָא

חֲזוֹן־הָא דְאֲזַרְיָתָא
יְסוֹד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

מצות ציצית מקיפה האדם במצוות

תכלית המצוות למשוך טבע האדם לרצון ה'

בביאור כוח המצוות להשפיע על כל תהלוכות הנפש, אמרו חז"ל (מכות כג): רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, כי טבע האדם להימשך בדעותיו אחרי מעשיו, ואפילו אם יהיו דעותיו ומידותיו גרועות מעצם תולדתו, מכל מקום על ידי שירבה לעסוק במצוות ה' יעלה בידו להיטיב את תכונות נפשו, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות, ומשום כך סידרה התורה ריבוי מצוות בכל מעשי האדם, כדי שיהיו לו תמיד הזדמנויות להיזכר מרצון ה' ולעסוק תמיד במצוותיו.

ולא רק הפעולות ממשיכות אחריהם את הלבבות, אלא גם הדיבור כוחו יפה להטות את הלב אחריו, כמו שכתוב (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', הקדים הפסוק את הפה קודם הלב, כי בכוח הפה להטות אחריו את הלב, על ידי דיבורים טובים בתורה ובתפילה אפשר להמשיך גם הלב שיהיה בו רצונות לקדושה.

גדול כח המעשים למשוך ח"ו גם לדברים שאינם טובים ועל כן יש להיזהר בהם

ומטעם זה ראוי לאדם להתרחק מאוד ממעשים רעים אפילו אם הם נעשים בדרך היתר, ויתרחק מחברת אנשים ריקים שדעתם קלה והם עסוקים בליצנות וריקנות, ואפילו אם אינו עוסק באותם המעשים אלא מחוסר ברירה, בכל זאת עלול הוא להימשך לבסוף אחרי המעשים הגרועים עד שיתהפך לבבו לרצות בהם בעצמו. ומאידך גיסא מי שיש דעות ותכונות רעות, עצתו היא שיכפה את עצמו לעסוק במצוות ובמעשים טובים, וישים כל חפצו ורצונו לעסוק במעשים טובים ומתוקנים ובזה ירגיל את נפשו לדרך הישר, עד שיזכה לקנות לעצמו טבע טוב ומשובח.

ותפלין בראשו מובטח לו שלא יחטא, כי מאחר שהוא מוקף במצוות בכל שעה, חזקה על כוח המצוות שיפעלו בו פעולתם וישיבו אותו למוטב, ומתוך שדעתו נתונה בכל שעה אחרי המצוות המקיפות אותו, בודאי תהיה יראת ה' נקבעת בלבבו ובלתי יבוא לידי חטא.

וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּוּרוּ וּגו'. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לְאַלְקֵיכֶם (טו לט-מ). מצוות ה' הם הכח שניתן לאדם שלא לתור אחרי לבבו ואחרי עיניו, וזהו גם מה שאמרו חז"ל (מנחות מג): כל מי שיש לו מוזהה בפתחו וציצית בבגדו

מִלְתָּא דְפְלִיָּאָה

בכל עשרה מישראל שורה הקדושה אף אם הם פחותים וגרועים

עַד מְתִי לְעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת וּגו' (יד, כז).

מצינו שלא רק בעשרה צדיקים שורה השכינה אלא אף פחותים וגרועים כעדת המרגלים ועדת קורח, שכן אמרו חז"ל (מגילה כג): מנין לדבר שבקדושה שלא יהא בפחות מעשרה, דאמר קרא (ויקרא כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע, דתני רבי חייה אתיא 'תוך תוך', כתיב הכא 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', וכתיב התם (במדבר טז כא) 'הבדלו מתוך העדה', ואתיא 'עדה עדה', דכתיב התם (שם יד כז) 'עד מתי לעדה הרעה הזאת', מה להלן עשרה אף כאן עשרה. אמר על כך הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב ע"ה (הובא באגרא דכלה קרח ד"ה ויקח קרח אמרו) ראו עד היכן הדברים מגיעים עד שמעדת קורח ומעדת המרגלים למדים ש'ונקדשתי בתוך בני ישראל' היא בעשרה.

ניתן להבין דברי קדשו בביאורו של החידושי הרי"מ ע"ה מדוע לומדים מפסוק זה של 'ונקדשתי' שכל דבר שבקדושה יהיה בעשרה, כי זו משמעות 'בתוך בני ישראל', שבכל יהודי ישנה נקודה פנימית של קדושה שלא נכבית לעולם, וע"י שמצטרפים ציבור של עשרה מישראל מגלים הם את הקדושה החבויה במסתרי כל יהודי. ממילא מובן שלמדוהו רבותינו ע"ה בגזרה שווה מעדת קרח ומעדת המרגלים ללמדנו שאף אם הם פחותים כקרח ועדת המרגלים בכל אופן נמצאת הקדושה בתוך תוכם.

ואף אנו נאמר, שלכל הדורות ניתן להילמד, שכאשר מתאספים עשרה מישראל אף אם הם גרועים ופחותים מתעורר כח קדושה נשגבה עליהם, וכמו שאמר בעל התניא ע"ה באגרת הקודש (פכ"ג) בשם רבותיו זלה"ה, שאפילו מלאך אינו מסוגל לעמוד במחיצת עשרה מישראל לרוב הקדושה השורה עליהם, ואף אם אינם מדברים בדברי תורה תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול, עד שיהיה בטל ממציאותו לגמרי.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עצה חזקה שבאמצעותה נוכל לכוון מעשינו כרצונו יתברך

האדם מיד בקומו ממיטתו ככה יהיה אצלו כל היום, ועל ידי תרימו תרומה תהיה שארית היום מקודשת כמו תבואה אחרי שהפרישו ממנה תרומות ומעשרות.

כל היום נמשך אחר מחשבה דיבור ומעשה הראשונים ביום

לפיכך עמדו רבותינו הקדושים ועוררו אותנו שוב ושוב לקדש את ראשית היום כפי שכתב באגרא דפרקא (אות רה) בשם תלמידי הבעל שם טוב ע"ה להיזהר בעומדו ממיטתו שתהיה המחשבה הראשונה והדיבור הראשון והמעשה הראשונה לה' יתברך בתורה ובמצוות, ועל ידי זה יהיו נגררים כל המחשבה והדיבור והמעשה של כל היום לעבודת ה'. וכן איתא מהמגיד ממעזריטש ע"ה שלעולם הדיבור והמחשבה הראשונים הם העיקר, וכמו האח הבכור שכל אחיו נמשכים אחריו, כך גם הדיבור והמחשבה הראשונים שבבוקר מושכים אחריהם את כל הדיבורים והמחשבות של אותו היום, ולכן יראה האדם לקדש את ראשית מחשבותיו ודיבוריו, ועל ידי כן יוכל בנקל לקדש את כל שאר היום.

וכן פירש הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר ע"ה בספרו חשבה לטובה (בראשית ד"ה בראשית) שאם בראשית היום בבוקר הולך האדם וחושב כי ברא אלקים את השמים והארץ, אז אחר כך ממילא נהיה אצלו 'הארץ' בבחינת 'תהו ובהו'.

על פי זה פירש הבית אברהם (שבועות ד"ה ויהי) את הפסוק (שמות יט יז) 'בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים', אם מיד בבוקר יקבל על עצמו מלכות שמים בקולות וברקים, על ידי זה תיקבע בליבו אמונה טהורה ויראת שמים על כל היום.

עוד כתב החיד"א בעבודת הקודש (מורה באצבע אות סג) שנכון שלא לדבר בענייניו מעת אשר יקום, ויהיה דיבורו הראשון לברך קונו, וכל שכן שהוא גדר שלא ימשך בדברים עם בני ביתו ומשרתיו קודם שיברך ויתפלל.

אברים שיש בי צמאים לך, ואין שום הפסק בין נשמתו לאיבריו כיון שכבר קידש כל איבריו בהשכימו בבוקר, ולא זו בלבד אלא שרמ"ח איבריו מסייעים בידו להוציא מחשבת נשמתו הקדושה אל הפועל.

וכן פירש הרה"ק מרוז"ן ע"ה: 'אלקים אלי אתה אשחרך' שהוא לשון שחרית, ואם מכוון ליבו כראוי בתפילת שחרית אזי 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי' במשך כל היום, וגם כשהוא 'בארץ ציה ועיף בלי מים' היינו בארצות בלי תורה ובעסק משא ומתן וגשמיות, בכל זאת נשאר הלב בקדושה, וכמו שמסיים ואומר 'כן בקודש חזיתך לראות עוזך וכבודך'.

וזהו שמצינו אצל יעקב אבינו בקומו משנתו זכה ליראת שמים שלימה, כמו שכתוב (בראשית כח טז-יז) 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה וגו', ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים, ובכך המשיך את המראה הגדול שבחלומו 'והנה ה' ניצב עליו', כי מיד בקומו בבוקר קיבל עליו מלכות שמים.

עבודת ראשית היום כמו הפרשת חלה

כפי מה שהאדם מקדש את ראשית היום בעבודת ה' כך זוכה להתקדש בעבודת כל אותו היום, וכך דרש במאור ושמש (ד"ה וידבר): **בבואכם אל הארץ** מיד כשבאה הנשמה לעולם הזה בקומו ממיטתו, אזי **ראשית עריסותיכם** תיכף בתחילה כשתעמדו ממיטותיכם, **חלה** לשון תפילה, שתהיה ראשית עבודתכם בתפילה לה'. וכך היה מפרש הרה"ק רבי **זושא מאניפולי ע"ה**, **בבואכם אל הארץ** מיד כשבאה הנשמה לעולם הזה בקומו ממיטתו, **ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה לה'**, עריסה לשון מיטה, שמיד כאשר תקומו מהמיטה **תרימו תרומה** להפריש את עצמכם לשם ה', במחשבה בדיבור ובמעשה, וכמו שיקבל עליו

ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן פן תרימו אתה. מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדתיתכם (טו, כא).

נבאר בזה כי יש בידנו ממש עצה חזקה שבאמצעותה נוכל לכוון מעשינו כרצונו יתברך ונזכה לקדש כל יום מחיינו בעבורו יתברך. עצה זו כתובה לפנינו והאיש הירא בודאי ישים עיניו וליבו לראות מה שכתבו רבותינו הקדושים, ומהם השתיתו דבריהם על הנאמר בפרשתנו **ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה כתרומת גורן כן תרימו אותה. מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדורותיכם** דהנה ביאר הרה"ק **רבי יהושע מבעלזא ע"ה** מהו שמצינו במחשבת האדם שיש בה הרבה יותר התלהבות ולאחר מכן בשעת מעשה ניכר הריחוק מהתלהבות זו, וביאר, כי המחשבה מצד הנשמה הקדושה, ולכך מיד כשמתעוררת מחשבת מצוה בוער לב האדם כאש לעשות רצון אביו שבשמים, אבל כשמגיע הזמן לבצע מחשבתו בכלי המעשה והגוף המגושמים מסתלקת ההתלהבות הראשונה והתשוקה נחלשת.

והעצה לכך היא, שתיכף בקומו בבוקר יקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, וימליך עליו את הבורא ברוך הוא על כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, וכיון שיקדש איבריו וגידיו בקדושה של מעלה ממילא יהיה בכוחו להוציא אל הפועל מחשבתו הטובה, כי לא יפריעו לו גשמיות האיברים אחר שכבר הכניסם בעול מלכות שמים.

המקדש עצמו בבוקר זוכה להוציא לפועל מחשבתו הטובה

זהו הרמז בפסוק (תהלים סג ב) 'אלי אתה אשחרך', 'אשחרך' לשון שחר ובוקר, אם תיכף בקומו בבוקר ממליך עליו את הבורא ממילא מתקיים בו המשך הפסוק 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי', וכדאיתא במדרש (ב"ר סט א) 'כשם שנפשי צמאה לך כן רמ"ח

סיפור המרגלים ללמד לדורות

מצות ציצית תזכורת על השליחות החשובה

כדי להצליח בשליחות ולא חלילה להחטיא המטרה כפי שעשו זאת המרגלים שנשלחו לארץ ישראל, ובמקום לעמוד בשליחותם מרדו והתנתקו מהמשלח, נתן לנו הבורא ברחמי מצות ציצית שבפרשתנו, כי היא שעוזרת לאדם לקיים את שליחותו מול ההפרעות והעייכובים שהם מנת חלקו. וכך כתב הרה"ק בעל השפת אמת ע"ה (תרנ"ז ד"ה בפרשת): כי הנה מצות ציצית, הוא שיזכור האדם עיקר שליחותו בעולם הזה שהנשמה נשתלחה ונתלבשה בלבוש הגוף הגשמי, וכדאיתא (נדה ל'): קודם שנולד הולד מלמדין אותו כל התורה וכשנולד משכיחין ממנו. וע"י הציצית יכול לחזור ולזכור השליחות שלא לתור אחר מלבוש הגוף זהו לבבכם עיניכם הגשמי וכו'.

ציצית עדות כי עבדי ה' אנחנו

וכדברי האור החיים הקדוש שהביא דברי התוספות במנחות (מג): כי הציצית חותם באדם כשם שיש לעבדים חותם המעיד למי הם שייכים. וכן הוא ענין הציצית שמעידה על האדם שהינו עבד לה', כלשון קדשו: ירצה במאמר 'והיה לכם לציצית' לצד שהם עבדים לה', והעבד עושה ככלא, יהיה לכם סימן זה לכבלא דעבדא, ואמר 'וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' פירוש כשיביטו בסימן עבדותם יתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם במאכלם במלבושם בדיבורם ובכל מעשיהם, כעבד שאימת רבו עליו, ולעמוד בשעה שהאדון מצווה לעמוד ולעשות כל מלאכות אשר ציוה ה' לעשות, ואמר 'ולא תתורו' וגו' פירוש לצד שהנגלה הוא דבר שהעין חפצה וחושקת בו, ומצות המלך היא ציווי עשות הפך הרצון הטבעי ושנוא הערב המורגש, ומן הנמנע שיעמוד בדבר אלא בהערת סימן עבדותו הוא יכופהו להפך אשר עינו ולבו שם יחפוץ.

הציצית מזכירה לאדם מעלת

נשמתו מכסא הכבוד

כמו כן מזכירה הציצית לאדם מיהו המשלח כמו שאמרו חז"ל (סוטה יז): היה רבי מאיר אומר, מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד.

מהות השליחות' הצייווי שנשתלח עליו, כי אם תהיה השליחות דבר קשה וכבד יוכל השליח להצטדק אם יתירש בשליחותו, אבל אם תהיה השליחות דבר שבנקל לקיימו לא יהיה פתחון פה לשליח אם לא יוציא השליחות אל הפועל. והדבר האחרון שצריך השליח לדעת, 'מהו השכר' המובטח לו בעד ביצוע השליחות, כי כפי ריבוי השכר המובטח לשליח כן ראוי להתאמץ בקיום השליחות והוצאתה אל הפועל.

על האדם לזכור ד' התנאים שישמרוהו מלאבד עולמו

הוא הדבר המוטל על האדם, לזכור יום ויום את שליחותו ואת תכליתה, כדי שיוכל לבוא לאחר אריכות ימי ושנותיו להתענג מזיו השכינה בשמחתו במעשי ידיו בלי בושה שישנה לאוכל דבר שאינו שלו. בשליחות האדם לעבוד את ה' בעולם הזה, יש לזכור ולהתבונן כי השולח הוא מלך רם ונישא ואילו השליח הוא הנוצר מחומר עכור ושפל. עוד עליו לדעת, כי מצוות ה' אינן כבודות על האדם וכנאמר (דברים ל"א-יד) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא וגו', כי קרוב אליך הדבר מאוד בפ"ך ובלבבך לעשותו'. וגם זה צריך לדעת, כי השכר המובטח על המצוות הוא הטוב השלם והנכבד שאין למעלה ממנו, 'עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו' (ישעיה סד ג). וכאשר יתבונן במעלת המשלח ובקלות קיום השליחות, וכן בגודל השכר המובטח על שליחות שביכולת כל יהודי לקיימה, בודאי יתעורר בעצמו לאזור כגבר חלציו לקיים כל המוטל עליו בלי רפיון.

זכרון השליחות יסייע לאדם שלא להשקיע בבית מלון הזמני

כשיזכור שליחותו לא יתן עיניו במילוי תאוות הגוף שאינו כי אם משכן זמני לנשמתו, כפי שלא ישקיע בריהוט אכסנייתו לכמה ימים. ולזה עוזר הזיכרון במהות שליחותו של האדם שיביאהו להשקעה בדבר הנצחי שיעמוד לו לעד הלא הן תורה ומצוות שבגינם יזכה לרב טוב הצפון ליראי ה' ומקיימי מצוותיו.

שֶׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים וַיְתַרו אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן (יג ב). ובסוף הפרשה נאמר (טו לט-מ): וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וְעִשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָיִךְ בְּלִבְבְּכֶם וְאַחֲרָיִךְ עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אִתְּם זֵימִן אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעִשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתֵי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לְאַלְקֵיכֶם. מפי ספרים וסופרים רואים כי ישנו קשר מובהק בין תחילת הפרשה המדברת במרגלים לסופה פרשת ציצית, ונבאר זאת בעזרת ה' החונן לאדם דעת.

כל אדם שליח מצוה בעולם הזה

בספרים הקדושים מבואר כי המרגלים היו אנשים גדולים מאוד, אך עם זאת מאחר והיו שליחים ושליחו של אדם כמותו היה להם להתבטל לשולח, וכאשר לא התבטלו התרחקו ונאבדו מתוך הקהל. מבאר השפת אמת, עניין זה הוא בכל אחד ואחד, כי כל יהודי נשלח לעולם לשם תיקון דבר מסוים ובכלל לעשות רצון יוצרו בתוך כל ההבלים המסתירים את קדושתו בעולם הזה, וכך כתוב בפסוק (משלי כב כא) 'להשיב אמרים אמת לשולחך'.

וכפי שכתב בכמה מקומות בפרשתנו על מה שאמרו במדרש (תנחומא א, במדב"ר טז א) 'שאיין לך חביב לפני הקדוש ברוך הוא כשליח מצוה שהוא משתלח לעשות מצוה ונותן נפשו כדי שיצליח בשליחותו, ומבאר (תרל"ב ד"ה במדרש) בשם זקינו החידושי הרי"ם ע"ה, כי כולנו שלוחי מצוה שנשתלחנו מה' יתברך בעולם הזה לקיים מצוותיו, שכן לא היתה אפשרות להמשיך את קדושת ה' יתברך בעולם הזה כי אם ע"י בני ישראל בעבודתם. ולמען שיצליחו בשליחותם ניתנו לבני ישראל המצוות, שמכוחם יוכלו להתקיים בעולם הזה בקדושתם ולהצליח בשליחותם.

ד' תנאים הנדרשים להצלחת השליחות

הנה, בכל שליחות ישנם ארבע הקדמות הנצרכות לדעתם תחילה כדי שיבוא לקיים השליחות בשלימות, וכך מפרטם העוללות אפרים ע"ה (מאמר קפט), ראשית כל יתבונן השליח 'מי' הוא המשלח אותו, כי לפי מעלת המשלח כן תגדל חשיבות השליחות. ועוד צריך השליח ליתן אל לבו 'מהות עצמו וכוחותיו', כי כפי פחיתות השליח ומיעוט כוחו כן נצרך לעורר עצמו להיות זהיר לא להפסיד את השליחות. וגם צריך לדעת

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לנצל ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים עיצוב ועימוד: שוקי קנר

איצרות ומיד ממעשה רחמי

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

וחי בהם - להמשיך חיות למצוות

במאמר זה מבאר רבינו את מהות קדושת המצוות על פי היסוד הידוע בדברי רבינו שלפני האדם צריך להיות משפיע ולא מקבל, והוא מבאר את התיבות 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם' (יחזקאל כ יא), שלא כפי המפרשים שהכוונה 'לקבל' חיות מהמצוות, אלא להיפך - הכוונה היא 'להמשיך' חיות להמצווה.

רבינו גם בא להוציא מדעת הטועים וחושבים שעיקר קדושת המצווה היא עצם המעשה או העשייה בפשטות, ודי בעצם קדושת המצווה שחלה על ה'חפצא' דמצווה, בכדי לקדש את העשייה, ולא כן האירה לנו תורת החסידות, שעניינם של כל מצוות התורה היא ה'גברא', כלומר הדביקות שאדם מדבק עצמו בעשייתם לבורא יתברך שמו, ומצוות צריכות כוונה, ורק שהמשכת המחשבה אל הדיבור וממנה אל עולם המעשה הוא על ידי מעשה המצווה בדווקא, ואז נשלמת קומת שכינתו יתברך בכליל הדרה.

וענין זה מבואר בריבוי מקומות, שלא כפי הנראה בעולם העשיה הגשמי שעיקרם של התורה והמצוות הוא הדיבור והמעשה, אלא עיקר המצוות הוא הדחילו ורחימו בעשייתם, והכוונה היא דווקא ל'דחילו' ו'רחימו' של אמת הנמשכים מהמחשבה שממנה נמשכת החיות האלוקית אל האדם, כי עיקר המצווה היא להביא את החיות של השגת הבורא יתברך ודביקותו לידי עולמות הדיבור והמעשה.

ודגש מיוחד משים רבינו על מצוות מעשיות, שהרי הדיבור הוא כלי מכליה של הנשמה והמחשבה, אבל המעשה לכשעצמו נחשב לפי ההסתכלות החיצונית כמצייאות נפרדת, שהרי זהו חלק מההסתר שעולם המעשה מסתיר על החיות האלוקית השוכנת בו והמהווה אותו, דהיינו אור החכמה, ושמבלעדיה אין לו מציאות כלל, ובאמת כל חשיבותו ומעלתו המיוחדת של עולם המעשה שבו נגמרת גילוי מלכותו יתברך, הוא כשמגלה את אור החכמה - אור אלקותו יתברך - בתחוננים, אבל כשהוא נפרד מהמחשבה ואור השכל אין לו שום חיות מאור אין סוף ברוך הוא, וכמו שהאר"י רבינו במקום אחר לבאר שאי אפשר להעלות את עצם עולם המעשה הנקרא 'חיצוניות העולמות' רק באמצעות הדיבור הנקרא 'פנימיות העולמות', כי חיצוניות העולמות אין להם עליה עכשיו בגלות, בזמן שלא נשלם עדיין התיקון השלם.

כדוגמה לכך מביא רבינו את מצוות ציצית שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה ותר"ג מצוותיה הנרמזים בה, והנה בוודאי אין שום מצווה שיהיו לאדם ציצית מונחים בקופסא ואינו מניחם, כי אף קדושת חומריותם של חוטי הציצית עצמם הוא רק בהיותם 'תשמישי מצווה' (מגילה כו:), כלומר שמיועדים ומיוחדים לקיים בהם המצווה, שצורת קיומה הוא דווקא בדחילו ורחימו, בדעת ובחכמה ותבונה.

ונמצא שמהות העשייה - לקשר את כל המדרגות מתחילת הרצון של האדם לעבוד את בוראו, שהוא כנגד עולם הכתר, ומחשבתו של האדם לידבק בקב"ה ולהכירו שהיא כנגד חכמה ובינה, ומידותיו שהם האהבה והיראה ושאר המידות הנכללים בהדיבור, שהוא ממוצע בין המחשבה להמעשה. וכשמתוך כל אלו גומר עשייתו לקיים מצוות בוראו, נמצא שמביא את רצונו חכמתו והכרתו, ואהבתו ויראתו אל תוך המעשה, ובזה מגלה את אלקותו יתברך כאן בזה העולם הגשמי, ומביא חיות הבורא לעולם הגשמי, וזה נקרא 'המשכת מוחיך לשכינה. ואף על פי שענין זה של המשכת החיות העליון לעולם קיים בכל מעשה ומעשה שאדם עושה למען כבוד השם יתברך בכוונה ומחשבה ודיבור ומעשה כפי הרצון העליון, ישנה קדושה יתירה במעשי המצוות, כי בכל מצווה ומצווה שאדם מקיים, הוא משרה על המעשה את קדושת פסוקי התורה שבהם נכתבה עניינה של מצווה זאת. והמשכה זאת היא על ידי הדיבור, שלפני כל דיבור ודיבור מקדים לומר את פסוקי התורה שבה נאמרה מצווה זאת, כמו שתיקנו הקדמונים בנוסח 'לשם יחוד', ואז כשמקיים המצווה שורה הדיבור של המצווה - שבה כבר כלולים כל העולמות העליונים שהם הרצון והמחשבה - על המצווה, ונשלמת המצווה בכל העולמות.

'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֵי יְהוָה וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדֹם וְחֵי בָהֶם' (ויקרא יח ה).
כִּי הַכָּלל הוּא בְּכָל הַמִּצְוֹת מְעֻשׂוֹת, הַעֲנִין בָּהֶם הוּא כֵּן. דֶּרֶךְ מִשְׁלַל צִיצִית כְּשֶׁהֵם חוֹטִין
לפני שנאגדו בבגד בן ארבע כנפות, והוכשרו לקיום המצווה - מצוות ציצית **אֵין בָּהֶם חֵיוֹת, רוֹצֵה לומר הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיּוֹנָה**, כי הקדושה העליונה נמשכת על ידי האדם המקיים את המצווה דווקא, שהוא המביא אל המצווה את המחשבה והדעת שהם מקור החיות, וכפי שממשיך ומבאר:

רק ענין המצווה כוחה של המצווה הוא **שְׁכֻנְשָׁהוּא עוֹשֶׂה** מעשה המצווה מתוך מחשבה ובבינת הלב הנותנים חיות אל המעשה, הוא **מְקַשֵּׁר כָּל הַמִּדְרָגוֹת עַד הָעֲשִׂיָה, דְּהֵינּוּ הַמְחַשְׁבָה** שהיא מקור החיות **וְהַדְבּוֹר וְהַעוֹבְדָא מִתְקַשְׁרִים זֶה עִם זֶה** על ידי האדם שמוציא את מחשבתו לפועל בדיבור ובמעשה, ונמצא שמקשר אותם זה עם זה, **וְשׂוֹרָה עַל הַצִּיצִית** המחשבה דיבור ומעשה של המצווה, שהם **כָּל הַהֲלָכוֹת צִיצִית וְכָל הַפְּרָשִׁיּוֹת צִיצִית שְׁבַתְוָרָה**, ואז הם מקבלים חיות ממשית מאותיות התורה ששורים עליהם, **וְעַל דֶּרֶךְ זֶה בְּכָל הַמִּצְוֹת**, שחפצי המצווה מקבלים חיות מקיום המצווה על ידי שמקשר את כל המדרגות שיש במצווה זאת, שהם הכוונה המחשבה והדיבור והמעשה, ועל ידי זה שורה על המצווה אותיות התורה, שבהם כלולים גם כן הכוונה והמחשבה והדיבור והמעשה.

יש בענין זה שני חלקים: האחד - שמי שעושה הציצית מחוייב לעשותה לשמה (עיי' אורח חיים סימן י"ד סעיף ה'), כי כשהוא עושה מתוך מחשבה, שחושב לקיים מצוות ה' אשר ציוונו לעשות ציצית, הוא ממשיך את כל המדרגות ממחשבתו אל העשייה שעושה הציצית מתוך מחשבתו הזאת.

והשני - שכשלוש הציצית, מתוך כוונה לקיים מצוות ה' אשר ציוונו לקיים מצוות ציצית, ממשיך אל מעשה לבישת הציצית את פרשיות התורה העוסקות במצוות ציצית, ושורה על הציצית בעת עשייתו כל המצוות שבתורה (וענין השני הוא לכולי עלמא, כי קיימא לן מצוות צריכות כוונה, והוא גם לפי האומרים שאין חיוב לעשות הציצית עצמה לשמה (כמובא בשו"ע או"ח סימן ח' סעיף ח'), וכמבואר באור האמת (מא:), אור תורה (סימן רמה)

הנכללים באותיות התורה העוסקת בעניין המצווה הזאת - לתוך מעשה המצווה. וכלשונו באור תורה (שמות סימן עא): "ונחזור אל הענין כי המצוה צריך לעשותה בדבור ומעשה ומחשבה ותענוג דהיינו שצריך להמשיך עצמו לדביקות גדול עד שמגיע לתענוג, הנה כשניתנה תורה בסיני ניתנה בדבור, וכמו שאנו רואים, ובוודאי מוכרח להיות שם מחשבה, כי הדבור נמשך מן המחשבה, נמצא שהתורה ניתנה בדבור ובמחשבה. אבל המעשה הוא בידינו, **כשאנחנו עושים המצות במעשה אז אנו מייחדים מעשה המצוה שהיא עולם העשיה עם הדבור והמחשבה שהם עולם היצירה והבריאה.** וזהו ביום חתונתו זה מתן תורה. ולכאורה איזה חתונה היה שם. אבל הענין הוא כמו שנתבאר שהיה יחוד באמת, כי עולם העשיה היה לו עליה ונתייחד לעולם השמיעה כשהיא כלי מוכן לעולם הדבור, דהיינו לקבל הדבור עם המעשה, ובזה נתייחד עולם העשיה לעולמות עליונים. וזהו שלשת ימים נלך במדבר, דהיינו שלשת עולמות נלך בקבלת התורה שניתנה בדבור כנזכר והבן".

המכוונים כנגד עולמות בריאה יצירה ועשייה, וממילא נמצא שהמצווה נשלמת בהדר יקרה כפי שעלה ברצונו יתברך, אז נעשית המצווה **השלימה כדמיון הרצון העליון שממנה נחצבה,** בגוף שלם, ואורה שלם ומאיר בכל העולמות, וממילא שורה עליה הרצון העליון. והנה כל העולמות כלולים באותיות התורה שמהם נבראו כל העולמות, ואם כן כשאדם מקשר את עצמו לחיות שבפרשייה של אותה מצווה שנכתבה בתורה, כגון פרשת ציצית שהיא כוללת את כל העולמות של פרשת ציצית, ובכללם הרצונות והמחשבות והדיבורים שנכללים במצווה זאת, ושואב חיות מאותיות התורה שהם נותנים חיות להוגה בהם וכמו שכתוב (משלי ד כב) כי חיים הם למוצאיהם, ומתוך חיות זאת הוא עושה את המצווה, אזי הוא מכניס את החיות של אותיות התורה לתוך המצווה בפועל ממש. והמשכת החיות אל תוך המצווה בפועל, הוא כשעושה את המצווה בתענוג, שזה מורה על כך שהאדם זכה להמשיך את החיות הפנימי של המצווה, כפי שהיא בעולמות עליונים

שביאר ענין זה: תקעו בחודש שופר (תהלים פא ד), ואיתא בגמרא (ראש השנה ח:) איזהו חג שהחודש מתכסה בו זה ראש השנה. פירוש כי הקב"ה הוא קדמון, והתורה היא מוקדמת (שבת פט.). והמצוות הם כענפים. ואיתא בזוהר שהמצוות הם עיטין, איך יהיה לאדם התקשרות עם הבורא יתברך. כי אי אפשר לדבק בהקב"ה אלא על ידי התורה והמצוות. ויש במצות ג' בחינות, מעשה ודיבור ומחשבה. על דרך משל מצות ציצית ותפילין, הפרשה שלהם בתורה הוא דיבור, והכוונה היא המחשבה, והמצות גופא מעשה. ועל כן אמרו רז"ל (ברכות יד:) כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. כי על מה ישירה המחשבה והדיבור אם לא על המעשה. אבל כשקורא קריאת שמע בתפילין נעשה הדיבור מלבוש להמחשבה והמעשה מלבוש להדיבור. ועל כן תיקנו חז"ל קריאת הפרשה במועדים, כולם על דרך כוונה הנזכר.

וְזֶהוּ וְשִׁמְרָתָם אֶת חֻקֵּי, הוּא לְשׁוֹן חֻקֵּיהֶם, הֵינּוּ אוֹתוֹת הַמַּחֲשָׁבָה שְׁנוּקְרָאִים מִלְשׁוֹן חֻקֵּיהֶם מִכּוּיִן שֶׁהֵם נִחְקָקִין בַּמַּחֲשָׁבָה. אותיות המחשבה של המצווה כפי שכתובה בתורה הם חקיקה בלתי נפרדת מהמוח של איש ישראל המחשב בהם, וטבועים בנפשו, ומהמחשבה עצמה יורד חיות לכל הדרגות הנמשכות ממנה עד העשייה, וכלשון רבינו (אור תורה סימן רג): לקוטים יקרים (לב: סי' רסד), אור האמת (צא): "ידוע כי במחשבה יש כל הכ"ב אותיות וה' מוצאות הפה, ומשם שורש כל האותיות. כי אין האדם מוציא דיבור מפיו אם לא יחשוב תחילה. וכאשר מוציא איזה דיבור בלי מחשבה, הדיבור הוא מחוסר חכמה ושכל כו'. נמצא כי המחשבה הוא שורש כל העולמות שנתגלו ע"י הדיבור. והוא על דרך משל כאשר האדם כותב איזה אותיות, הנה קודם כתיבת ציור האות הוא מתחילו ביו"ד, כי זאת הנקודה קטנה מציאותה בכל האותיות. וגם מקודם שכותב האות הוא חוקק תמונת האות, וזאת החקיקה נקראת מחשבה, כמו מחשבה הקדומה למוצא האות והדיבור, כי כאשר המחשבה מעורב באות ודיבור ניכר האות והדיבור".

'אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתָּם, בְּעֵשִׂיהֶם, וְחֵי בָהֶם, רוֹצֵה לִזְמַר עַל יְדֵי זֶה שֶׁאַתֶּם עוֹשִׂים אֶת חוֹקוֹתַי בְּמַחֲשָׁבָה שֶׁמִּקְבַּלְתֶּם אֶת חֵיוֹתַי מֵאוֹתוֹת הַתּוֹרָה - שׁוֹרֵשׁ הַחַיּוֹת, וּמִמְשִׁיכֵים אֲלֵיהֶם אֶת אֹרֶן הַשֶּׁכֶל שֶׁעַל יְדוֹ נִמְשָׁךְ אֲלֵיהֶם חַיּוֹת הַתּוֹרָה, נִמְשָׁךְ הַחַיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת בָּהֶם והם נעשים חיים - מציאות חיה וקיימת מכח שכינתו יתברך, השורה בהם על ידי שלשה בחינות מחשבה דיבור ומעשה של המצווה שהם בחינת גוף רוח ונשמה, **וְדִי לְמַבִּין.**

ורבינו מבאר במאמרים אחרים שכאשר אדם מקיים מצווה בשלימות, היינו כפי שעלה ברצונו יתברך שימשך השפע האלוקי דרך כל העולמות שנכללים באדם **על ידי כל כוחות הנפש שבו,** שהם המחשבה הדיבור והרצון

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמשי המכואר

ביאור מרכז | עיונים והשוואה
אילני מורא | חוקמות

מפתחות | הקדמות מהפלאות
ביקור תולדות ומבוא

מפתחות | מפתחות
עמוד מרהיב עין

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

